

خير الزاد إلى يوم المعاد

من غير الفريضة على هدي خير العباد

باللغة البوسنية

حكم بن عادل زمو النويري العقيلي

**NAJBOLJA OPSKRBA
DOBROVOLJNIH DJELA ZA DAN POVRATKA PO UZORU NA
NAJBOLJEG ČOVJEKA**

خير الزاد إلى يوم المعاد من غير الفريضة على هدي خير العباد

Priredio:

Hakem ibn ‘Âdil Zemmou En-Nuvejriel-‘Aqîli

Uz predgovor i preporuku šejha:

Hasen ibn Abdullah el-Qu‘ûd

Prijevod:

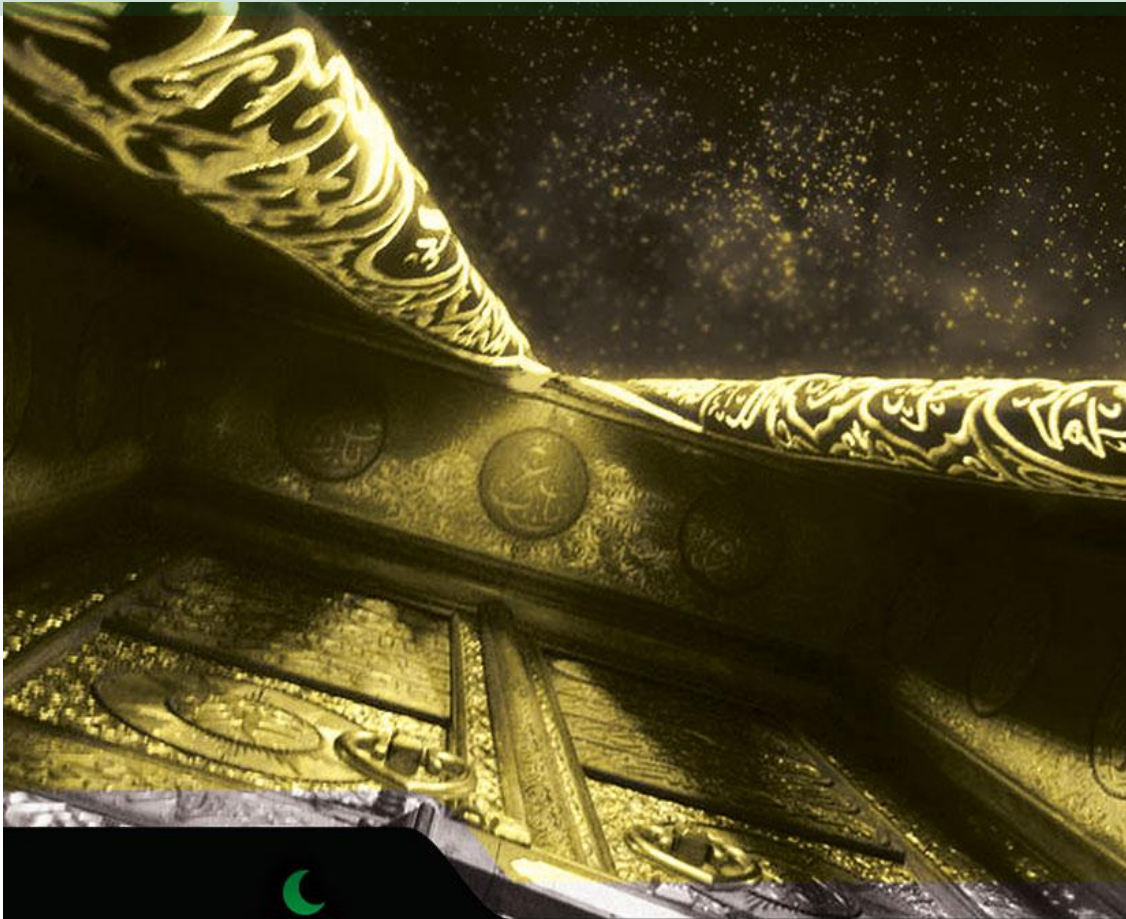
European Islamic Research Center (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

&Mustafa Gološ

ISLAM LAND
www.islamland.com

ISLAM LAND
GROW GOODNESS BY YOUR HAND
EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

A najbolja opskrba je bogobojaznost. El-Bekara, 197.

„Lako je raditi onome ko se nada nagradi.”

Govor jednog učenjaka prvih generacija, iz djela: *Zemmul-heva* od Ibnul-Džeuzijja.

„Onima koji nisu spoznali nagrade za dobra djela teško im je činiti ih.”

Ibnu Redžeb, *Ihtjarul-eula fi-htisamil-mele'il-ea'la*.

„Sa spoznajom obožavanje postaje lahko.”

Govor jednog učenjaka prvih generacija, iz djela: *Ihtjarul-eula fi-htisamil-mele'il-ea'la* od Ibn Redžeba el-Hanbelija.

„Čovjek mora pozvati svoju dušu i probuditi u njoj žudnju za Allāhovom nagradom. Duša nikako ne smije biti tužna kada vidi ovosvjetske užitke i mora se odvratiti od njih. Šta više, duša se treba pozabaviti i veseliti ahiretskim nagradama” Ibn Sa‘di – *Tarikul-hakika*

POSVETA

**Svakom muslimanu i muslimanki,
koji žele boljitak za sebe, svoje porodice i zajednice,
težeći Allāhovom zadovoljstvu i nadajući se visokim stepenima u Džennetu,
kako bi postigli sreću na ovom i onom svijetu,
a to će postići samo uz Allāhovu pomoć i podršku.**

Sadržaj

Posveta

Uvod

Predgovor

PRVO: Djela koja koriste na ovom i budućem svijetu samo onome ko ih čini

A) Djela u vezi sa namazom

* Djela koja se obavljaju prije namaza

1. Abdest
2. Misvak

* Djela u vezi sa džamijama

1. Koraci prema džamiji
2. Čistoća i skrušenost prilikom odlaska u džamiju i u namazu
3. Ezan
4. Namaz u džematu
5. Rani odlazak na namaz
6. Pritvrđeni sunneti
7. Boravak u džamiji između namaza
8. Boravak u džamiji nakon sabah namaza

* Duha namaz

* Noćni namaz

B) Djela u vezi sa postom

1. Vrijednost dobrovoljnog posta općenito
2. Vrijednost posta dana Ašure
3. Post šest dana ševala
4. Post dana Arefata

C) Vremena i mjesta u kojima se umnogostručavaju nagrade i uslišavaju dove

* Vremena u kojima se umnogostručavaju nagrade i uslišavaju dove

1. Mjesec ramazan
2. Deset dana zul-hidždžeta
3. Vremena u kojima se uslišavaju dove

* Mjesta na kojima se uvećavaju nagrade i primaju dove

1. El-Mesdžidul-Haram
2. Džamija Allāhovog Poslanika, 'alejhisselam,
3. El-Mesdžidul-Aksa
4. Mesdžidu Kuba'
5. Dova kod Multezema

D) Osobe čije se dove primaju

E) Sijela radi spominjanja Allāha

F) Spominjanje Allāha Uzvišenog

1. Tesbih, tahmid i tehlil
2. Riječi šehadeta: ***Lā ilāhe illallāh***
3. Riječi: ***Subhānallāhi ve bi hamdihi subhānallāhil-'azīm***
4. Riječi: ***Subhānallāhi ve bi hamdihi***

5. Riječi: *Subhānallāhi vel-hamdu lillāhi ve Lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber*
6. Riječi: *Subhānallāhi ve bi hamdihi 'adede halkihi ve ridā nefsihi ve zinete 'aršihi ve midāde kelimātihi*
7. Riječi: *Lā ilāhe illallāhu vahdeu lā šeriike lehu lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve 'ala kulli šej'in kadiir*
8. Riječi: *Lā haule ve lā kuvvete illā billāh*
9. Dova za brisanje grijeha nakon sijela (sastanka)

- G) Strah od Allāha
- H) Nagrada za onoga čije dijete preseli (umre)
- Kuća zahvale
 - Nagrada za onoga ko izgubi dvoje ili troje djece
- I) Pokornost Poslaniku, 'alejhisselam,
- J) Donošenje salavata na Poslanika, 'alejhisselam
- K) Neke od dova i njihova vrijednost
1. Dova pred spavanje
 2. Dova za otklanjanje brige i duga
- L) Učenje Kur'ana
1. Obaveznost učenja tedžvida
 2. Učenje Kur'ana napamet i vrijednost pojedinih sura

DRUGO: Djela koja koriste onome ko ih čini a koriste i drugima, i na ovom i budućem svijetu

- A) Zekat
- B) Vrijednost udjeljivanja hrane gladnima i postačima
- C) Dobri i bogobožni roditelji
- D) Djela koja koriste umrlome i nakon njegove smrti
1. Dobro i pobožno dijete
 2. Korisno znanje
 3. Trajna sadaka
- E) Osmjeh prilikom susreta sa drugima
- F) Davanje poklona
- G) Prava muslimana kod svoga brata po vjeri
1. Širenje selama i odgovor na njega
 2. Kako postupiti prilikom kihanja
 3. Posjeta bolesniku
 4. Klanjanje i praćenje dženaze
 5. Pomoć bratu muslimanu na istini
- H) Otklanjanje štete i čistoća
- I) Odgađanje podmirenja duga čovjeku koji je u nevolji
- J) Pozivanje ka Allāhu
- K) Uputa neke osobe u islam i lijepi sunnet
- L) Pokornost žene svome mužu
- LJ) Neke od dova koje koriste čovjeku i njegovoj porodici
1. Dova pri ulasku u kuću
 2. Dova prije spolnog odnosa
- M) Posjećivanje i ljubav u ime Allāha
- N) Socijalna solidarnost

1. Briga o jetimima (siročadima)

2. Briga o udovicama i nevoljnicima

NJ) Blagost prema životinjama

O) Borba i straža na Allāhovom putu

P) Osobine kojima se jedan musliman treba okтити

1. Sabr (strpljivost)

2. Ostavljanje rasprave

3. Razboritost i smirenost

4. Ispunjavanje dogovora

5. Iskrenost

6. Pozitivno-konstruktivna ljubomora koja je suprotna zavisti i

negativno-destruktivnoj ljubomori

7. Samilost i dobročinstvo prema roditeljima

8. Čuvanje rodbinskih veza

9. Obaranje pogleda

10. Pokrivanje žena

11. Traženje dozvole za ulazak u kuću

12. Stid

13. Traženje oprosta

Zaključak

POSVETA

Zahvala pripada jedino Allāhu, neka je salavat i selam na onoga nakon koga više neće biti poslanika, na njegovu porodicu, i vrle i časne ashabe. A nakon toga;

Pročitao sam ovu uistinu korisnu knjigu koja govori o najboljoj opskrbi, a napisao ju je moj brat, inženjer, Hakem ibn Adil Zemm el-Akili. Radi se o veoma korisnoj knjizi čiji je autor sakupio vrijedna djela na jedan posve jednostavan i lahak način gdje je naveo i svoje riječi, utiske i informacije u lijepom stilu. Plovio sam mislima i hodao ovom baščom pjevajući stihove:

„O kako su naši umovi zadivljeni
Opskrbom dobrih djela oduševljeni
od upute najboljeg poslanika ljudima
sakupio si mnoge korisne poruke
koje svjetlom ukazuju na pravi put
neka te nagradi Gospodar Arša iz Svoga obilja
dobrim na dunjaluku i na Ahiretu”

Molim Allāha Uzvišenog da nas inspiriše iskrenošću u riječima i djelima i neka je salavat i selam na našeg Vjerovjesnika Muhammeda.

Napisao:

Onaj koji žudi za oprostom svoga Gospodara

Hasen ibn Abdullāhel-Qu‘ūd

U Rijadu, 30. muharrem, 1429. h.

Uvod

Hvala Allāhu koji je svojim blagodatima upotpunio dobra djela. Hvalim Ga onako kako dolikuje Uzvišenosti Njegovog lica i Veličini Njegove vlasti, Koji kaže u najmudrijoj objavi: ***Tako mi vremena –čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.***¹

Svjedočim da nema drugog božanstva koje zaslužuje da mu se ibadet čini osim Allāha Jednog Jedinog, Koji nema sudruga. Ovo je svjedočenje koje nam garantuje lijepu završnicu na dan smrti i koje će nam koristiti kada se susretnemo s našim Gospodarom na Sudnjem danu (danu povratka). Svjedočim da je naš miljenik i predvodnik Muhammed Allāhov poslanik, kao i to da je dostavio svoju objavu i ispunio svoj emanet. Nema hajra, niti ispravnog puta na kojeg nije ukazao. Neka su salavati i selami moga Gospodara na njega, a zatim:

Od Allāhiovih blagodati prema nama je to što nam je propisao farzove (stroge obaveze) koji su stub i osnova vjere. Onaj ko ih obavlja ispunio je svoju obavezu, a onaj ko ih ne izvršava na gubitku je zbog toga a i ostale obaveze mu ništa ne predstavljaju i ne znače. U ispravnom izvršavanju i obavljanju vjerskih obaveza je spas za čovjeka na Sudnjemu danu. Od Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Prvo djelo za koje će se polagati račun na Sudnjem danu je namaz. Reći će naš Gospodar, a On najbolje zna: 'Pogledajte namaz Moga roba, je li ga upotpunio ili ima nedostataka?' Pa ako je potpun biće mu upisan kao potpun, a ako ima ikakvih nedostataka, reći će: 'Pogledajte ima li Moj rob dobrovoljnih namaza.' Pa ako bude imao dobrovoljnih namaza, reći će: 'Upotpunite Mome robu njegove farzove sa dobrovoljnim namazima.' Zatim će se djela obračunavati na taj način.**”²

Allah nas je počastio djelima raznih vrsta koja nadoknađuju nedostatke i upotpunjuju krnjavosti. Za obavljanje tih djela propisane su velike i brojne nagrade. Osim toga, čineći sva ta dobra djela čistimo i oplemenjujemo dušu i povećavamo ugled i razboritost. Rezultat tih dijela su obilne nagrade, velika djela i hajrati uprkos tome što su ta djela lahka i ne zahtijevaju od čovjeka veliki napor i poteškoću.

Brate moj i sestro u islamu, za svako djelo postoje uslovi kako bi bilo primljeno kod Allāha Uzvišenog i kako bismo dobili potpunu nagradu bez umanjenja od Onoga Koji ljudima ne čini nepravdu ni koliko je trun.

Prvi od tih uslova je: Nijjet

Od vođe pravovjernih, Omera, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je čuo Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kako kaže: „**Zaista se djela vrednuju prema nijjetu (namjerama) i svakome pripada ono što je nanijetio (naumio).**”³ Onaj ko je iskren u svojoj namjeri težeći Allāhovom zadovoljstvu, ko uradi neko djelo iskreno radi lica Allāha Uzvišenog, a ne radi ugleda, pretvaranja i licemjerstva, Allāh će mu to djelo primiti.

Drugi uslov je: Da djelo bude u skladu sa onim što je Allāh propisao, u skladu sa sunnetom (praksom) Njegovog poslanika, ‘alejhisselam

¹ El-‘Asr 1-3.

² Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o namazu (413), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (465), i Ibn Madže – obavljanje namaza (1425).

³ Hadis bilježe autori šest poznatih zbirki.

Djela koja sliče djelima karakterističnim za nevjernike neće biti primljena kao ni djela kojima se slijede strasti, novotarije, zablude i stranputice.

Munafik (licemjer) je onaj čija djela neće biti primljena zbog pokvarenog nijjeta i on će biti na samom dnu džehennemske vatre kako Uzvišeni kaže: ***Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći.***⁴

Novotar je onaj čija djela neće biti primljena jer su neispravna iako mu je nijet dobar, jer Aiša, radijallahu ‘anha, prenosi da je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko uvede nešto novo u našu vjeru ono što nije od nje, to mu se odbija.**”⁵ Također je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Allāh-zeekat uskraćuje pokajanje novotaru sve dok on poziva i zagovara tu novotariju.**”⁶

Dragi brate i cijenjena sestro, kako bi se u potpunosti okoristio i na dunjaluku ti se pisala dobra djela, a na Ahiretu ubirao njihove plodove, primijeni ono što se nalazi u ovoj knjizi, a što je meni Allāh otvorio i dao iz Svoga neizmjernog obilja poput plodova mirisnih bašči i cvijeća. Govorio sam o djelima i riječima koja čovjeka uzdižu i približavaju njegovom Gospodaru obezbjeđujući mu velike nagrade i koristi kako za njega tako i za njegovu porodicu i društvo. Čineći ova djela povećavaju se deredže (stepeni) dobrih vjernika u džennetskim blagodatima i na taj način se pravi razlika u stepenu pokornosti. Zbog njih će se muslimanu njegova knjiga dati u desnu ruku a tas sa dobrim djelima na vagi na Sudnjemu danu će biti težak. Zbog ovih dobrih djela čovjek će biti proživljen sa vjerovjesnicima, iskrenim i šehidima u uzvišenom mjestu u Džennetu po imenu *Ilijun*. Rekao je Uzvišeni: ***Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjericama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allāha i ženama koje često spominju Allāha – Allāh je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.***⁷

Čineći ova dobra djela na dunjaluku musliman postiže Allāhovu zaštitu, podršku, pomoć i uputu. Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Allāh, džš., kaže: 'Ko se neprijateljski ponaša prema Mome evliji (bliskom robu, štićeniku), Ja ću mu objaviti rat. Najdraže čime Mi se Moj rob približava jeste ono čime sam ga zadužio (farzovi), a zatim Mi se on približava dobrovoljnim djelima sve dok ga ne zavolim, a kad ga zavolim, onda Ja budem njegov sluh kojim sluša, vid kojim gleda, ruke kojima radi, noge kojima putuje.**”⁸ Ako šta zatraži, to mu dadnem, a ako zatraži Moju zaštitu, Ja ga odmah zaštitim.”⁹

⁴ En-Nisa', 145.

⁵ Buhari – poglavlje o izmirenju (2697), Muslim – poglavlje o suđenju (1718), Ebu Davud – poglavlje o sunetu (4606), Ibn Madže – poglavlje o sunetu (14).

⁶ Bilježi ga Ebuš-Šejh, *Tarihu Asbehan*, et-Taberi u *Evsatu*, Bejheki u *Šuabuliman*, a šejh Albani kaže da je lanac ove predaje ispravan.

⁷ El-Ahzab, 35.

⁸ Tj. Allah mu posebno pomaže da sve što radi – radi ispravno i iskreno. (op. rev.)

⁹ Buhari – poglavlje o kazivanjima koje omekšavaju srce (6502).

Na kraju molim Allāha, Onoga Koji sve čuje i sve zna, Gospodara 'Arša veličanstvenog, da se ovom knjigom okoriste moja braća muslimani da ovo moje djelo bude iskreno radi Njegovog plemenitog Lica i da nas sve uputi ka dobru, ka onome što je ispravno, ka dobrim djelima i riječima. Ono što sam pogodio to je od Allāha Koji Svoje pokorne robove upućuje na dobra djela i pravi put, a ono što sam pogriješio to je od mene, moje duše koja je sklona zlu i od došaptavanja (vesvesa) prokletog šejtana, neka je na njega Allāhovo prokletstvo zauvijek. Donosim salavat na onoga koji je poslat kao milost svim svjetovima, našeg miljenika i predvodnika, Muhammeda, neka su na njega najpotpuniji i najljepši salavati i selami, na njegovu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u dobročinstvu do Sudnjega dana. Amin, a naša posljednja dova je **HVALA ALLĀHU GOSPODARU SVJETOVA!**

Autor

Hakem ibn 'Âdil Zemm En-Nuvejri Al-'Aqîli

7. rabi'ul-evvel 1426 h.

Predgovor

Kao uvod u ovu moju knjigu želim spomenuti nekoliko stvari koje će pomoći čitaocu u razumijevanju značenja i ciljeva ove knjige kao i njene važnosti za svaku kuću i čovjeka (pojedince) koji želi milost svoga Gospodara i spas na Sudnjemu danu od bolne patnje i žestoke kazne. Onaj ko u tome uspije dostigao je visoke stepene i došao sa obilnom količinom dobrih djela uz Allāhovu dobrotu i pomoć.

Od najvećih vidova pokornosti Allahu, a koji su obavezni, su namaz, zekat, post i hadždž. Onaj ko ove obrede obavi onako kako šerijat traži, po uputi i uzoru na našeg Vjerovjesnika Muhammeda 'alejhissem, ispunio je obavezu prema Allāhu. Talha ibn Ubejdullah, radijallahu 'anhu, priča: „**Allāhovom Poslaniku, sallallāhu 'alejhi ve sellem, došao je jedan čovjek iz Nedžda, razbarušene kose. Čuli smo eho njegovog glasa, ali nismo razumjeli šta govori dok se nije približio. Kada se približio, razumjeli smo da pita za islam. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, mu reče: 'Pet namaza u toku dana i noći.' 'Da li sam dužan što osim njih?', - pitao je: 'Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno.'**, odgovorio je Muhammed, sallallāhu 'alejhi ve sellem. **Potom Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, reče: 'Post ramazana.'** 'Da li sam dužan još nešto (postiti) osim toga?' - upitao je (čovjek). 'Ne', odgovorio je on, 'osim ako hoćeš dobrovoljno.' **Potom Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, reče: 'Zekat.'** 'Da li sam dužan još nešto osim toga?' - upitao je. 'Ne, osim ako hoćeš dobrovoljno.', odgovorio je Muhammed, sallallāhu 'alejhi ve sellem. **Tada se čovjek okrenu i reče: 'Tako mi Allaha, niti ću na ovo šta dodavati, niti smanjivati.'** Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, potom reče: 'Spašen je, ako je istinu kazao.'”¹⁰

Međutim, znajte braćo moja da duša vjernika uvijek želi više dobra i veću nagradu. A zašto i ne!? Stepene (deredže) bogobojaznih se upravo razlikuju u zavisnosti od slavljenja i veličanja Allāha, udjeljivanja hrane siromašnima, pomaganja onome kome je učinjena nepravda i dr.

Plemeniti brate i cijenjena sestro, obavljanje farzova nije lahka i mala stvar osim onome kome Allāh to olakša. Zbog toga se uglavnom javljaju nedostaci i neispravnosti, a naročito zbog dva neprijatelja koji uvijek čekaju i vrebaju priliku da nas zavedu na stranputicu i udalje od pokornosti našeme Gospodaru.

Prvi je prokleti šejtan koji se zakleo Allāhovim dostojanstvom i veličinom, kako stoji u Kur'anu, da će zvesti Ademove potomke, pa kaže Uzvišeni citirajući Iblisa: „**E tako mi dostojanstva Tvoga**” – reče – „**sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među njima robova iskrenih!**”¹¹

On uvijek vreba svaku priliku da nam nešto došapne, ubaci od svojih vesvesa i pokušava da nas udalji od pokornosti Allāhu. Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhissem, rekao: „**Doista kada neko od vas klanja šejtan mu dođe i zbunjuje ga (ometa ga u namazu) sve dok čovjek ne bude znao koliko rekata je klanjao.**”¹²

On, šejtan, uvijek pokušava da nad nama vrši opsadu i iznenadi nas sa svih strana kako mu ne bismo umakli. Kaže Uzvišeni navodeći riječi šejtanove: „**Pa ću im**

¹⁰ Buhari – poglavlje o vjerovanju (46), Muslim – poglavlje o vjerovanju (11), Ebu Davud – poglavlje o namazu (391), en-Nesa'i – poglavlje o namazu (458).

¹¹ Sad 82-83.

¹² Hadis je sahih, a Bilježi ga Ebu Davud – poglavlje o namazu (1031).

sprijeda, i straga, i zdesna i slijeva prilaziti, i Ti ćeš ustanoviti da većina njih neće zahvalna biti!”¹³

I kaže: „**Gospodaru moj**” – reče – „**zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudicu se da ih sve zavedem,osim među njima Tvojih robova iskrenih.**”¹⁴

S toga braćo moja, čuvajte se šejtanovih spletki, Allāh da sačuva i nas i vas njegovoga zla.

Drugi neprijatelj je duša koja je sklona zlu, osim onoga kome se moj Gospodar smiluje, duša koja čovjeka navodi na činjenje harama (onoga što je zabranjeno) i da ostavi pokornost Allāhu. Onaj ko joj se pokori slijedi svoju strast pa su i on i njegova duša na rubu Džehennema, Allāh da sačuva nas i vas od toga. Onaj ko joj se suprostavi uspio je i spasio se.

Šedad ibn Evs prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Pametan je onaj ko svoju dušu ukroti i pokori¹⁵pa radi za život nakon smrti, a slab i nesposoban je onaj ko slijedi svoju dušu i njene prohtjeve i nada se u Allāha.**”¹⁶

Omer ibn Hattab, radijallahu‘anhu, je rekao: „**Vršite samoobračun prije nego vam bude obračunavano i uljepšajte se (okitite se dobrim djelima) za veliki događaj kada će se djela svima predočiti. Doista će račun na Sudnjem danu lahko položiti onaj ko je vršio samoobračun još na dunjaluku (ovome svijetu).**”¹⁷

Prenosi se da je Mejmun ibn Mihran rekao: „**Čovjek ne može biti bogobožan sve dok se ne bude obračunavao sa svojom dušom kao što obračunava svoga ortaka u poslu i pita ga: 'Odakle ti hrana i odjeća.**”¹⁸

Ono što prati farzove jesu sunneti Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kojih ima raznih kategorija kako bi se u farzovima nadomjestilo i upotpunilo sve ono što je krnjavo i zbog čega se gubi nagrada. Namaz ima svoje dobrovoljne sunnete, zekat kao podvrstu ima sadaku, pored posta mjeseca ramazana imamo i dobrovoljni post, umra je slična hadždžu. Pored farzova i sunneta postoji puno, puno drugih dobrih djela u vidu izgovorenih zikrova (dova) i propisanih načina približavanja Allāhu koja mogu muslimanu pomoći da zaradi puno dobrih i izbriše loša djela i uzdigne se na visoke stepene (deredže), a opet, sva ta djela su lahka onim dušama koje Allāh uputi ka tome da teže biti na putu hajra (dobra) i nastoje postići veliku nagradu.

Braćo moja, zbog toga što su vrijednosti djela i riječi tema i sadržaj različitih knjiga od kojih su neke pisane po metodi citiranja hadisa bez klasifikacije ili komentara autora, sinula mi je misao da uz Allāhovu pomoć, shodno mojoj upućenosti i uz pomoć neke braće, sakupim dobrovoljna dobra djela na lahak i pristupačan način, podijeljeno u poglavlja uz ocjene hadusa, bez detaljnog govora o propisima, kako bi ta djela bila ono čemu će se jedan musliman svakodnevno vraćati, uživajući u njima kao u slatkoj pitkoj vodi. Želio sam da to bude sažeta knjiga koja sadrži od svake grane po jedan plod i iz svakog mora po kap. Nadam se da će ova knjiga biti od koristi muslimanu za njegovu vjeru, dunjaluk, sadašnjost i budućnost, život na dunjaluku i Ahiretu.

¹³ El-A’raf 17.

¹⁴ El-Hidžr 39-40.

¹⁵ Vršiti samoobračun još na dunjaluku prije obračuna na Sudnjem danu.

¹⁶ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o zuhdu (2459), Ibn Madže – poglavlje o zuhdu (4260).

¹⁷ et-Tirmizi – poglavlje o zuhdu (2459).

¹⁸ Prethodni izvor.

Podijelio sam knjigu na dva velika dijela u zavisnosti od koristi i nagrade koja se dobija. U tom smislu imamo djela koja koriste samo onome ko ih čini i on će za to imati nagradu kao što su namaz sa svojim pratećim sunnetima, umra i druga djela. Pored ovih imamo i djela koja koriste i onome ko ih čini, njegovoj porodici, komšijama, pa čak i cijeloj njegovoj zajednici, i koriste njihovom počinocu na dunjaluku i na Ahiretu kao što su sadaka, korisno znanje i druga djela.

Ovakva podjela ima koristi koje pomažu muslimanu da odabere ona djela koja će mu koristiti, za koja će imati potpunu i sveobuhvatnu nagradu i koja će mu pomoći da sagleda prioritete u dobrim djelima, jer imamo izvrsna dobra djela i ona koja su manje vrijedna, važna i najvažnija kao i djela koja važe samo za određeno vrijeme ili za određena mjesta. Naveo sam i plemenite ajete, izvrsne hadise, ono što se prenosi od govora ashaba ili selefa – dobrih prethodnika i savremenih učenjaka. Molim Allāha da se ovom knjigom okoriste moja braća muslimani i da ovo moje djelo učini iskrenim radi Njegovog plemenitog lica. AMIN.

Na kraju ovog uvoda molim braću koja budu čitala knjigu pa nađu neku grešku ili nepravilnost, ili imaju neku korisnu primjedbu, ili iskren savjet da mi se obrate na sljedeću adresu:

11521 Rijad 41066
advisor07@hotmail.com

Allāhu molim te da se naša braća okoriste ovom knjigom i da se okoristimo onim čemu si nas podučio. Učini nas od onih koji slušaju Tvoj govor i slijede ono najbolje i najljepše. Oprosti nam grijehe i propuste naše, oprosti našim roditeljima i svim muslimanima, živim i umrlim. Daj nam dobro na ovom i budućem svijetu i sačuvaj nas Tvojom milošću patnje u džehennemskoj vatri, o Silni, o Ti Koji mnogo praštaš!

PRVO: Djela koja koriste i na dunjaluku i na Ahiretu, ali samo onome ko ih čini

A) Djela koja su u vezi sa namazom

Djela koja se obavljaju prije namaza

1) Abdest

Dragi i plemeniti čitaocē, abdest je čišćenje tijela i duše od grijeha i prljavština. Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada se musliman počne abdestiti, kad opere lice – zajedno sa vodom s lica mu spadnu svi grijesi koje je zaradio svojim očima. A kada opere ruke – zajedno sa vodom s ruku mu spadnu svi grijesi koje je rukama zaradio. Kada opere noge – zajedno sa vodom s nogu mu spadnu svi grijesi koje je nogama hodeći počinio. Tako upotpunjujući abdest postaje čist od grijeha.**”¹⁹

Od Osmana ibn Affana, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko upotpuni abdest – s njegovog tijela će spasti grijesi pa čak i ono što je ispod noktiju.**”²⁰

Također se od njega prenosi da je rekao: „**Vidio sam Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kako se abdesti na način kako ja to sada činim, a zatim je rekao: ‘Onome ko se ovako abdesti biće oprošteni prijašnji grijesi, a njegov namaz i odlazak u džamiju će biti posebno nagrađeni.**”²¹

Pa kako je divna i ogromna nagrada koju nam je Allāh propisao svakodnevno zbog toga što čistimo naše duše od prljavštine grijeha! Također, abdest je jedan od uslova valjanosti i ispravnosti namaza, pa namaz bez abdesta ne može biti ispravan osim u slučaju da nema vode ili je ne možemo koristiti pa se tada može uzeti tejemmum.

Abdest će na Sudnjemu danu biti ukras vjernika. Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi se da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Na Sudnjem danu moji sljedbenici doći sa svijetlim obilježjima koja su posljedica uzimanja abdesta na dunjaluku, pa ko može produžiti svoje svjetlo neka to i učini!**”²²

2) Misvak

Upotreba misvakaza čišćenje zuba je od sunneta našeg Poslanika, ‘alejhisselam, i u skladu je sa fitrom – zdravom prirodom čovjeka. Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, je podsticao svoje ashabe (drugove) da koriste misvak prilikom čišćenja zuba, a naročito prije namaza. Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi se da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Da se ne bojim da ću otežati svojim sljedbenicima naredio bih im da čiste zube misvakom prije svakog namaza.**”²³ Svrha ovoga je da musliman u razgovor sa svojim Gospodarom uđe čistih usta i zadaha i kako ne bi neprijatnim zadahom uznemirio meleke Milostivog i Njegove robove koji klanjaju. I znaj da je nagrada za upotrebu misvaka, tj. čišćenje zuba velika. Od Aiše, radijallahu ‘anha, se prenosi da je Vjerovjesnik ‘alejhisselam, rekao: „**Upotrebom misvaka se postiže**

¹⁹ Muslim – poglavlje o čistoći (244), et-Tirmizi – poglavlje o čistoći (2).

²⁰ Muslim – poglavlje o čistoći (245).

²¹ Muslim – poglavlje o čistoći (229).

²² Buhari – poglavlje o čistoći (136) i Muslim u istoimenom poglavlju (246).

²³ Buhari – poglavlje o džumi (887) i en-Nesa'i – poglavlje o čistoći (7).

čistoća usta i zadovoljstvo Gospodara.”²⁴ A blago li se onome sa kim je Allāh zadovoljan!

Djela u vezi sa džamijama

1. Koraci prema džamiji

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Onome ko uzme abdest kod svoje kuće i zatim se uputi ka nekoj Allāhovoj kući radi obavljanja jednog od Allāhovih propisa (namaza), svakim njegovim jednim korakom biće mu grijesi brisani, a svakim drugim stepeni (derezhat) povećavani.**”²⁵

Također se od njega prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko odlazi jutrom i večeri u džamiju (radi namaza u džematu), Allāh će mu pripremiti smještaj u Džennetu.**”²⁶

Koliko je dobrih djela pred tobom i koliko je loših koja su ti obrisana plemeniti brate. Ti ideš u džamiju pet puta u toku dana i noći. Najveću nagradu ovdje ima onaj musliman čija je kuća najudaljenija od džamije. Ovom prilikom te podsjećam na događaj sa Beni Seleme kada su željeli da promijene mjesto stanovanja i približe se džamiji. Kada je o tome bio obaviješten Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao im je: „**Čujem da želite da se preselite u blizini džamije.**” Pa su rekli „**Da, Allāhov poslanice, htjeli smo to učiniti.**” Na to im reče Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**O Beni Seleme, vaše kuće pišu vaše tragove, vaše kuće pišu vaše tragove.**”²⁷

Od Džabira ibn Abdullāha, radijallahu‘anhu, se prenosi da je rekao: „**Naše kuće su bile udaljene od džamije pa smo željeli da ih prodamo i primaknemo se džamiji, a Poslanik, ‘alejhisselam, nam je to zabranio rekavši: 'Za svaki korak ćete imati nagradu.**”²⁸

Ovome u prilog ide i govor Ebu Musā El-Ešarija, radijallahu‘anhu, koji prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Najveću nagradu za svoj namaz imaju oni koji stanuju najdalje od džamije**²⁹, a ko iščekuje namaz (u džamiji) da bi ga sa imamom klanjao, ima veću nagradu od onoga koji (bez iščekivanja) klanja (bilo to u džematu ili sam po sebi) i potom zaspi.”³⁰ U rivajetu kod Ebu Kurejba stoji (da bi klanjao za imamom u džematu).

2. Čistoća i skrušenost prilikom odlaska u džamiju i u namazu

Mudri Zakonodavac podstiče na vanjsku i suštinsku čistoću u svakom pogledu, a naročito kada je riječ o Allāhovim kućama (džamijama) gdje Stvoritelj podstiče i na uljepšavanje prije polaska u džamiju. Kaže Uzvišeni: **O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete molitvu obaviti!**³¹ Nažalost, danas mnogo klanjača koji odlaze u džamiju zaudarana znoj, ili ulje, ili su im čarape neprijatnog mirisa i na taj način se umanjuje uloga džamije kao Allāhove kuće koja služi za ibadet smiraj i odmor duše.

²⁴ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o čistoći (4) i en-Nesa’i u istoimenom poglavlju (5).

²⁵ Muslim – poglavlje o namazu (666).

²⁶ Buhari – poglavlje o ezanu (662) i Muslim u istoimenom poglavlju (669).

²⁷ Muslim – poglavlje o namazu (665), Ahmed (3/332), Ibn Huzejme (451), Ibn Hibban (2042).

²⁸ Muslim – poglavlje o namazu (664), Ahmed (3/336).

²⁹ Pa imaju najduže pješačiti. (op. rev.)

³⁰ Buhari – poglavlje o ezanu (651) i Muslim u istoimenom poglavlju (662).

³¹ El-Ea'raf 31.

Znaj plemeniti brate, kada se postigne smirenost i kada je duši ugodno, namaz će biti pravi odmor za dušu, baš onako kako ga je opisao naš plemeniti Poslanik, ‘alejhisselam, u svom govoru kojeg je uputio svom muezzinu Bilalu, radijallahu ‘anhu: „**Ustani Bilale i odmori nas namazom (tj. prouči ezan za namaz).**”³² Kako bi se duša prethodno pripremila za obavljanje namaza Poslanik, ‘alejhisselam, je naredio da se u džamiji ide smireno i dostojanstveno.

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada čujete ikamet podite na namaz smireno i dostojanstveno i ne žurite. Klanjajte ono što ste stigli,³³ a ono što vam je prošlo nadoknadite (upotpunite).**”³⁴ Iz prethodnog hadisa se vidi da je Poslanik, ‘alejhisselam, dao prednost smirenosti u odnosu na pristizanje u džemat i pored velike nagrade početnog tekbira.

3.Ezan

Ezan je poziv koji označava nastupanje namaskog vremena, zatim ukazuje na to da je mjesto u kojem se on uči – muslimansko mjesto, kao što ukazuje i na to da se u njemu sprovode Allāhovi propisi i obredi. Muezzini su povjerenici za namaska vremena i svojim ezanima obavještavaju i objavljuju nastupanje namaskog vakta pa se postač može iftariti ili susteći od jela i pića (u vrijeme sehura).

Dokaz vrijednosti ezana i muezzina je hadis kojeg prenosi Muavija, radijallahu ‘anhu, u kojem stoji da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Muezzini će imati najduže vratove na Sudnjem danu.**”³⁵ pa im se pridruži plemeniti brate. Propisano je onome ko čuje ezan da prouči ono što prenosi Džabir, radijallahu ‘anhu, da je Vjerovjesnik ‘alejhisselam, rekao: „**Ko izgovori nakon što sasluša ezan: ‘Allāhumme rabbe hazihi-d-da’veti-t-tammeti, ve-s-salati-l-kaimeti ati Mehammedeni-l-vesilete ve-l-fadilete veb’ashu mekamen mahmuden-i-llezi ve’adteh – Allāhu, Gospodaru ovog savršenog poziva i klanjanja, koje se uspostavlja, podari Muhammedu pravo šefa’ata i visoki stepen i uputi ga na hvale vrijedno mjesto koje si mu Ti obećao’ – zaslužio je moje zauzimanje (šefa’at) na Sudnjem danu.**”³⁶ Na ovaj način će postići šefa’at (zagovorništvo) Poslanika, ‘alejhisselam, na Sudnjem danu, a ima li tada išta preče od tog šefa’ata.

4. Namaz u džematu

Od Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Htiosam da naredim da se uspostavi namaz i odredim čovjeka da ljude predvodi u namazu, pa da sa još nekoliko ljudi odem, s drvima, do onih koji ne prisustvuju namazu u džematu, pa da nad njima zapalimo njihove kuće.**”³⁷ U drugom rivajetu stoji “da nije u njima žena i djece”. Jasno je da je namaz u džematu obavezan osim ukoliko se ima šerijatski opravdan razlog za izostajanje iz džemata kao što je bolest usljed koje se ne možemo kretati, putovanje ili ako je neko slijep pa ne može nikoga naći ko će ga povesti do džamije. Ovo na osnovu riječi učenjaka, a dosta ti je štete brate moj ako ostaviš namaz u džematu što ćeš izgubiti

³² Ebu Davud (4986).

³³ Tj. ako ste zakasnili onda onaj dio namaza kojeg ste stigli klanjati u džematu za imamom, odklanjajte za imamom, pa kada imam završi sa namazom ustanite i naklanjajte onaj dio namaza kojeg ste propustili klanjati za imamom. (op. rev.)

³⁴ Buhari – poglavlje o Ezanu (636).

³⁵ Muslim – poglavlje o namazu (387), Ibn Madže u istoimenom poglavlju (725).

³⁶ Buhari – poglavlje o ezau (614), Ebu Davud – poglavlje o namazu (529), et-Tirmizi u istoimenom poglavlju (211), en-Nesa’i u istoimenom poglavlju (678).

³⁷ Muslim – poglavlje o namazu (651), Ibn Madže – poglavlje o džamijama i džematu (791), en-Nesa’i – poglavlje o imametima (848), Ahmed (2/244).

mnoštvo dobrih djela jer Abdullāh ibn Omer, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Namaz u džematu je vredniji i bolji od pojedinačnog dvadeset i sedam puta.**”³⁸

5. Rani odlazak na namaz

Od Ebu Hurejre se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada bi ljudi znali kakva je nagrada za učenje ezana i klanjanje u prvom saffu, i kada ne bi imali drugog načina da dođu do toga osim izvlačenjem strelica (ili bacanjem kocke), oni bi ih izvlačili; kada bi znali za vrijednost klanjanja podne namaza u prvim njegovim nastupnim trenucima, utrkiivali bi se za njim.**”³⁹ U ovom hadisu je dokaz vrijednosti i velike nagrade prvog saffa kao i pravovremenog dolaska na namaz tako da se trebaš takmičiti da pristigneš u prvi saff kao da ne postoji drugi. Na vrijednost prvog saffa ukazuje i predaja koju prenosi Ebu Hurejre od Poslanika, ‘alejhisselam, u kojoj stoji: „**Najvredniji saff kod muškaraca je prvi, a najmanje vrijedan je zadnji saff. Što se tiče žena, njihov najvredniji saff je zadnji, a najmanje vrijedan prvi saff.**”⁴⁰

6. Rani odlazak na džumu

Plemeniti brate, poznato ti je da je petak odlikovan u odnosu na ostale dane u sedmici jer Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi od Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, riječi: „**Najbolji dan koji je Sunce obasjalo je petak; u njemu je stvoren Adem, u njemu je uveden u Džennet i u njemu je izveden iz Dženneta.**”⁴¹

Petak je blagdan za nas muslimane jer nas je Allāh Uzvišeni odlikovao njime u odnosu na ostale ummete (narode). Jevreji imaju subotu, a kršćani nedjelju. Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, je rekao: „**Allāh je sakrio vrijednost petka od naroda koji su bili prije nas. Jevreji su odabrali subotu, kršćani nedjelju, te je Allāh, dž.š., doveo nas i uputio nas da poštujemo petak. On je učinio da redosljed bude: petak, subota i nedjelja. Na isti način kako subota i nedjelja prate petak, i oni će na Sudnjem danu dolaziti iza nas.**”⁴²

Allāh Uzvišeni je petak odlikovao džumanskim namazom koji je zasigurno redovni sastanak muslimana koji tom prilikom slušaju obraćanje i pouke hatiba. Allāh je propisao veliku nagradu za one koji porane na džumanski namaz pa se prenosi od Ebu Hurejre da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko se petkom okupa onako kao što se kupu poslije spolnog akta, a potom krene u džamiju u prvom jutarnjem satu (rano), računa mu se nagrada kao da je žrtvovao devu. Onome ko krene u drugom satu kao da je žrtvovao kravu, ko krene u trećem satu kao da je žrtvovao rogata ovna, ko krene u četvrtom satu kao da je žrtvovao kokoš, a ko krene u petom satu, računa mu se kao da je žrtvovao jaje. Kada imam izađe (na minber) meleki pristupe slušanju hutbe.**”⁴³

Evs Es-Sekafi, radijallahu‘anhu, o vrijednosti dana petka i nekih djela u njemu prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko se očisti i okupa u petak,**

³⁸ Buhari – poglavlje o ezanu (645), Muslim – poglavlje o namazu (650), en-Nesa’i – poglavlje o imamet (837).

³⁹ Buhari – poglavlje o ezanu (615), Muslim – poglavlje o namazu (437), Ebu Davud – poglavlje o čistoći (351), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (671), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (499).

⁴⁰ Muslim – poglavlje o namazu (440), en-Nesa’i u istoimenom poglavlju (894), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (678).

⁴¹ Muslim – poglavlje o namazu (854), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (1663).

⁴² Muslim – poglavlje o namazu (856), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (1652), Ibn Madže u istoimenom poglavlju (1083).

⁴³ Buhari – poglavlje o džumi (881).

rano ustane i među prvima dođe pješke, a ne na jahalici, sjedne blizu imama i sasluša ga, i riječ ne progovori – za svaki će korak imati nagradu kao što se ima nagrada od godine dana dobrovoljnog posta i namaza.”⁴⁴

Od Selmana el-Farisija se prenosi da je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Svaki čovjek koji se u petak okupa, dobro očisti i namiriše uljanim ili kakvim drugim mirisom kojeg zatekne u kući, te tako ode u džamiju, ne razdvajajući ljude, klanja ono što mu je propisano i pažljivo sasluša ono što imam govori, Allāhće mu oprostiti ono što je počinio između te i prošle džume.”⁴⁵

6. Pritvrđeni sunneti

U našim namazima često zna biti propusta, izostavljenih vadžiba, sunneta, ili šejtanskih došaptavanja, nekada nam na um padnu dunjalučke stvari i preokupirani smo dunjalukom u odnosu na namaz i skrušenost u njemu. Zbog toga je i nagrada od namaza parcijalna, umanjuje se i povećava u zavisnosti od skrušenosti i koncentracije roba i njegovog pristupa namazu koji mora biti u skladu sa namazom našeg vjerovjesnika Muhammeda ‘alejhisselam, koji kaže: „**Klanjajte onako kao što ste vidjeli da ja klanjam.**”⁴⁶ Dokaz ovome su i riječi Ammara ibn Jasira, radijallahu‘anhu, koji prenosi da je Muhammed ‘alejhisselam, rekao: „**Zaista neko završi s namazom, a od njega mu bude upisano pola nagrade, nekima trećina... sve dok nije rekao – a nekima desetina.**”⁴⁷

Kako bismo otklonili i spriječili ove manjkavosti od namaza Allāhnam je propisao ustaljene (pritvrđene) sunnete prije i poslije farz namaza kako bi musliman nadoknadio ono što je propustio u svom namazu i tako uvećao svoja dobra djela na mizanu. To su dvanaest rekata sunneta (dobrovoljnog namaza) u toku dana i noći koji se obavljaju na sljedeći način:

- dva rekata prije sabaha. Od Aiše, radijallahu ‘anha, se prenosi da je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Dva rekata sabahskog sunneta su bolja od dunjaluka i svega što je na njemu.**”⁴⁸

- četiri rekata prije i dva poslije podnevnog farza jer je došlo u hadisu kojeg prenosi Alija, radijallahu‘anhu, da je Poslanik, ‘alejhisselam, klanjao četiri rekata prije podnevnog farza i dva poslije.⁴⁹

U ovom slučaju možemo klanjati i četiri rekata poslije farza jer u hadisu kojeg prenosi Ummu Habiba, radijallahu ‘anha, stoji da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko klanja četiri rekata prije i poslije podnevnog farza Allāh će ga zabraniti džehennemskoj vatri.**”⁵⁰

- dva rekata nakon akšamskog farza. Prenosi Aiša, radijallahu ‘anha, da je Allāh-ov Poslanik, ‘alejhisselam, klanjao akšamski farz, a nakon toga bi se vratio kući i klanjao još dva rekata sunneta.⁵¹

⁴⁴ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud u poglavlju o čistoći (345), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (496), Ibn Madže – poglavlje o namazu (1087), en-Nesa’i – poglavlje o džumi (1381), Ahmed (16261).

⁴⁵ Buhari – poglavlje o džumi (883).

⁴⁶ Buhari – poglavlje o ezanu (631).

⁴⁷ El-Iman od Ibn Tejmijje (28), Albani ga je ocijenio kao hasen (dobar).

⁴⁸ Muslim – poglavlje o namazu (725), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (416), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (1452).

⁴⁹ Hadis je hasen, a bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju *Ebvabus-salah* (424).

⁵⁰ Hadis je sahih, a bilježe ga Ibn Madže u poglavlju o namazu (1164), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (1269) i et-Tirmizi – poglavlje o namazu (427).

⁵¹ Hadis je sahih, a bilježi ga Ibn Madže u poglavlju o namazu (1164).

- dva rekata nakon jacijskog farza. Aiša, radijallahu ‘anha, prenosi da je Poslanik, ‘alejhissem, nakon jacijskog farza klanjao dva rekata sunneta.⁵²

Ovdje treba istaći još jednu prednost i dodatnu nagradu za obavljanje ovih sunneta, a to je da oni mogu biti uzrokom ulaska u Džennet kako prenosi Ummu Habiba, radijallahu ‘anha, da je čula Allāhovog poslanika, ‘alejhissem, da je rekao: **„Nema nijednog roba muslimana, koji svaki dan mimo farzova, radi Allāha klanja dvanaest rekata dobrovoljnog namaza, a da mu neće biti sagrađena kuća u Džennetu.”**⁵³

Također tu su i četiri rekata prije ikindijskog farza kako prenosi Ibn Omer, radijallahu ‘anhu, da je rekao Allāhov Poslanik, ‘alejhissem: **„Allāh se smilovao onome ko klanja četiri rekata sunneta prije ikindijskog farza.”**⁵⁴

Sve ono što se doda mimo ovih rekata (ako se klanja još dobrovoljnih namaza) je hajr, beričet i približavanje roba svome Gospodaru za šta će biti obilato nagrađen. Od Sevbana, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je rekao: **„Pitao sam Vjerovjesnika ‘alejhissem, Allāhu najdražim djelima pa mi je odgovorio: ‘Puno se klanjaj Allāhu dž.š. Ti nikada nećeš učiniti sedždu Allāhu, padajući ničice, a da te Allāh time ne uzdigne za jedan stepen i ukloni od tebe jedan grijeh.”**⁵⁵

Od Rabi’a ibn Ka’ba el-Eslemija, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je rekao: **„Prenoćio sam sa Vjerovjesnikom ‘alejhissem, pa sam ga pitao hoće li se abdestiti i ima li kakvu potrebu. Rekao mi je: ‘Zatraži nešto’, pa sam kazao – ‘Želim biti u tvom društvu u Džennetu.’ On reče: ‘Želiš li nešto drugo?’ ‘Ne, to je ono što želim.’ – odgovorio sam. Na to mi Poslanik, ‘alejhissem, reče: ‘Onda me pomozu u ostvarivanju te želje tako što ćeš činiti mnogo sedždi (tj. klanjati puno dobrovoljnih namaza).’**⁵⁶

Čovjek je najbliži svome Gospodaru kada je na sedždi. Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: **„Rob je najbliži svome Gospodaru dok je na sedždi, s toga uvećajte svoje dove.”**⁵⁷

7. Boravak u džamiji između namaza

Boravak u džamiji između namaza kod Allāha ima veliku vrijednost jer je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: **„Kada god rob nakon namaza ostane na mjestu gdje je klanjao i iščekuje sljedeći namaz meleki govore: ‘Allāhu oprosti mu i smiluj mu se.’, sve dok ne napusti to mjesto ili ne izgubi abdest.”**⁵⁸

Po ovom pitanju postoji veliki broj hadisa koji objedinjuju većinu prethodnih tačaka, a dokaz su njihove vrijednosti. Jedan od tih hadisa prenosi Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, u kojem je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: **„Namaz u džematu vredniji je od onoga koji se obavlja u kući ili trgovini dvadeset i pet puta. To je zato što, ako se čovjek abdesti propisno, zatim dode u džamiju ne bivši zaokupljen ničim drugim osim namazom, za svaki napravljeni korak Allāh će ga uzdignuti za jedan stepen i smanjiti mu jedan grijeh sve dok ne uđe u džamiju, a kada uđe u džamiju, računa mu se da je u namazu onoliko koliko njime bude**

⁵² Hadis je sahih, a Bilježi ga Tirmizi u poglavlju *Ebvavus-salah* (436).

⁵³ Muslim – poglavlje o namazu putnika (728), en-Nesa’i – dobrovoljni namazi u toku dana i noći (1796).

⁵⁴ Hadis je hasen, a bilježe ga Ebu Davud u poglavlju o namazu (1271) i et-Tirmizi u poglavlju *Ebvabus-salah* (430).

⁵⁵ Muslim – poglavlje o namazu (488), Ibn Madže – *Ikametus-salevati ves-sunneti fiha* (1423), en-Nesa’i – *Tatbik* (1139).

⁵⁶ Muslim – poglavlje o namazu (489), en-Nesa’i – *Tatbik* (1138).

⁵⁷ Muslim – poglavlje o namazu (482), Ebu Davud – poglavlje o namazu (875), en-Nesa’i – *Tatbik* (1137).

⁵⁸ Muslim – poglavlje o namazu (482), en-Nesa’i – poglavlje o džamijama (733).

okupiran. Za to vrijeme, melec na njega donose salavat, sve dok bude na mjestu na kojem je klanjao, govoreći: 'Gospodaru naš, smiluj mu se; Gospodaru naš, oprosti mu.' Svakom od vas se računa kao da je u namazu sve dok iščekuje sljedeći namaz."⁵⁹

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, se prenosi da je Poslanik, 'alejhissem, rekao: „**Kada se čovjek abdesti propisno, zatim pođe u džamiju ne bivši zaokupljen ničim drugim osim namazom, za svaki napravljeni korak Allāh će ga uzdignuti za jedan stepen i smanjiti mu jedan grijeh.**”⁶⁰

Od njega se prenosi i da je Poslanik, 'alejhissem, rekao: „**Želite li da vas uputim u nešto zbog čega Allāh briše (oprašta) grijehe i usljed čega vam podiže vaše vjerničke stepene?**” „Naravno, o Allāhove Poslaniče!” - odgovoriše prisutni. „**Upotpunjenje abdesta u nepogodnim situacijama, duži hod do mesdžida, iščekivanje namaza nakon onog već obavljenog – to vam je bdijenje na Allāhovom putu.**”⁶¹

8. Boravak u džamiji nakon sabah namaza i dva rekata dobrovoljnog namaza nakon izlaska Sunca

Od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, rekao: „**Ko klanja sabah u džematu, a zatim ostane sjediti čineći zikr (spominjući Allāha) sve dok ne izađe Sunce, a zatim klanja dva rekata, imat će nagradu obavljenog hadždža i umre.**” pa je još Poslanik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, dodao: „**Potpunih, potpunih, potpunih.**”⁶²

* Duha-namaz

Od Zejda ibn Erkama se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhissem, izašao među stanovnike Kuba'a dok su klanjali duha namaz pa je rekao: „**Namaz pokajnika se klanja u vrijeme kada se paponjci devčadi počnu pržiti od vreline pijeska.**”⁶³

To je duha namaz kojeg je Poslanik, 'alejhissem, oporučio svome drugu Ebu Hurejri, radijallahu 'anhu, koji prenosi: „**Moj prijatelj mi je oporučio troje...**” pa je između ostalog spomenuo i duha namaz.⁶⁴

Vrijednost ovog sunneta se spominje u hadisu od Ebu Zerra koji prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhissem, rekao: „**Svakoga jutra za svaki svoj zglob dužni ste dati sadaku: svako izgovoreno Subhānallāh je sadaka, izgovoreno El-hamdu lillāh je sadaka, Lā ilāhe illallāh je sadaka, svako izgovoreno Allāhu ekber je sadaka; naređivanje na dobro je sadaka, zabranjivanje i odvrćanje od lošeg je sadaka; a sve to zamjenjuju i dva rekata duha-namaza!**”⁶⁵

Zamisli, moj plemeniti brate da si obavezan dati sadaku za svaku kost na svome tijelu kojih ima 360! To ne bi bio u stanju učiniti. Divna li je Allāhova milost i plemenitost koji nam je propisao duha namaz koji je zamjena za svu ovu sadaku.

* Noćni namaz

Najbolji dobrovoljni namaz je onaj koji se obavlja u dubini noći, a naročito u njenoj posljednjoj trećini kada se spuste tišina i smiraj, duša postane čista (iskrena) i

⁵⁹ Buhari – poglavlje o ezanu (647), Muslim – poglavlje o namazu (649).

⁶⁰ Ibn Madže – poglavlje o čistoći (281).

⁶¹ Muslim – poglavlje o čistoći (251), en-Nesa'i u istoimenom poglavlju (51).

⁶² Tirmizi – poglavlje o namazu (586), šejh Albani ga je ocijenio kao hasen.

⁶³ Muslim – poglavlje o namazu (784).

⁶⁴ El-Džami'us-sahih (1178), šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

⁶⁵ Muslim – poglavlje o namazu (720), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (1286).

slast razgovora sa Milostivim bude najveća. Uzvišeni je pohvalio vjernike koji obavljaju noćni namaz pa kaže: **Noću su malo spavalii u praskozorje oprost od grijeha molili.**⁶⁶

Noćni namaz je sunnet (praksa) našeg Vjerovjesnika ‘alejhisselam, koji mu je bio naređen pa kaže Uzvišeni: **O ti, umotani! –probdij noć, osim maloga dijela;polovinu njezinu ili malo manje od nje;ili malo više od nje, i izgovaraj Kur'an pažljivo.**⁶⁷

O vrijedosti noćnog namaza govori hadis kojeg prenosi Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, koji kaže da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Najbolji namaz nakon farzova je noćni namaz.**”⁶⁸

Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, je pohvalio svog ashaba Abdullāha ibn Omera, radijallahu‘anhu, riječima: „**Divan li je čovjek Abdullāh, samo kad bi još klanjao noćni namaz.**”⁶⁹

U drugom rivajetu stoji: „**Nemoj biti kao onaj ko obavlja noćni namaz pa ga ostavi.**”

C) DJELA U VEZI SA POSTOM

1. Vrijednost dobrovoljnog posta općenito

Ebu Seid el-Hudri, radijallahu ‘anhu, kaže: „Čuo sam Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, kako kaže: **’Ko posti jedan dan na Allāhovom putu, Allāh će udaljiti njegovo lice od vatre koliko iznosi sedamdeset godina putovanja.**”⁷⁰

U hadisi kudsijju kaže Gospodar Uzvišeni: „**Svako djelo koje čovjek učini pripada njemu osim posta. Post pripada meni i Ja za njega posebno nagrađujem!**”⁷¹I dobrovoljni post, nadati se je, ulazi u ovu kategoriju. Post je štit i zaštita od svega što je ružno i zabranjeno pa kaže Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**O skupino mladića, ko od vas ima mogućnosti da se ženi neka se ženi, jer je to garancija za čuvanje pogleda i stidnih mjesta, a ko ne može neka posti, jer mu je to zaštita.**”⁷²

Također, pomoću posta se kroti duša kako se ne bi odala strastima i uživanjima bez kontrole.

Post je i pouka za nas kako bismo saosjećali sa našom siromašnom braćom, nevoljnicima i beskućnicima koji nemaju čime utoliti žeđ i glad. Muaz je rekao plačući, kada mu je došla smrt: „**Plačem zbog čežnje za postomna žestokoj vrućini i žegi i tiskanjem među učenjacima u kružoocima znanja.**” Prenosi se od Amira ibn Abdul-Kajsa da je na samrti rekao: „**Tako mi Allāh ne plačem zbog smrti i straha od nje već zbog posta tokom žestoke vrućine i klanjanja noću.**”

2. Vrijednost posta dana Ašure

⁶⁶ Ez-Zarijat 17-18.

⁶⁷ El-Muzzammil 1-4.

⁶⁸ Muslim – poglavlje o postu (1163), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (2429), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (438), en-Nesa’i – poglavlje o namazu (1613).

⁶⁹ Buhari – poglavlje o noćnom namazu (1122), Muslim – poglavlje o vrijednosti ashaba (2479).

⁷⁰ Buhari – poglavlje o džihadu (2480), Muslim – poglavlje o postu (1153).

⁷¹ Buhari – poglavlje o postu (1904), Muslim – poglavlje o postu.

⁷² Buhari – poglavlje o braku (5066), Muslim – poglavlje o braku (1400).

Od Ibn Abbasa, radijallahu‘anhu, se prenosi da kada je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, došao u Medinu i vidio kako jevreji poste dan Ašure rekao je: „**Šta je ovo – zašto poste ovaj dan?**” Rekli su: „**To je dan kada je Allāh spasio Musāi sinove Israilove od neprijatelja pa je taj dan postio Musa.**” Na to Poslanik, ‘alejhisselam, reče: „**Nama je Musa preči nego njima (jevrejima).**”, pa je postio taj dan i naredio je da se posti.⁷³

Radi razlikovanja od jevreja Poslanik, ‘alejhisselam, je naredio da se posti još jedan dan sa njim pa kaže: „**Ako dočekamo sljedeću godinu postićemo i deveti dan.**”,⁷⁴ tj. deveti i deseti dan.

Ibn Kajjim, Allāh mu se smilovao, rekao je: „Post dana Ašure ima različite stepene; najpotpunije je da se posti, deveti, deseti i jedanaesti dan, drugi stepen je, da se posti, deveti i deseti, i najnizi stepen je, da se posti samo deseti dan.”

O vrijednosti posta dana Ašure rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Onome ko posti dan Ašure Allāh će oprostiti grijeha (male grijeha) tokom prethodne godine.**”⁷⁵

3. Post šest dana Ševala

Ebu Ejjub el-Ensari prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko isposti mjesec Ramazan, a zatim i šest dana mjeseca Ševala računaće mu se kao da je ispostio cijelu godinu.**”⁷⁶ Ovo zato što se dobro djelo vrednuje desetostruko pa se tako mjesec Ramazan računa kao deset mjeseci, a post šest dana Ševala kao dva mjeseca što upotpunjuje cijelu godinu, i tako svake godine.

Brate moj, nastoj da ispostiš ove dane kako bi postigao veliku nagradu i požuri sa ovim dobrim djelom odmah nakon ramazanskog bajrama kako te ne bi zaokupila lijenost ili nešto drugo. Ovdje treba napomenuti da je zabranjeno postiti na dan bajrama kao i petak pojedinačno osim da se posti jedan dan prije ili poslije njega. Što se tiče posta samo petkom dozvoljeno je samo ako dan Arefata pada u petak, ili ako se neko zavjetuje da će postiti tačno u taj i taj dan po datumu pa se dogodi da je to petak⁷⁷, jer je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Neka niko od vas ne posti petak pojedinačno, osim da posti dan prije ili poslije njega.**”⁷⁸ Postignut je zajednički stav učenjaka da je pokuđeno postiti samo petkom, ali ne i haram (zabranjeno).

4. Post dana Arefata

Post dana Arefata je propisan onima koji nisu na hadždžu i to je najbolje djelo u tih deset dana Zul-Hidždžeta za onoga ko nije na hadždžu (o vrijednosti deset dana Zul-Hidždžeta će biti riječi u narednom poglavlju). Ovaj post nije propisan hadžijama kako ne bi oslabili i ne bi bili kadri činiti ibadet na dan Arefata. Ebu Katada prenosi da je Vjerovjesnik, sallallāhu alejhi ve sellem, rekao: „**Post dana Arefata iskupljuje grijeha iz prošle i naredne godine, a post dana Ašure iskupljuje od grijeha (počinjenih) u prošloj godini.**”⁷⁹

Napomena

⁷³ Buhari – poglavlje o postu (2004), Muslim – poglavlje o postu (1130), Ebu Davud – poglavlje o postu (2444), Ahmed (2644).

⁷⁴ Muslim – poglavlje o postu (1134), Ebu Davud – poglavlje o postu (2445).

⁷⁵ Muslim – poglavlje o postu (1162).

⁷⁶ Bilježe ga autori najpoznatijih šest zbirki hadisa osim Buharije.

⁷⁷ Za vjetni post je obavezan i po riječima učenjaka za njega ne važi pravilo pokuđenosti posta.

⁷⁸ Buhari – poglavlje o postu (1985), Muslim u istoimenom poglavlju (1144).

⁷⁹ Muslim – poglavlje o postu (1162)

Ovdje se misli na male grijehе kao i kod posta dana Ašure, a nikako na velike grijehе za koje je potrebna iskrena tevba (pokajanje) i ostavljanje tog grijehа tako da se više ne vrati njemu, kao i vraćanje prava ljudima koji su oštećeni tim grijehom.

C) VREMENA I MJESTA U KOJIMA SE UMNOGOSTRUČUJU NAGRADE I USLIŠAVAJU DOVE

* Vremena u kojima se umnogostručavaju nagrade i uslišavaju dove

1. Mjesec Ramazan

Znaj brate moj da se nagrade u mjesecu Ramazanu umnogostručuju kao što je spomenuto u hadisu Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam: „**Nema boljeg mjeseca za muslimane od Ramazana i nema goreg i težeg mjeseca za munafike (licemjere) od Ramazana.**”⁸⁰ Zato plemeniti brate, nastoj da iskoristiš ovaj veliki mjesec činjenjem dobrih djela kao što su namaz, sadaka, zekat i svako drugo dobro djelo. Neka je hvala Allāhu što nam je podario ovaj veličanstveni mjesec i što nam je olakšao puteve i načine pokornosti u njemu. Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada nastupi Ramazan, otvore se džennetska, zatvore džehennemska vrata, a šejtani se povežu!**”⁸¹

- Umra u mjesecu Ramazanu

Od Allāhove neizmjerne dobrote kada je riječ o uvećavanju nagrade tokom mjeseca Ramazana je i to što se umra obavljena u Ramazanu vrednuje kao hadždž. Allāhov Poslanik, sallallāhu alejhi ve sellem, rekao je ensarijki Ummu Sinan: „**Kada nastupi Ramazan obavi umru jer doista umra u Ramazanu vrijedi kao hadž (ili je rekao kao hadždž obavljen sa mnom)**!”⁸²

- Noć Kadra

Noć kadra je najveličanstvenija noć u kojoj je nagrada za ibadet veća i vrednija od nagrade za ibadet u toku 1000 mjeseci (83 godine i 4 mjeseca približno). Rekao je Uzvišeni Allāh: **Mi smo ga počeli objavljivati u Noći Kadr –a šta ti misliš šta je Noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci.**⁸³

U toj noći je spušten Kur’an na dunjalučko nebo i u njoj se određuje i propisuje sve što će se dogoditi u narednoj godini. Kaže Allāh uzvišeni: **Mi smo počeli da je u Blagoslovljenoj noći objavljujemo – i Mi, doista, opominjemo –u kojoj se svaki mudri posao riješi.**⁸⁴

Allāh Uzvišeni je ovom noći odlikovao ummet (sljedbenike) Muhammeda ‘alejhisselam. Rekao je imam Malik: „**Došlo je do mene da je Allāhov Poslanik tražio da se njegovom ummetu da duži životni vijek u odnosu na prethodne narode pa mu je Allāh dao noć Kadra.**”⁸⁵

2. Deset dana zul-hidždžeta

Ibn Abbas, radijallahu ‘anhu, priča da je Vjerovjesnik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, rekao: „**U danima Kurban-bajrama (tešrika) nema vrednijeg posla od uobičajenog učenja tekbira u ovih prvih deset dana (zul-hidždžeta).**” „Pa ni borba

⁸⁰ Bilježi ga Ahmed (8350), Ibn Huzejme i Ahmed Šakir ga smatraju vjerodostojnim.

⁸¹ Muslim – poglavlje o postu (1079).

⁸² Buhari – poglavlje o umri (1782), Muslim – poglavlje o hadždžu (1656), Ahmed (2025).

⁸³ El-Kadr 1-3.

⁸⁴ Ed-Duhan 3-4.

⁸⁵ Hadis je daif (slab), a Bilježi ga imam Malik u svom djelu *Muvetta* (99/1).

na Allāhovom putu?” - upitali su (ashabi). „Ni borba - odgovorio je on, izuzev borbe čovjeka koji je izašao da se bori protiv neprijatelja, svojim životom i svojim imetkom pa se ne vrati ni sa čim od toga.”⁸⁶

Od važnosti i značaja ovih deset dana zul-hidždžeta je i to što se Allāh Uzvišeni kune njima u Svojoj veličanstvenoj Knjizi pa kaže: **Tako mi zore, i deset noći, i parnih i neparnih.**⁸⁷ Kako kažu učenjaci ovih deset noći kojima se kune Allāh su upravo dani i noći zul-hidždžeta.

Zato brate moj, iskoristi ovih deset dana zul-hidždžeta čineći dobra djela, učeći Kur'an, udjeljujući sadaku, obavljajući dobrovoljne namaze i post. Ovo posebno važi za onoga ko se u tim danima nađe u dva časna harema. Također, posebno treba istaći post dana Arefata i njegovu vrijednost kao i prinošenje (klanje) kurbana u danima bajrama što je od sunneta Allāhovog poslanika, ‘alejhisselam.

3. Vremena u kojima se uslišavaju dove

- Dova u dubini noći

Jedno od vremena kada se dova uslišava je i noć u svojoj poodmakloj fazi, a naročito vrijeme noćnog namaza i tihog razgovora roba sa svojim Gospodarom. Džabir ibn Abdullāh, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „U toku noći postoji jedan čas u kojem musliman zamoli Allāha za neki hajr, bilo da se radi o dunjalučkim ili ahiretskim stvarima, Allāh će mu to dati. Ovo važi za svaku noć.”⁸⁸ U drugom hadisu kaže Allāhaov Poslanik, ‘alejhisselam: „Silazi naš Gospodar, tebareke ve te’ala, svake noći na zemaljsko nebo kada ostane zadnja trećina noći, kaže: ‘Ko će mi dovu uputiti pa da mu se odazovem, ko će od mene (nešto) tražiti pa da mu dam, ko će Mi istigfar činiti pa da mu oprostim.’”⁸⁹ Brate moj, ozbiljno se lati posla, budi od onih koji čine dobra djela i odazovi se pozivu Milostivog.

- Dova između ezana i ikameta

U vremenu između ezana i ikameta se dova također prima. Enes, radijallahu‘anhu, prenosi da je naš Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Dova između ezana i ikameta se ne odbija pa upućujte tada dovu.” Bilježi ga Ebu Davud, a Tirmizi još dodaje: „Rekoše prisutni: ‘A šta da dovimo Allāhov Poslaniče?’ Poslanik, ‘alejhisselam, odgovori: ‘Molite za oprost na dunjaluku i Ahiretu.’”⁹⁰

- Čas na dan džume

Jedna od posebnih karakteristika dana džume je i to što u njemu postoji jedan čas kada se prima dova. U hadisu od Ebu Hurejre, radijallāhu anhu, navodi se: „Allāhov Poslanik, sallallāhu alejhi ve sellem, spomenuo je petak, pa je rekao: ‘U danu petka postoji jedan čas u kojem, ako rob musliman koji obavlja namaz nešto Allāha zamoli, On će mu to i dati.’, pa je rukom išaretio da je taj čas kratak.”⁹¹

⁸⁶ Buhari – poglavlje o bajramima (969), Ebu Davud – poglavlje o postu (2438), Ibn Madže – poglavlje o postu (1727), et-Tirmizi – poglavlje o postu (757).

⁸⁷ El-Fedžr 1-3.

⁸⁸ Muslim – namaz putnika i skraćivanje namaza (757), et-Tirmizi – u poglavlju o dovama (3579), Ebu Davud (1277).

⁸⁹ Muslim – namaz putnika i skraćivanje namaza (758), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (446).

⁹⁰ Hadis je hasen, a bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o oprostima i praštanju.

⁹¹ Buhari – poglavlje o džumi (935), Muslim – poglavlje o džumi (852).

Postoji razilaženje oko toga kada je tačno taj trenutak. Neki učenjaci kažu da je to momenat kada hatib sjedne između dvije hutbe, neki kažu da je to vrijeme kada imam završi sa hutbom, silazi sa minbera pa sve dok ne počne sa namazom, a neki pak kažu da su to posljednji trenuci petka nakon ikindije namaza. Ovo je najodabranije mišljenje jer najviše odgovara riječima Poslanika, ‘alejhissem: „**Tražite čas u kojem se prima dova petkom nakon ikindije namaza pa sve do zalaska Sunca.**”⁹²

- Trenuci kada postač iftari

Od Abdullāha ibn Amra se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Zaista se dova postača prilikom iftara ne odbija.**”⁹³ Zato je potrebno da postač prilikom iftara što više dovi i moli Allāha da mu podari iz Njegovog izobilja budući da je ovo jedna od vrijednosti i počasti kojima je Allāh odlikovao postače.

- Dova na dan Arefata

Kazao je Muhammed, sallallāhu alejhi ve sellem: „**Najbolja dova je dova na dan Arefata, a najbolje što sam rekao ja i poslanici prije mene jeste: 'Lā ilāhe illallāhu vahdehu lā šeriike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve 'alā kulli šej'in kadiir – Nema Boga osim Jednog i Jedinog Allāha, Kojem nema niko ravan! Njemu pripada sva vlast i sva slava, i On je svemoguć.**”⁹⁴

- Dova prilikom sklapanja hatme Kur'ana

Bilježi se da je Enes, radijallahu‘anhu, kada bi sklapao hatmu okupljao svoju porodicu i dovio za njih.⁹⁵

- Dova prilikom ispijanja vode zemzem

Džabir ibn Abdullāh prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Voda zem-zem djeluje za ono za šta se pije.**”⁹⁶

* Mjesta na kojima se uvećavaju nagrade i primaju dove

1) Mesdžidul-Haram

Džabir b. Abdullāh prenosi da je Poslanik, sallallāhu alejhi ve sellem, rekao: „**Namaz u mojoj džamiji (u Medini) bolji je od hiljadu namaza koji se obave u drugim džamijama, osim Mesdžidul-harama. Namaz u Mesdžidul-haramu bolji je od sto hiljada namaza obavljenih u drugim džamijama.**”⁹⁷

El-Mesdžidul-haram je prvi mesdžid za koji je propisano da se zbog njega kreće na put. On je Allāhova kuća na Zemlji koja je sagrađena kao utočište i sigurno mjesto ljudima, za kojom žude i za koju se vežu srca pokornih vjernika, druga kibla i prvi od dva sveta harema.

2. Džamija Allāhovog poslanika, ‘alejhissem

⁹² Bilježe ga Tirmizi – poglavlje o namazu (489) i Taberi. Ukoliko želiš pogledaj hadis u istom poglavlju pod brojem (491).

⁹³ Hadis je daif, a Bilježi ga Ibn Madže u poglavlju o postu (1753).

⁹⁴ Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dovama pod brojem (3585), a šejh Albani ga je ocijenio kao hasen.

⁹⁵ Bilježe ed-Darimi (2. dio, str. 560), Seid bin Mensur (1. dio, str. 140), Bejheki – *Šuabul-Iman* (2. dio, str. 368) i drugi.

⁹⁶ Hadis je sahih, a Bilježi ga Ibn Madže – *El-Menasik* (3062).

⁹⁷ Hadis je sahih, a bilježe ga Ahmed (1475), Ibn Madže – obavljanje namaza i sunneta u njima (1406).

Poslanikova džamija je druga po svetosti, a sagradio ju je Poslanik, ‘alejhisselam, kada je došao u Medinu kako bi bila mjesto okupljanja muslimana, mjesto gdje će muslimani obavljati svoje ibadete, centar učenja i podučavanja. U njoj su ponikli plemeniti ashabi koji su proširili islam širom svijeta. O vrijednosti ove džamije govori nam hadis kojeg prenosi Ebu Hurejre u kojem Poslanik, ‘alejhisselam, kaže: „**Između moje kuće i mog minbera se nalazi jedna od džennetskih bašči, a moj minber je na havdu (mom vrelu).**”⁹⁸

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Namaz u mojoj džamiji vredniji je od hiljadu namaza na nekom drugom mjestu osim u el-Mesdžidul-haramu (Mekki).**”⁹⁹

3. Mesdžidul-Aksa

Rekao je Allāh Uzvišeni: *Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili...*¹⁰⁰ Ova džamija je prva kibla i mjesto Poslanikovog noćnog putovanja (isra’) odakle je uzdignut na nebo. El-Mesdžidul-aksa je jedan od mesdžida zbog kojeg se može posebno krenuti na put. Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ne priteže se sedlo osim radi tri mesdžida: Mesdžidul-Harama (Mekka), mog mesdžida (Medina) i mesdžidul-Aksa.**”¹⁰¹ Od vrijednosti ovog mesdžida je i ono što je došlo do nas od Abdullāha ibn Amra ibn Asa, radijallahu‘anhu, koji prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada je Sulejman b. Davud, ‘alejhimasselam, sagradio džamiju el-Aksa, zamolio je od Allāha tri stvari: sud koji će se poklapati sa Allāhovim sudom, vlast koju neće imati niko poslije njega, i da svaki onaj koji posjeti džamiju el-Aksa i u njoj klanja iz nje izađe čist od grijeha kao na dan kada ga je majka rodila. Što se tiče prve dvije stvari one su mu date, a što se tiče treće stvari, ja se nadam da mu je i ona data.**”¹⁰²

4. Mesdžidu Kuba’

Od Seida ibn Hudrija, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Vjerovjesnik ‘alejhisselam, rekao: „**Namaz obavljen u mesdžidu Kuba’ je vrijedan kao umra.**”¹⁰³ Sehl ibn Hanif pripovijeda da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Svako onaj ko se očisti u svojoj kući, a zatim dođe u džamiju Kuba i u njoj klanja dva rekata, imat će nagradu umre.**”¹⁰⁴

5. Dova kod Multezema

Spominje se da se prilikom dodirivanja Multezema¹⁰⁵ dova uslišava¹⁰⁶ jer prenosi Abdurrahman ibn Safvan da je vidio Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kako

⁹⁸ Buhari – poglavlje o vrijednosti namaza u Mekki i Medini (1195), Muslim – poglavlje o hadždžu (1390), en-Nesa’i – poglavlje o džamijama (695).

⁹⁹ Buhari – poglavlje o vrijednosti namaza u Mekki i Medini (1190), Muslim – poglavlje o hadždžu (1394), en-Nesa’i – poglavlje o džamijama (694).

¹⁰⁰ El-Isra’, 1.

¹⁰¹ Buhari – poglavlje o vrijednosti namaza u Mekki i Medini (1189), Muslim – poglavlje o hadždžu (1397), Ibn Madže – Obavljanje namaza i sunneta u njemu (1409), en-Nesa’i – poglavlje o džamijama (700).

¹⁰² Hadis je sahih, a Bilježi ga Ibn Madže u poglavlju „Obavljanje namaza i sunneta u njemu“ (1408).

¹⁰³ Et-Tirmizi – poglavlje o namazu (324), Ibn Madže – poglavlje o obavljanju namaza i sunneta u njemu (1411).

¹⁰⁴ Hadis je sahih, a bilježe ga Ibn Madže u poglavlju o obavljanju namaza i sunneta u njemu (1412) i en-Nesa’i u poglavlju o džamijama (699).

¹⁰⁵ Mjesto između el-hadžerul-esveda i vrata Ka’be. (op.rev.)

¹⁰⁶ Po ovom pitanju postoji razilaženje među učenjacima.

dodiruje vrata Ka'be i ono što je između el-hadžerul-esveda i vrata Ka'be i da je vidio ljude kako to isto čine sa Poslanikom 'alejhissemam.¹⁰⁷

Od Ibn Abbasa se prenosi da bi se on priljubio na mjesto između el-hadžerul-esveda i vrata Ka'be i da je imao običaj govoriti: „**Onaj ko je ustrajan u dovi treba je činiti između rukna i vrata. Ko god se priljubi uz to mjesto moleći Allāha za nešto, Allāh će mu to dati.**”¹⁰⁸

D) Osobe čije se dove primaju

Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhissemam, rekao: „**Tri dove će bez sumnje biti uslišane, a to su dova onoga kome je učinjena nepravda, dova putnika i dova roditelja za svoje dijete.**”¹⁰⁹

U drugom hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, stoji da je Allāhov Poslanik, 'alejhissemam, rekao: „**Trojici se dova ne odbija – postaču dok se iftari, pravednom vladaru i onome kome je nepravda učinjena. Njegovu dovu Allāh uzdiže iznad bijelih oblaka, otvara joj nebeska vrata i kaže: 'Tako mi Moje moći, pomoći ću te uskoro!'**”¹¹⁰

E) Sijela radi spominjanja Allāha

Od Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhissemam, rekao: „**Neće se skupiti ljudi u jednoj od Allāhových kuća s ciljem da uče Kur'an i da ga međusobno proučavaju, a da se u njihova srca neće spustiti smirenost, obuhvatit će ih Allāhova milost, okružiti će ih meleki i Allāh će ih spomenuti kod onih koji su kod njega.**”¹¹¹

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, kaže da je Allāhov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: „**Allāh ima meleke koji kruže putevima i traže one koji Allāha spominju. Kada ih nađu, oni pozovu jedni druge: 'Dodite, ovo je ono što tražite!' Meleci ih tada zakrile svojim krilima i tako ispune prostor sve do najbližeg neba. Kad se meleci vrate, njihov Gospodar ih pita, iako On o njima najbolje zna: 'Šta govore Moji robovi?' Meleci odgovore: 'Oni Tebe veličaju govoreći: *Subhānallāhi* (Uzvišen je Allāh), *Allāhu ekber* (Allāh je najveći), zahvaljuju Ti se govoreći: *Elhamdulillāhi* (Sva hvala i zahvala pripada Allāhu), Tebe veličaju govoreći: 'Zaista, si Ti mnogo hvaljen, mnogo slavljen!' 'Jesu li Me vidjeli?' - pita On. 'Ne, tako nam Tebe, oni Te nisu vidjeli.' - kažu oni. 'A kako bi bilo da su Me vidjeli?' - pita On. 'Da su Te vidjeli, oni bi Tebi još predaniji u služenju bili, još više bi Tebe uzdizali, hvalili i veličali.' - kažu oni. 'A šta mole od Mene?' - pita On. 'Mole Džennet.' - kažu oni. 'Jesu li ga vidjeli?' - pita On. 'Ne, tako nam Allāha, nisu ga vidjeli.' - kažu oni. 'A kako bi bilo da su ga vidjeli?' - pita On. 'Da su ga vidjeli, još više bi ga nastojali zaslužiti, uporniji bi bili u njegovom traženju i još bi sa većom čežnjom za njim težili.' - kažu oni. 'A od čega zaštitu traže?' - pita On. 'Od Džehennema.' - kažu oni. 'Jesu li ga vidjeli?' - kaže On. 'Ne, tako nam Allāha,**

¹⁰⁷ Bilježe ga Ahmed i Ebu Davud – „El-Menasik“ (1898), a Ibn Huzejmega smatra vjerodostojnim.

¹⁰⁸ Hadis je mevkuf i doseže do Ibn Abbasasa slabim lancem prenosilaca – *El-medžmu' šerhul-muhezzeb*, 8/260 od Nevevija

¹⁰⁹ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dovama (3448).

¹¹⁰ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dovama (3598).

¹¹¹ Muslim – poglavlje o dovama (2699), Ebu Davud – poglavlje o namazu (1455), Ibn Madže – *Es-Sunnen* (225), et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3378).

nisu ga vidjeli.' - kažu oni. 'A kako bi bilo da su ga vidjeli?' - pita On. 'Da su ga vidjeli, još više bi od njega bježali i još više ga se bojali.' - kažu oni. 'Ja vas uzimam za svjedoke da Sam im, zaista, oprostio.' - kaže On. Jedan od meleka kaže: 'Među njima je taj i taj koji ne pripada njima, nego je došao zarad druge potrebe.' Oni su zajedno na ovom skupu, pa neće ni njihov drug biti nesretan među njima.' - reče On.¹¹²

F) Spominjanje Allāha Uzvišenog

Rekao je Uzvišeni: *I muškarcima koji često spominju Allāha i ženama koje često spominju Allāha – Allāh je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.*¹¹³

Ovo je nagrada za one koji Allāha spominju, a od koristi zikra je i ono što Uzvišeni spominje u Svom govoru:

*One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allāh spomene, smiruju – a srca se doista, kad se Allāh spomene, smiruju!*¹¹⁴

*Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti...*¹¹⁵

Od nagrada za zikr je i ono što se spominje u hadisu Poslanika, 'alejhisselam. Prenosi se da je Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, rekao: „**Božiji Poslanik, 'alejhisselam, je, prolazivši pored brda zvanog Džumdan, na putu ka Mekki, kazao: 'Idite, ovo je Džumdan. Uteći će oni koji se izdvoje.' (Prisutni) su ga upitali: 'Božiji Poslaniče, ko su ti koji se izdvoje?' 'To su muškarci i žene koji često čine zikr Allāhu, dž.š.' - odgovorio im je.**¹¹⁶

Rekao je Allāh Uzvišeni u hadisi-kudsijju: „**Ja sam kod Mog roba čim pomisli na Mene (kadar sam učiniti za njega sve ono što on misli) i Ja sam s njim kad god Me spomene; ako Me spomene u sebi, i Ja njega spomenem u Sebi; ako Me spomene u društvu nekom, Ja njega spomenem u društvu boljem od tog.**¹¹⁷

Postoji još mnogo drugih ajeta i hadisa koji dokazuju vrijednost zikra i onih koji spominju Allāha. Pred tobom u onome što slijedi su neki od zikrova sa koristima i posebnom nagradom za svaki od njih:

1. Tesbih, tahmid i tehlil

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Ko bude nakon namaza proučio: Subhānallāh - slavljen neka si Allāhu (33x), zatim: El-hamdu lillāh - sva zahvala pripada Allāhu (33x), pa potom: Allāhu ekber –Allāh je najveći (33x), što je ukupno (99x), a poslije toga, da bi upotpunio stotinu, izgovori: Lā ilāhe illallāhu vahdehu lā šeriike leh, lehu-l-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve 'alā kulli šej'in kadiir – Nema Boga osim Allāha Jedinoga, Koji druga nema; Njemu pripada sva vlast i sva zahvala i On je**

¹¹² Buhari – poglavlje o dovama (6408), Muslim – poglavlje o zikru, dovama, pokajanju i traženju oprosta (2689).

¹¹³ El-Ahzab, 35.

¹¹⁴ Er-Ra'd 28.

¹¹⁵ El-Bekara 152.

¹¹⁶ Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2676), et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3596).

¹¹⁷ Buhari – poglavlje o tevhidu (7405), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (2675).

svemoćan - Allāh će mu oprostiti grijehe makar ih bilo (mnogo) kao morske pjene.”¹¹⁸

Prenosi se od Alije ibn Ebu Taliba, radijallahu ‘anhu, da se Fatima, radijallahu ‘anha, požalila kako joj je teško mljeti na mlin – a to je bilo u vrijeme kada su kod Vjerovjesnika, ‘alejhisselam, dovedeni zarobljenici – te je ona otišla kod njega da joj dadne slugu, ali ga nije pronašla. Srela je Aišu, radijallahu ‘anhu, i obavijestila ju je (o svom problemu). Pošto se Vjerovjesnik, ‘alejhisselam, vratio, Aiša, radijallahu ‘anha, ga je obavijestila o Fatiminoj, radijallahu ‘anha, posjeti. „Tek što smo bili legli kada je Vjerovjesnik, ‘alejhisselam, došao kod nas.” – rekao je Alija: „pa smo pošli ustati, a on nam je na to kazao: 'Ne ustajte!' Sjeo je između nas tako da sam osjetio hladnoću njegovog stopala na svojim grudima i upitao nas: 'Hoćete li da vas podučim nečemu što je bolje od onoga što ste tražili od mene!? Kada podete spavati proučite: *Allāhu ekber* trideset i četiri puta, *Subhānallāh* trideset i tri puta, *el-hamdu lillāh* trideset i tri puta, a to vam je bolje od jednog sluge.”¹¹⁹

O posebnoj vrijednosti tesbiha rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, kojeg prenosi Sa'd ibn Ebu Vakkas, radijallahu ‘anhu: „Kada smo (jedanput) bili kod Božijeg Poslanika, ‘alejhisselam, on nas je upitao: 'Je li neko od vas nesposoban učiniti svakog dana hiljadu dobrih djela?'" Kako neko od nas može učiniti hiljadu dobrih djela?' - upitao ga je jedan od prisutnih. 'Onome ko prouči stotinu tesbiha bit će upisano hiljadu dobrih djela ili će mu biti izbrisano hiljadu loših djela.', odgovorio mu je Božiji Poslanik, ‘alejhisselam.”¹²⁰

2. Riječi šhadeta *lā ilāhe illallāh* (nema drugog Boga osim Allāha)

Rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „Izgovarajte riječi *Lā ilāhe illallāh* što češće prije nego vas nešto spriječi u tome i izgovarajte ih na samrti. I kaže Poslanik, ‘alejhisselam, da je Nuh ‘alejhisselam, govorio svome sinu kada je bio na samrti: 'Naređujem ti da kažeš *Lā ilāhe illallāh*, jer doista kada bi u jednu ruku stavio sedam nebesa i isto toliko zemalja, a u drugu riječi šhadeta *lā ilāhe illallāh* prevagnula bi strana na kojoj su riječi *Lā ilāhe illallāh*.”¹²¹

U drugom hadisu Poslanik, ‘alejhisselam, kaže da je Musa ‘alejhisselam, govorio: „Gospodaru moj, pouči me nečemu čime ću Te se sjećati i čime ću Ti se u molbi (dovi) obraćati.” Gospodar mu je odgovorio: „O Musa, reci: *Lā ilāhe illallāh*!” Na to Musa, ‘alejhi selam, reče: „O Gospodaru, svi robovi Tvoji to izgovaraju!”, a Gospodar mu odgovori: „O Musa, kada bi sedam nebesa i sve što je na njima, mimo Mene, i isto toliko (sedam) zemalja bilo stavijeno na jednu stranu (vage) a *Lā ilāhe illallāh* na drugu, prevagnula bi strana na kojoj je *lā ilāhe illallāh*.”¹²²

Od Ebu Zerra, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Svaki Allāhov rob koji izgovori *lā ilāhe illallāh* umre na tome ući će u Džennet.”¹²³

¹¹⁸ Muslim – poglavlje o džamijama (597).

¹¹⁹ Buhari – poglavlje o pet namaza (3113), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprost (2727).

¹²⁰ Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2698).

¹²¹ Bilježi ga Ahmed, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

¹²² Ibn Hibban i Hakim koji ga smatra vjerodostojnim.

¹²³ Buhari – poglavlje o dženazi (1273), Muslim – poglavlje o vjerovanju (93).

Ove riječi podrazumijevaju negiranje i odricanje od svih lažnih božanstava mimo Allāha, kao i potvrđivanje i priznavanje ibadeta (robovanje i pokornost) samo Allāhu Jednom Jedinom.

3. Riječi *subhānallāhi ve bi hamdihi subhānallāhil-’azīm* – Slavljen i uzvišen je Allāh od svih manjkavosti i hvaljen neka je On, slavljen i uzvišen neka je Allāh Veličanstveni

Džabir, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Onome ko kaže *subhānallāhi ve bi hamdihi subhānallāhil-’azīm* (Slavljen i uzvišen je Allāh od svih manjkavosti i hvaljen neka je On, slavljen i uzvišen neka je Allāh Veličanstveni) bit će zasađena palma u Džennetu.“¹²⁴

I rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „Dvije riječi su lahke na jeziku, teške na mizanu (vagi) i drage Milostivom: *Subhānallāhi ve bi hamdihi subhānallāhil-’azīm* (Slavljen neka je Allāh i Njemu hvala, slavljen neka je Allāh Silni).“¹²⁵

4. Riječi *subhānallāhi ve bi hamdih* - Slavljen neka je Allāh i Njemu hvala

Prenosi se da je Ebu Zerr, radijallahu ‘anhu, rekao: „Upitao me je Božiji Poslanik, ‘alejhisselam: 'Hoćeš li da ti kažem koji je govor najdraži Allāhu, dž.š.?' 'O Božiji Poslaniče, kaži mi koji je govor najdraži Allāhu, dž.š.' – rekao sam mu. 'Najdraži govor Allāhu, dž.š., je *subhānallāhi ve bi hamdihi* – Slava i hvala Allāhu.', kazao mi je on.“¹²⁶

U drugom rivajetu stoji da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, upitan koji je najvredniji govor pa je rekao: „Ono što je Allāh odabrao za svoje robove je *subhānallāhi ve bi hamdih*.“¹²⁷

Od Abdullāha ibn Hubejba se prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Onome kome je teško da udijeli imetak i da klanja noću neka se pomogne riječima *subhānallāhi ve bi hamdih*.“¹²⁸

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „Ko kaže u toku jednog dana sto puta: *Subhānallāhi ve bi hamdihi* (Slavljen je Allāh i Njemu pripada sva hvala), oprošteni su mu grijesi, pa makar ih bilo kao morske pjene.“¹²⁹

5. Riječi *subhānallāhi vel-hamdu lillāhi ve lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber*- Slavljen neka je Allāh, Njemu pripada sva hvala, nema Boga osim Allāha i Allāh je najveći

¹²⁴ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi u poglavlju o dovama (3464) i en-Nesa’i u *Dan i Noć* (827).

¹²⁵ Buharija – poglavlje o dovama (6406), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (2694).

¹²⁶ Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2731).

¹²⁷ Prethodni izvor.

¹²⁸ Bilježi ga Albani – *Sahihul-Džami'* (6377).

¹²⁹ Buhari – poglavlje o dovama (6405), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (6291).

Rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „U noći mog noćnog putovanja u Kuds (Jerusalim) sreo sam (Allahovog poslanika) Ibrahima, ‘alejhisselam, koji mi je rekao: ‘Muhammede, prenesi svom ummetu od mene selam i obavijesti ih da Džennet obiluje plodnim dolinama i pitkom vodom, a prisadi su mu riječi: *Subhānallāhi vel-hamdu lillāhi we Lā ilāhe illallāhu wallāhu ekber, we lāhawle we lākuwwete illā billāhil-’alijjil-’aziim* - Slavljen neka je Allāh, Njemu pripada sva hvala, nema Boga osim Allāha i Allāh je najveći.”¹³⁰

Također je rekao Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „Da kažem: *Subhānallāhi, vel hamdulillāhi, ve Lā ilāhe illallāhu, Allāhu ekber*, draže mi je od svega što Sunce obasjava (Dunjaluka).”¹³¹

6.) Riječi *subhānallāhi ve bi hamdihi ’adede halkihi ve ridānefsihi ve zinete ’aršihi ve midāde kelimātihi* - Slavljen je Allāh i Njemu pripada hvala, koliko ima njegovih stvorenja, koliko je On zadovoljan, koliko je težak Njegov arš, i koliko ima tinte s kojom su (ispisane) Njegove riječi.

Prenosi se od Džuvejrije, radijallahu ‘anhu, da je Vjerovjesnik, ‘alejhisselam, izašao od nje rano čim je klanjao sabah-namaz, a ona je sjedila učeći. Nakon što je Sunce izašlo on se vratio, a ona je i dalje sjedila učeći. On je upitao: „Još uvijek si u istom stanju u kakvom sam te ostavio?” „Da.”, odgovorila mu je. Na to joj je Vjerovjesnik, ‘alejhisselam, kazao: „Nakon što sam otišao od tebe, izgovorio sam tri puta četiri kelime, pa kada bi se one uporedile sa onim što si ti izgovorila sve do sada, onda bi prevagnule one što sam ja izgovorio, a to su: *subhānallāhi ve bi hamdihi ’adede halkihi ve ridānefsihi ve zinete ’aršihi ve midāde kelimātihi* - Slava i hvala Allāhu onoliko koliko su brojna Njegova stvorenja, onoliko koliko je On zadovoljan, onoliko kolika je težina Njegovog prijestolja i onoliko koliko je mnoštvo Njegovih riječi.”

U drugoj predaji ovog hadisa se prenosi da je Vjerovjesnik, ‘alejhisselam, rekao: „Slava Allāhu onoliko koliko su brojna Njegova stvorenja, slava Allāhu onoliko koliko je On zadovoljan, slava Allāhu onoliko kolika je težina Njegovog prijestolja, slava Allāhu onoliko koliko je mnoštvo Njegovih riječi.”¹³²

7. Riječi: *Lā ilāhe illallāhu vahdeu lā šeriike lehu lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ’ala kulli šej’in kadiir* - Nema Boga osim Allāha, On nema sudruga, Njemu pripada sva vlast, Njemu pripada sva hvala i On je svemoćan

Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kaže: „Ko kaže kada osvane: *Lā ilāhe illallāh vahdehu lā šeriike leh; lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ’alā kulli šej’in kadiir*” – kao da je oslobodio roba od sinova Ismailovih, bit će mu izbrisano deset grijeha, bit će uzdignut za deset deredža i šejtan mu neće moći nauditi sve dok ne omrkne. Ako ovo isto učini kada omrkne imaće sve ove počasti dok ne osvane.”¹³³

¹³⁰ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3462).

¹³¹ Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2695).

¹³² Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2726).

¹³³ Hadis je sahih, a Bilježi ga Ibn Madže – poglavlje o dovama (3867).

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Božiji Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko u jednom danu stotinu puta kaže: -*Lā ilāhe illallāhu, vahdehu, lā šeriike leh. Lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve 'ala kulli šej'in kadiir* -Nema drugog Boga osim Allāha, Jedinog, On nema druga, Njemu pripada vlast i hvala i On sve može - imat će nagradu kao da je oslobodio deset robova, bit će mu upisano stotinu dobrih a izbrisano stotinu loših djela, bit će zaštićen od šejtana tokom tog dana sve dok ne omrkne i niko neće donijeti sa sobom ništa bolje od onoga što je on donio osim onoga ko ove riječi bude više puta ponavljao od njega.**”¹³⁴

8. Riječi: *Lā haule ve lā kuvvete illā billāh*- nema snage ni moći osim sa Allāhom

Ebu Musa El-Ešari prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**OAbdullāh ibn Kajs, hoćeš li da te uputim na jednu od džennetskih riznica?**” On reče: „**Svakako Allāhov poslaniče.**” Poslanik, ‘alejhisselam, reče: „**Reci *Lā haule ve lā kuvvete illā billāh*.**”¹³⁵

9. Dova za brisanje grijeha nakon sijela (sastanka)

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko bude na nekom sijelu ili skupu na kojem ima puno buke (galame) prije nego ustane sa skupa neka kaže: *Subhānekellāhumme ve bi hamdi-ke, ešhedu en Lā ilāhe illā Ente, estagfiruke ve etuubu ilejke* - Neka si slavljen, Allāhu, i neka Ti je hvala; svjedočim da nema boga osim Tebe. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem – bit će mu oprošteno sve ono što je pogriješio na tom skupu.**”¹³⁶

G) Strah od Allaha

Rekao je Allāh Uzvišeni: ***A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bojao, biće dva perivoja.***¹³⁷

A onome koji je pred dostojanstvom Gospodara svoga strepio i dušu od prohtjeva uzdržao. Džennet će boravište biti sigurno.¹³⁸

Oni koji su se Allāha bojali i onog što im je zabranjeno klonili, oni će u džennetskim baščama pored izvōrā biti.¹³⁹

Strah od Allāha motivira čovjeka (Allāhovog roba) na pokornost i klonjenje od grijeha. Rekao je Allāh Uzvišeni: ***Da li je onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme***

¹³⁴ Buhari – poglavlje o dovama (6403), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (2691).

¹³⁵ Buhari – poglavlje o dovama (6409), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (2704).

¹³⁶ Hadis je hasen, a bilježe ga Nesa’i – *Dan i noć* (397) i et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3433).

¹³⁷ Er-Rahman 46.

¹³⁸ En-Naziat 40-41.

¹³⁹ El-Hidžr 45.

*provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga?*¹⁴⁰

*Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju, i oni koji u dokaze Gospodara svoga vjeruju, i oni koji druge Gospodaru svome ravnim ne smatraju, i oni koji od onoga što im se daje udjeljuju, i čija su srca puna straha zato što će se vratiti svome Gospodaru – oni hitaju da čine dobra djela, i radi njih druge pretiču.*¹⁴¹

Učenjaci (alimi) se najviše boje Allāha jer su spoznali Njegovu veličinu, uzvišenost Njegovih ajeta i dokaza i žestinu Njegove kazne za grješnike. Rekao je Uzvišeni Allāh: *Allāha se najviše boje učeni...*¹⁴²

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi hadis u kojem se spominje sedam kategorija ljudi koji će biti u hladu Allāhovom na Sudnjem danu kada drugog hlada neće biti, a jedna od tih kategorija će biti i onaj koji ostavi i sustegne se bluda kada ga na blud pozove lijepaugledna ženom, i u takvoj situaciji kaže „**Ja se doista Allāh bojim.**”¹⁴³

U drugom hadisu kojeg prenosi Ibn Abbas, radijallahu‘anhu, stoji da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Dva oka neće dotaći džehennemsku vatra – oko koje je zaplakalo iz straha od Allāha i oko koje je stražarilo na Allāhovom putu.**”¹⁴⁴

G) Nagrada za onoga čije dijete umre

- Kuća zahvale

Ebu Musa El-Ešari prenosi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, rekao: „**Kada umre dijete Allāhova roba, Uzvišeni Allāh kaže Svojim melecima: ‘Uzeli ste (dušu) djeteta Moga roba?’ Oni odgovore: ‘Da!’ On tada kaže: ‘Uzeli ste plod njegova srca?’ Oni odgovore: ‘Da’ On tada kaže: ‘A šta je rekao Moj rob?’ Oni odgovore: ‘Zahvalio Ti se i rekao: - Mi smo Allāhovi i Njemu se vraćamo. -’ Tada Uzvišeni Allāh kaže: ‘Izgradite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je Kuća Zahvale.**”¹⁴⁵

- Nagrada za onoga ko izgubi dvoje ili troje djece

Ebu Seid, radijallahu‘anhu, pripovijeda: „**Jedna je žena došla Allāhovom Poslaniku, ‘alejhissem, i rekla: ‘Allāhov Poslaniče, odoše muškarci (ispred nas) zato što se njima (više) obraćaš. Odvoji, stoga, jedan dan za nas, pa da i nas podučiš onome čemu je tebe Allāh poučio!’ On joj je odgovorio: ‘Sakupite se toga i toga dana na tom i tom mjestu!’ Nakon što su se sakupile, došao im je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, i podučavao ih onome čemu je Allāh njega poučio. Između ostaloga, rekao im je: ‘Koja god od vas doživi da joj umre troje djece — to će joj biti zaštita od Vatre.’ Tada je jedna od njih upitala: ‘Allāhov Poslaniče, a dvoje?’ Ona je to pitanje ponovila još dva puta, pa je on rekao: ‘I dvoje, i dvoje, i dvoje.’**”¹⁴⁶

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Neće nijednog muslimana kome je umrlo troje djece koja**

¹⁴⁰ Ez-Zumar 9.

¹⁴¹ El-Mu‘minun 58-61.

¹⁴² Fatir 28.

¹⁴³ Buhari- poglavlje o ezanu (660), Muslim – poglavlje o zekatu (1031).

¹⁴⁴ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o džihadu (1639).

¹⁴⁵ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dženazama (1021).

¹⁴⁶ Buhari – poglavlje o pridržavanju Kur'ana i sunneta (731).

nisu dostigla punoljetsvo vatra dotaknuti više osim onoliko koliko je potrebno da se izvrši (Allāhovo) obećanje.”¹⁴⁷

H) Pokornost Poslaniku, 'alejhisselam

Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je naš uzor i primjer. U pokornosti njemu je svako dobro i uspjeh, a u nepokornosti njegovim naredbama je svako zlo i propast na ovom i budućem svijetu. Rekao je Uzvišeni Allāh: **Vi u Allāhovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allāhovoju milosti i nagradi na onome svijetu, i koji često Allāha spominje.**¹⁴⁸

U pokornosti Poslaniku 'alejhisselam, je i pokornost Allāhu Uzvišenom jer kaže Allāh: **Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allāhu.**¹⁴⁹

Pokoravanjem Allāhu Uzvišenom i Njegovom poslaniku 'alejhisselam, se mogu dostići najviši stepeni (deredže) u Džennetu. Rekao je Uzvišeni Allāh: **Oni koji su poslušni Allāhu i Poslaniku biće u društvu vjerovjesnikā, i pravednikā, i šehīdā, i dobrih ljudi, kojima je Allāh milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!**¹⁵⁰

Pokornost Poslaniku 'alejhisselam, je sebeb (uzrok) Allāhove ljubavi prema Svojim robovima i praštanja njihovih grijeha. Kaže Allāh Uzvišeni: **Reci: „Ako Allāha volite, mene slijedite, i vas će Allāh voljeti i grijeha vam oprostiti!” – A Allāh prašta i samilostan je.**¹⁵¹

Naređeno nam je da se pokoravamo Poslaniku 'alejhisselam, i klonimo onoga što nam je on zabranio bilo da se radi o riječima ili djelima jer kaže Uzvišeni: **Ono što vam Poslanik kao nagradu dā – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite.**¹⁵²

A kako da mu se ne pokoravamo kada je on poklonjena milost koji je došao da oslobodi čovječanstvo i ukaže mu na put istine. Rekao je Allāh Uzvišeni: **Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da Pravim putem podete, a prema vjernicima je blag i milostiv.**¹⁵³

A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.¹⁵⁴

A Mi smo tebe poslali samo zato da radosne vijesti donosiš i da opominješ.¹⁵⁵

J) Donošenje salavata na Poslanika, 'alejhisselam

¹⁴⁷ Buhari – poglavlje o vjerovanju i opomeni (6656), pod Allahovim obećanjem se misli na riječi Uzvišenog **I svaki od vas će do njega (džehennema) stići! Gospodartvoj se, sigurno, takoobavezao!** (Marjam – 71.)

¹⁴⁸ El-Ahzab, 21.

¹⁴⁹ En-Nisa', 80.

¹⁵⁰ En-Nisa', 69.

¹⁵¹ Alu Imran, 31.

¹⁵² El-Hašr 7.

¹⁵³ Et-Teubah 128.

¹⁵⁴ El-Anbija' 107.

¹⁵⁵ El-Furkan 56.

Rekao je Allāh Uzvišeni: **Allāh i meleki Njegovi donose salavat¹⁵⁶ na Vjerovjesnika. O vjernici, i vi na njega donosite salavat i selam^{157 158}.**

Ebu Hurejre prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Na onoga ko donese jedan salavat na mene, Allāh će donijeti deset salavata!**”¹⁵⁹

Od njega se također prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada me god neko poselami, Allāh mi vrati dušu da mu odgovorim na selam.**”¹⁶⁰

„**Ne pravite od mog kabura svetište već donosite na mene salavate jer će oni do mene doći gdje god da ste.**”¹⁶¹

Ebu Talha, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Došao mi je Džibril, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i rekao: ‘Zar nisi zadovoljan Muhammede da svakog onog iz tvog ummeta koji te jednim salavatom spomene, ja spomenem salavatom deset puta i koji ti jedan selam pošalje, ja pošaljem njemu deset puta?’ Svakako, o, Gospodaru.**”¹⁶²

Nama je propisano da u namazu donosimo salavat na Poslanika, ‘alejhisselam, Od Ebu Mes’uda, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Bišr ibn Sa’di rekao: „**O Allāhov Poslaniče, kako ćemo te spominjati salevatima?**“ Poslanik, ‘alejhisselam, malo zastade pa reče: „**Recite: Allāhumme, salli ‘alā Muhammedin ve ‘alā āli Muhammed, kemā sallejte ‘alā Ibrāhiime ve ‘alā āli Ibrāhiime, inneke hamiidun medžiid. Allāhume bārik ‘alā Muhammedin ve ‘alā āli Muhammed, kemā bārekte ‘alā Ibrāhiime ve ‘alā āli Ibrāhiime, inneke hamiidun medžiid - Allāhu moj, neka je Tvoj salavat na Muhammeda i njegovo potomstvo, kao što je Tvoj salavat na Ibrahima i njegovo potomstvo. Zaista si Ti Uzvišen i Veličanstven. Allāhu moj, neka je Tvoj selam na Muhammeda i njegovo potomstvo, kao što Tvoj selam na Ibrahima i njegovo potomstvo. Zaista si Ti Uzvišen i Veličanstven.**”¹⁶³

Allāhu neka su najpotpuniji salevati, selami, blagoslovi i blagodati na našeg miljenika i prvaka Muhammeda, njegovu porodicu, vrle i časne ashabe i sve one koji ga slijede u dobročinstvu do Sudnjega dana!

K) Neke od dova i njihova vrijednost

¹⁵⁶ Šejh Abdurrezzak el-Bedr o značenju donošenja salavata na Poslanika kaže: „Kada Allah donosi salavate na Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, to znači da ga On Uzvišeni pohvali i veliča u najuzvišenijem društvu meleka, a kada meleki i vjernici donose salavat na njega, to znači da od Allaha traže da ga pohvali i veliča u najuzvišenijem društvu meleka. Ovdje se misli na traženje povećanja pohvale i počašćivanja, a ne traženje osnove toga.“ Vidjeti: *Fikhul-ed’ijeti vel-ezkar*, 3/154. (op.rev.)

¹⁵⁷ Šejh Muhammed Ibn Salih el-Usejmin kaže: "Značenje selamljenja Poslanika jeste da molimo Allaha da ga sačuva svakog zla. Ako neko upita da se ta dova upućuje dok je živ, i to je jasno, ali kako da to molimo Allaha sada kada je Poslanik umro? Odgovor je da dova Allahu da sačuva od zla nije ograničena samo na ovosvjetski život, jer će doći strahote Sudnjeg Dana, i zato će poslanici moliti Allaha, dok ljudi budu prelazili Sirat-čupriju: ‘Allahu sačuvaj, sačuvaj.’, tako da se čovjek ne rješava straha i zla samim tim što umre. Dakle, molimo Allaha da sačuva Poslanika strahote Sudnjeg Dana. Također možemo reći da ovaj selam ima šire značenje, tj. da obuhvata molbu Allahu da sačuva šerijat kojeg je Poslanik prenio i njegov Sunnet od toga da ga neko iskrivi, kao što učenjaci kažu da Allahove riječi: *obratite se Allahu i Poslaniku...* (En-Nisa’, 59.), znače: obratite se njemu lično dok je živ, i njegovom sunnetu kad umre.“ Vidjeti: *eš-Šerhul-mumti’ ‘ala zadil-mustakni’*, 3/140-150. (op.rev.)

¹⁵⁸ El-Ahzab, 56.

¹⁵⁹ Muslim – poglavlje o namazu (408), Ebu Davud – poglavlje o namazu (1530), et-Tirmizi – poglavlje o namazu (485), en-Nesa’i – poglavlje o sehvima (1296).

¹⁶⁰ Hadis je hasen, a Bilježi ga Ebu Davud – *El-Menasik* (2041).

¹⁶¹ Hadis je sahih, Bilježi ga Ebu Davud – *El-Menasik* (2042).

¹⁶² Hadis je sahih, a Bilježi ga Nesa’i – poglavlje o ezanu (678).

¹⁶³ Muslim – poglavlje o namazu (407).

1. Dova pred spavanje

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, kazuje: Vjerovjesnik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, je rekao: „**Kad neko od vas krene leći neka istrese unutrašnju stranu svog pokrivača, jer ne zna šta je na nju došlo nakon njega, a zatim neka izgovori: *Bismikallāhumme veda'tu dženbii ve bike erfe'uh. In emsekte nefsii ferhamhā ve in erseltehā fahfazhā bimā tahfazu bihii 'ibādekes-sālihiin* – U ime Tvoje, o moj Gospodaru Uzdržavatelju, liježem u ovu postelju i u ime Tvoje ću iz nje ustati. Ako zadržiš moju dušu, smiluj joj se, a ako je pustiš, zaštiti je onim čime štitiš Svoje dobre robove!**”¹⁶⁴

Prenosi se od el-Bera'a ibn Aziba, radijallahu ‘anhu, da mu je Božiji Poslanik, ‘alejhisselam, kazao: „**Kada podeš leći, uzmi abdest, kao što ga uzimaš za svoj namaz, zatim lezi na svoju desnu stranu i reci: *Allāhumme eslemtu nefsii ilejk ve fevvedtu emrii ilejke ve eldže'tu zahrii ilejke ragbeten ve rahbeten ilejke, lā meldže'e ve lā mendžā minke illā ilejk. Āmentu bi kitābikellezii enzelte ve bi nebijjikkellezii erselt-* Moj Bože, prepustio sam moju dušu Tebi, prepustio sam svoj slučaj Tebi i oslonio sam se na Tebe nadajući se i strahujući od Tebe. Nema utočišta niti spasa od Tebe osim kod Tebe. Ja vjerujem u Tvoju knjigu koju si Ti spustio i u Tvoga Vjerovjesnika koga si Ti poslao. I učini da ti ovo budu posljednje riječi (koje ćeš izgovoriti prije nego što zaspiš), pa ako umreš te noći, umrijet ćeš kao musliman (učini da mi to budu posljednje riječi), a ako osvaneš imaćeš nagradu.**”¹⁶⁵

2. Dova za otklanjanje brige i duga

Od Alije, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je kod njega došao rob (mukateb) koji nije mogao da isplati duga za svoje iskupljenje a koji je tražio da mu Alija, radijallahu ‘anhu, pomogne u tome. Kazao je Alija, radijallahu ‘anhu: „**Zar ne želiš da te podučim dovi koju je mene podučio Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, kada bi tvoj dug bio velik kao brdo Sirin, Allāh bi ti olakšao njegovo vraćanje? Reci: *Allāhummekfinii bi halālike 'an harāmike ve agninii bi fadlike 'ammen sivāke* – Gospodaru moj, učini me svojim halalom neovisnim od tvoga harama, i tvojom dobrotom me opskrbi i učini neovisnim od bilo koga mimo tebe.**”¹⁶⁶

Od Enesa ibn Malika se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, učio sljedeću dovu: „***Allāhumme innii e'uzu bike minel-hemmi vel-huzni vel-'adžzi vel-keseli vel-buhli vel-džubni ve dale'iddejni ve galebetir-ridžal* – Allāhu moj, Gospodaru moj, Utječem ti se od tuge i žalosti, od nemoći i lijenjosti, od kukavičluka i škrtosti, i od toga da me dug nadvlada ili da mi ljudi naškode.**”¹⁶⁷

L)Učenje Kur'ana

Rekao je Uzvišeni Allāh: ***A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani.***¹⁶⁸

¹⁶⁴ Buhari – poglavlje o dovama (6320), Muslim – poglavlje o dovama, zikru, pokajanju i traženju oprosta (2714).

¹⁶⁵ Buhari – poglavlje o dovama (6315), Muslim – poglavlje o dovama, zikru, pokajanju i traženju oprosta (2710).

¹⁶⁶ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3563).

¹⁶⁷ Buhari – poglavlje o dovama (6369), et-Tirmizi u istoimenom poglavlju (3484).

¹⁶⁸ El-Ea'raf (204).

Prenosi Abdullāh ibn Mes'ud, radijallāhu anhu, da je Poslanik, sallallāhu alejhi ve sellem, rekao: „**Ko prouči jedan harf (slovo) iz Allāhove Knjige (Kur'ana), za to će imati jedno dobro djelo, a dobro djelo se nagrađuje deseterostruko. Ne kažem da je 'elif lam mim' harf, nego je i elif harf i lam je harf i mim je harf.**”¹⁶⁹

Abdullāh ibn Amr ibnul-'As, radijallahu 'anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, rekao: „**Učaću Kur'ana će na Sudnjem danu biti rečeno: 'Uči i penji se (džennetskim deredžama), uči lijepo i pravilno, kao što si i na dunjaluku učio, jer, tvoje mjesto u Džennetu je kod posljednjeg ajeta kojeg proučiš.**”¹⁷⁰

Prikladno i lijepo je učiti Kur'an po tertilu i tedžvidu, razmišljajući o značenju njegovih ajeta, pouka i postupajući po njegovim propisima. Rekao je Uzvišeni u vezi sa ovim: ***I izgovaraj Kur'an pažljivo.***¹⁷¹

Ovim ajetom se ukazuje na obaveznost primjene tedžvidskih pravila što je i osnova. Kaže Abdullāh ibn Mes'ud: „**Kada čuješ riječi – O vi koji vjerujete – dobro obrati pažnju, jer nakon toga se ili nešto naređuje pa učini to, ili se nešto zabranjuje pa se toga kloni.**”¹⁷²

O vrijednosti učenja Kur'ana i sura el-Bekara i Alu Imran, Ebu Unameprenosi hadis u kojem Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, kaže: „**Učite Kur'an, jer će on na Sudnjem danu doći kao zagovornik onima koji ga budu učili. Učite Zahravejn (el-Bekare i Alu Imran), jer će one na Sudnjem danu doći kao dva oblaka ili kao dvije ptice koje štite svoga učača. Učite suru el-Bekare, jer je njeno učenje bereket (blagoslov), a njeno zapostavljanje gubitak. Protiv nje sihirbazi ništa ne mogu.**”¹⁷³

O vrijednosti učenja sure el-Kehf petkom Ebu Seid El-Hudrijj prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Onoga ko petkom prouci Kehf, svjetlo će obasjati sve do sljedećeg petka.**”¹⁷⁴

O vrijednosti sure Ihlas, Ubej Ebu ibn Ka'b prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Ko prouči suru Kul huvallāhu ehad kao da je proučio trećinu Kur'ana.**”¹⁷⁵

Na osnovu ispravnog učenja Kur'ana oni koji ga uče mogu se podijeliti na dvije skupine:

Rekao je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam: „**Onaj ko dobro i sigurno uči Kur'an, on je u društvu sa časnim melekima, dok onaj ko zamuckuje osjećajući teškoću, ima dvije nagrade – nagradu za učenje i nagradu za poteškoću.**”¹⁷⁶

Općenito, sa aspekta nagrade imamo tri skupine učača Kur'ana: ¹⁷⁷

1 – Vješt učač Kur'ana je onaj koji ga istinski uči primjenjujući tedžvidska pravila i on će za to biti nagrađen.

¹⁶⁹ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o fadiletima Kur'ana (2914).

¹⁷⁰ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud – poglavlje o namazu (1464), et-Tirmizi – Fadileti Kur'ana (2914).

¹⁷¹ El-Muzzemmil 4.

¹⁷² Umdetut-tefsir (619/1), Ahmed Šakir ovu predaju smatra vjerodostojnom.

¹⁷³ Muslim – namazputnika (804).

¹⁷⁴ Bilježe ga Hakim i Bejheki (5792), a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

¹⁷⁵ Hadis je sahih, a Bilježi ga Nesa'i – „Djela u tokudana i noći“ (686).

¹⁷⁶ Buhari – Tumačenje Kur'ana (4937), Muslim – Namaz putnika (798).

¹⁷⁷ Isječak iz knjige: *Želja robova Milostivog za ispravnim učenjem Kur'ana* od autora/ šejh Muhammed bin Šehadah el-Gul.

2 – Onaj koji uči Kur'an sa poteškoćom zna učiti poprilično ispravno, ali ne može u potpunosti učiti Kur'an ispravno kako je objavljen zbog toga što je stranac ili zbog poteškoća u izgovoru nekih harfova. I on će biti nagrađen.

3 – Onaj ko je odrastao učeći ispravno čitanje arapskog književnog jezika, ali ga poistovjećuje sa stranim izraziima, takvome je potrebna pomoć.

1. Obaveznost učenja tedžvida

Oni učenjaci koji smatraju da je poznavanje tedžvida obaveza navode kao dokaz to što je Abdullāh ibn Mes'ud podučavao čovjeka koji je učio:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ¹⁷⁸

bez dužine (medda) na riječi fukara' pa mu je Ibn Mes'ud rekao: „Nije nas tako podučio Allhaov Poslanik, 'alejhisselam.“Ovaj čovjek reče: „A kako vas je podučio Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, o Ebu Abdurrahmane?“ Pa Ibn Mes'ud prouči ajet sa meddom (dužinom) na riječi fukara'.¹⁷⁹

2. Učenje Kur'ana napamet i vrijednost pojedinih sura

Rekao je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam: „Onaj ko u svom srcu nema ništa od Kur'ana je poput porušene kuće.“¹⁸⁰

O vrijednosti pamćenja pojedinih sura spominje se sljedeće:

- O učenju napamet prvih ajeta sure el-Kehf Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je rekao: „Onome ko nauči napamet prvih deset ajeta sure El-Kehf bit će mu zaštita od Dedždžala.“¹⁸¹ Allāh da sačuva i nas i vas od njegovoga (Dedždžalova) zla.

- O vrijednosti sure el-Mulk Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je rekao: „Sura u Kur'anu, ima trideset ajeta, zauzimati će se za onoga ko je uči sve dok mu se ne oprost: Tebarkel-lezi bi-jedihil-mulk.“¹⁸²

- O vrijednosti učenja ajet-kursijja (tespih dova – 255. ajet sure El-Bekara) prije spavanja Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je rekao u hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, kada mu je bilo povjereno čuvanje sadekatul-fitra: „Kada legneš u svoju postelju prouči Ajetul-Kursijju, pa ćeš od Allāha stalno imati jednog čuvara i šejtan ti se neće moći približiti sve dok ne osvaneš.“¹⁸³

- Ibn Mes'ud, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „Ko prouči zadnja dva ajeta sure El-Bekara tokom noći bit će mu dovoljna.“¹⁸⁴

DRUGO: DJELA KOJA KORISTE I ONOME KO IH ČINI I DRUGIMA NA OVOM I BUDUĆEM SVIJETU

¹⁷⁸ Sura et-Tevbe 60. ajet.

¹⁷⁹ Predaju bilježi Seid bin Mensur u svom *Sunenu*, a šejh Albani kaže da je lanac ove predaje ispravan.

¹⁸⁰ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi – *Vrijednosti Kur'ana* (2913).

¹⁸¹ Muslim – poglavlje o namazu (809), Ebu Davud – *El-Melahim* (4323), et-Tirmizi – *Vrijednosti Kur'ana* (2886), en-Nesa'i – *Dan i noć* (949).

¹⁸² Ebu Davud – poglavlje o namazu (1400), et-Tirmizi – poglavlje o vrijednostima Kur'ana (2891), Ibn Madže – *Sevabul-Kur'an* (3786), en-Nesa'i – *Dan i Noć* (710).

¹⁸³ Buhari – *Vrijednosti Kur'ana* (5010).

¹⁸⁴ Hadis bilježe autori šest poznatih hadiskih zbirki.

A) Zekat

Rekao je Uzvišeni: **Onima koji milostinju budu udjeljivali i onima koje je budu udjeljivale, i koji drage volje Allāhu budu zajam davali – mnogostruko će se vratiti i njih čeka nagrada plemenita.**¹⁸⁵

U časnome hadisu stoji da je sadaka dokaz¹⁸⁶, a to znači da je sadaka dokaz čovjekove čistoće od pohlepe i škrtosti, kao i njegove vjere u Allāhovo obećanje da će biti nagrađen za ono što je potrošio na Sudnjem danu. Sadaka je čovjekov štit od vatre na Sudnjemu danu kako kaže Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Bojte se vatre pa makar i sa pola hurme.**”¹⁸⁷

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko podijeli od svoje poštene zarade u vrijednosti jedne datule, a Allāh i ne prima nego samo dobro, Allāh će mu je primiti Svojom desnicom, a potom podizati njenu vrijednost onome ko to uradi kao što svaki od vas uzdiže (uzgojem) svoje ždrijebe sve dok ne postane kao brdo.**”¹⁸⁸

Čovjek će biti u hladu svoje sadake na Sudnjemu danu sve dok se ljudima ne presudi. Ukbe b. Amir, r. a, kaže: „**Čuo sam Poslanika, s.a.v.s, kada kaže: ‘Svaki će čovjek biti u hladu svoje sadake, sve dok se ljudima ne presudi.’**”¹⁸⁹

Onaj ko iskreno udjeljuje od svoga imetka također se ubraja u jednu od sedam kategorija koje će biti u hladu Arša na dan kada ne bude bilo drugog hlada osim tog pa kaže Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**...i onaj koji udjeljuje tako da ljevica ne zna šta je udijelila desnica.**”¹⁹⁰

Sadakom se otklanjaju nevolje, pomaže ožalošćenom, pomaže onaj ko je potreban i koji traži, čini se dobročinstvo prema miskinima (nevoljnicima), blago se postupa prema siromašnima, pomaže se udovicama i siročadima i tako dalje.

Zbog velike vrijednosti sadake Allāh je odredio veliku nagradu za onoga ko udjeljuje pa kaže: **Oni koji imanja svoja troše na Allāhovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. – A Allāh će onome kome hoće dati i više; Allāh je neizmjereno dobar i sve zna.**¹⁹¹

Dakle, najmanja nagrada je udesetostručena, a može biti i do sedam stotina puta veća jer Allāh uvećava nagradu iz Svoje plemenitosti i dobrote onome ko želi više.

Za onoga ko udjeljuje sadaku mole se meleci. Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Nema niti jednog dana u kojem osvanu robovi, a da ne dođu dva meleka, pa jedan kaže: ‘Allāhu, daj darežljivcu imetak!’ A drugi kaže: ‘Allāhu, daj škrtici propast!’**”¹⁹²

Također kaže Poslanik, ‘alejhisselam: „**Sadaka ne umanjuje imetak.**”¹⁹³

Sadaka nije ograničena samo na udjeljivanje imetka (novca) već ima potpunije i općenitije značenje. Enes, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik,

¹⁸⁵ El-Hadid 18.

¹⁸⁶ Muslim (223), et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3517).

¹⁸⁷ Buhari – poglavlje o zekatu (1417), Muslim – poglavlje o zekatu (1016).

¹⁸⁸ Buhari – poglavlje o zekatu (1410), Muslim (1014).

¹⁸⁹ Bilježe ga Ahmed (17371) i Hakim, šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

¹⁹⁰ Muttefekun ‘alejh.

¹⁹¹ El-Bekara 261.

¹⁹² Buhari – poglavlje o zekatu (1442), Muslim – poglavlje o zekatu (1010).

¹⁹³ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o zuhdu (2325).

‘alejhisselam, rekao: „**Musliman neće zasaditi nijednu sadnicu niti posijati usjev, od kojeg jede ptica, čovjek ili životinja, a da mu se to ne uračuna u sadaku.**”¹⁹⁴

Ebu Zerr, radijallahu‘anhu, priča da su neki siromašni drugovi Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, rekli Poslaniku: „**Allāhov Poslaniče, bogati ljudi nas pretekoše i pokupiše sve nagrade; klanjaju kao i mi, poste kao i mi, a od viška svog imetka dijele sadaku i milostinju.**” Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, im odgovori: „**Pa zar Allāh nije i vama omogućio da milostinju dijelite? Svako subhānallāh je dobro djelo, svako Allāhu ekber je dobro djelo, svako elhamdulillāh je dobro djelo, svako la ilāhe illellah je dobro djelo, pozivanje na činjenje dobrih djela dobro djelo, odvrćanje od loših djela je dobro djelo, pa i kad svojoj strasti na dozvoljen način ugodiš i to je dobro djelo.**” Na to drugovi Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, rekoše: „**Pa zar kad jedan od nas svojoj strasti ugodi i za to ima nagradu?**” Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, reče: „**Šta mislite kada bi svojoj strasti ugodio na nedozvoljen način, bi li zaslužio kaznu? Tako isto kad udovolji na dozvoljen način zaslužuje nagradu.**”¹⁹⁵

Seid ibn Ebi Burde prenosi od svog oca, a ovaj od svoga djeda prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Svaki musliman dužan je dati sadaku.**” Rekli su: „A šta ako ne može?” Rekao je: „**Neka privređuje svojim rukama i tako koristi sebi i dijeli sadaku.**” „A ako ne može ili ako to ne učini?” upitali su. „**Neka pomogne onom koji je u velikoj potrebi.**” rekao je. „A ako ne učini?” upitali su. „**Neka preporučuje (naređuje) dobro i nek se sustegne zla i to je sadaka.**”¹⁹⁶

B) Vrijednost udjeljivanja hrane gladnima i postačima

Udjeljivanje hrane je jedna od osobina Allāhových bogobojažnih i čestitih robova kao što je došlo u Allāhovoj knjizi:

I hranu su davali – mada su je i sami željeli – siromahu i siročetu i sužnju.¹⁹⁷

Udjeljivanje hrane također može biti jedan od sebeba (uzroka) ulaska u Džennet. Abdullāh ibn Selam, radijallahu‘anhu, pripovijeda: „**Nakon što je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, stigao u Medinu ljudi su pohrlili prema njemu i rečeno je – Stigao je Poslanik, ‘alejhisselam, pa sam i ja došao među njima da ga vidim. Kada sam vidio njegovo lice vidio sam da to nije lice čovjeka koji laže i prvo što sam čuo od njega je: ‘Širite selam, hranite gladne, održavajte rodbinske veze, klanjajte noću dok drugi spavaju ući ćete u Džennet u miru.**”¹⁹⁸

U današnje vrijeme je itekako jasno šta znači nahraniti gladne u okviru projekata ‘iftar za postače’.

- Vrijednost pripreme iftara za postača

Kada su muslimani samilosni onda gledaju da pomognu jedan drugome, a jedna od obaveza muslimana je i to da se interesuje za stanje svoje braće koja poste, da li imaju šta iftariti ili ne. U današnje vrijeme smo svjedoci da se veliki broj naše muslimanske braće u siromašnim zemljama nema čime iftariti. Zbog toga su islamske

¹⁹⁴ Buhari – poglavlje o poljoprivredi (2320), Muslim – poglavlje o napajanju (1553), et-Tirmizi – poglavlje o propisima (1382).

¹⁹⁵ Muslim – poglavlje o džamijama (595).

¹⁹⁶ Buhari – poglavlje o zekatu (1445), Muslim – poglavlje o zekatu (1008).

¹⁹⁷ Ed-Dehr 8.

¹⁹⁸ Et-Tirmizi – poglavlje o zuhdu (2485), Ibn Madže – poglavlje o namazu (1334), Ahmed (24193).

humanitarne organizacije pružile ruku pomoći i saradnje i organizirale projekte iftara za postače kako bi se dala podrška našoj braći.

U tom smislu Allāhovo Poslanik, ‘alejhisselam, podstiče svoje ashabe i muslimane da čine ovakva, velika djela pa kaže u svom hadisu: „**Ko nahrani postača, imat će istu nagradu kao i postač, s tim što postaču time neće biti umanjena njegova nagrada.**”¹⁹⁹

Ovo je očigledna i jasna vrijednost kako obaveznog, tako i dobrovoljnog posta, a nagradu će dobiti i onaj ko pripremi iftar za postača pa makar to učinio s čašom vode, hurmom ili nekom drugom hranom.

Onaj ko iftari treba da uputi dovu za onoga ko mu je spremio iftar kako prenosi Abdullāh ibn Zubejr da je Allāhovo Poslanik, ‘alejhisselam, iftario kod jednog od svojih ashaba i rekao: „**Neka se kod vas se iftare postači, vašu hranu jedu čestiti i bogobojazni, a meleci na vas donose salavate.**”²⁰⁰

C) Dobri i bogobojazni roditelji

Bogobojaznost i poštenje roditelja je dobro i za njihovu djecu. Od njih se nasljeđuju kvalitetne osobine, lijep ahlak (moral) i vrline. Roditelji imaju veliki udio u sreći djeteta na ovom i budućem svijetu. Ukoliko ga odgoje na pokornosti Allāhu Uzvišenom uspijeće na ovom i onom svijetu, a ako ga odgoje na griješenju prema Allāhu i na kufru (nevjerovanju) u Njega Uzvišenog biće nesrećan na oba svijeta. Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhovo Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Svako dijete rodi se u prirodnoj vjeri, pa ga roditelji požidove, pokrste ili učine obožavaocem vatre.**”²⁰¹

Također, bogobojaznost, čestitost i poštenje roditelja su sebeb (razlog, uzrok) visokog položaja i stepena njihove djece u Džennetu. Rekao je Uzvišeni:

Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju povela priključićemo djecu njihovu, a djela njihova nećemo nimalo umanjiti – svaki čovjek je odgovoran za ono što sâm čini.²⁰²

Čestitost i poštenje roditelja koristi njihovoj djeci još na dunjaluku (ovome svijetu) kako to spominje Allāh Uzvišeni u suri el-Kehf kada govori o dvoje siročadi. Naime, Allāh Uzvišeni je naložio Hidru, ‘alejhisselam, da sagradi zid koji se bio srušio kako bi zaštitio njihovu čast i ugled, a sve to zbog čestitosti, poštenja i pobožnosti njihovih roditelja. U tefsiru Ibn Kesira se spominje da je riječ o njihovom djedu (pretku) sedam koljena unazad. Kaže Uzvišeni:

A što se onoga zida tiče – on je dvojice dječaka, siročadi iz grada, a pod njim je zakopano njihovo blago. Otac njihov je bio dobar čovjek i Gospodar tvoj želi, iz milosti Svoje, da oni odrastu i izvade blago svoje. Sve to ja nisam uradio po svome rasuđivanju.²⁰³

Zato brate moj, nastoj i teži dobru, čestitosti i pobožnosti za sebe i za svog bračnog druga kako bi od toga imala korist tvoja porodica i kako biste zaslužili potpun oprost na ovome i na budućem svijetu.

D) Djela koja koriste umrlome i nakon njegove smrti

¹⁹⁹ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o postu (3332) i Ibn Madže – poglavlje o postu (1746).

²⁰⁰ Hadis je sahih, a Bilježi ga Ibn Madže u poglavlju o postu (1747).

²⁰¹ Buhari – poglavlje o dženazama (1358), Muslim – poglavlje o sudbini (2658).

²⁰² Et-Tur 21.

²⁰³ El-Kehf 82.

1. Dobro i pobožno dijete

Jedna od velikih Allāhových blagodati koje je darovao čovjeku je čestito i bogobožno potomstvo koje ga pomaže u pokornosti njegovom Gospodaru Uzvišenom, koje ga slijedi u dobročinstvu i bogobožnosti, i koje biva sebebom (uzrokom) njegovog visokog položaja u Džennetu. Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāh Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Doista će Allāh Uzvišeni uzdići deredže (stepene) Svome dobrom i bogobožnom robu u Džennetu pa će čovjek reći – Zar je ovo za mene? Allāh Uzvišeni će odgovoriti – To je zato što tvoje dijete moli za tvoj oprost.**”²⁰⁴

Uzvišeni Allāh opisujući vjernike u Kur’anu kaže: ***Edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov – oni koji su bili čestiti – i meleki će im ulaziti na svaka vrata...***²⁰⁵

Jedna od dova koju meleci upućuju Allāhu za vjernike je i to što mole da se dobrim vjernicima u Džennetu priključe i njihovi dobri i pobožni potomci vjernici pa kaže Uzvišeni Allāh: ***Meleki koji drže Prijesto i oni koji su oko njega veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: “Gospodaru naš, Ti sve obuhvaćaš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u vatri! Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove, koje si im obećao, i pretke njihove i žene njihove i potomstvo njihovo – one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, silan i mudar.***²⁰⁶

Također, naš plemeniti Poslanik, ‘alejhissem, kaže da jedno od djela za koje ne prestaje čovjekova nagrada i nakon njegove smrti je dova lijepo odgojenog djeteta. Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāh Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Kada čovjek umre, prestaju mu se pisati dobra djela osim troje: trajna sadaka, znanje kojim se ljudi koriste i dobro dijete koje moli za njega.**”²⁰⁷

2. Korisno znanje

Od vrijednosti znanja, njegovog širenja i podučavanja je što se preko njega uputi onaj ko je u zabludi, probudi se nemarni, mudžtehid pomoću znanja povećava svoj idžtiħad (rasuđivanje), neznalica uz pomoć svjetla znanja izađe iz tmina neznanja. Osim toga, znanje je naslijeđe vjerovjesnika kako stoji u hadisu kojeg prenosi Ebu Derda’, radijallahu‘anhu, koji kaže da je čuo Allāhovog Poslanika, ‘alejhissem, da je rekao: „**Nema čovjeka koji izađe u potragu za znanjem, a da ga Meleci ne okruže svojim krilima, i biva vođen putem koji vodi do Dženneta. Doista sve što je na nebesima i sto je na Zemlji traži oprost za učenjaka, pa čak i riba u moru. Zaista je vrijednost učenjaka nad pobožnjakom poput vrijednosti punog Mjeseca nad zvijezdama. Uistinu su učenjaci nasljednici poslanika, koji nisu ostavili iza sebe ni zlatnike ni srebrenjake, već su ostavili znanje, pa ko ga uzme uzeo je svako dobro.**”²⁰⁸ Ovdje se misli na šerijatsko znanje.

²⁰⁴ Ahmed (10618).

²⁰⁵ Er-Ra’d 23.

²⁰⁶ Gafir 7-8.

²⁰⁷ Muslim – poglavlje o oporukama (1631), Ebu Davud – isto poglavlje (2880), et-Tirmizi – poglavlje o propisima (1376), en-Nesa’i – poglavlje o oporukama (3651).

²⁰⁸ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud – poglavlje o znanju (3641), Ibn Madže – *Vrijednost učenjaka i podsticanje na traženje znanja* (223).

Od Ibn Mes'uda, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Allāh će obasjati svjetlom onoga ko čuje nešto (znanje) od nas i prenese ga onako kako je čuo, a koliko je onih kojima je preneseno a da su svijesniji toga od slušatelja.**”²⁰⁹

Muavija ibn Ebu Sufjan, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Kome Allāh želi dobro podučiti ga razumijevanju vjere.**”²¹⁰

Učenjaci imaju posebno mjesto kod Allāha pa kaže Uzvišeni: **Reci: „Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?”**²¹¹

Allāh će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje.²¹²

☐ Neka od sredstava za širenje znanja su:

Knjige, publikacije, brošure, kasete, internet, naučne halke (kružoci), televizija i satelitski program, časopisi, novine, izgradnja islamskih škola i instituta. Svako ko učestvuje u širenju znanja bilo pisanjem, distribuiranjem ili doprinosom kada su troškovi u pitanju, biće nagrađen.

☐ Neki primjeri korisnog znanja:

Izučavanje i podučavanje Kur'ana i njegovih znanosti, proučavanje Sunneta, i fikha. Također tu spadaju i prateće znanosti kao što su arapski jezik, njegova gramatika i ostalo, kao i bilo koja druga znanost koja koristi muslimanima sa aspekta vjere i dunjaluka. Nema sumnje da je šerijatsko znanje glavni oslonac i stub učenja i podučavanja.

3. Trajna sadaka

Trajna sadaka je svaka ona sadaka koja u kontinuitetu koristi ljudima, zato se i piše nagrada za sve to vrijeme dok ta sadaka traje. Od trajne sadake je sve ono što se umnožava i uvećava u ovim danima, a Allāhu pripada sva hvala: izgradnja džamija, česma pored puta, zasađivanje drveća (voćke), zadužbine i stručni rehabilitacioni centri u siromašnim zemljama. Posljednje dvoje spadaju u najvredniju sadaku zbog kontinuiranog podučavanja i osposobljavanja za stručna zanimanja koja koriste velikom broju potrebnih (muftačnih), a o vrijednosni sadake i njenih vrsta je bilo riječi.

* Izgradnja džamija

Čestitam onome ko čini dobro i teži ka njemu. Ovo je velika prilika koju treba iskoristiti. Džabir ibn Abdullāh prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Ko sagradi džamiju na dunjaluku, makar kao gnijezdo ptice, ili manje od toga, Allāh će njemu sagraditi kuću u Džennetu.**”²¹³

²⁰⁹ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o znanju (2657) i Ibn Madže – poglavlje o sunnetu (232).

²¹⁰ Buhari – poglavlje o znanju (71), Muslim – poglavlje o zekatu (1037).

²¹¹ Ez-Zumar 9.

²¹² El-Mudžadelah 11.

²¹³ Hadis je sahih, a bilježe ga Ibn Madže – poglavlje o namazu (738), Ibn Huzejme (1292), Ahmed (2157).

Od Osmana, radijallāhu anhu, prenosi se da je Poslanik, 'alejhis-selam, rekao: „**Ko sagradi radi Allāha mesdžid – želeći time gleanje u Allahovo lice – Allāh će njemu sagraditi kuću u Džennetu.**”²¹⁴ Ibn Isa u svom rivajetu kaže “istu takvu u Džennetu”.

Allāh je pohvalio one koji se brinu o Njegovim kućama (džamijama) i opisao ih kao prave vjernike pa kaže: *Allāhove džamije održavaju oni koji u Allāha i u onaj svijet vjeruju...*²¹⁵

To održavanje se ogleda u dva aspekta, a Allāh najbolje zna, prvi je izgradnja, obnova i restauracija, a drugi aspekt podrazumijeva obavljanje namaza u džamiji, brigu o njenoj čistoći i pratećim troškovima kao i održavanje halki u kojima se spominje Allāh i uči Njegov govor. Rekao je Uzvišeni: *U džamijama koje se Allāhovom voljom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime – hvalje Njega, ujutro i navečer, ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allāha spominju...*²¹⁶

E) Osmjeh prilikom susreta sa drugima

Džabir ibn Abdullāh prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhis-selam, rekao: „**U dobra djela spada i to da prilikom susreta tvoga brata (muslimana) tvoje lice bude nasmijano i vedro i da iz svoje kofe prespeš (vodu) u posudu tvoga brata.**”²¹⁷

Ebu Derda prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhis-selam, rekao: „**Osmjeh tvom bratu (muslimanu) je sadaka.**”²¹⁸

Osmjeh izražava ljubav i naklonost prema tvom bratu muslimanu, rasprostranjuje njegova prsa i smiruje njegovo srce. S toga uvijek treba da budemo jedinstveni i da se međusobno volimo kao da smo srce i tijelo jednog čovjeka. Budimo baš onakvi kako nas je opisao Poslanik, 'alejhis-selam, u hadisu kojeg prenosi Nu'man ibn Bešir: „**Primjer za vjernike u pogledu njihove uzajamne ljubavi, samilosti i blagosti, je poput jedne zgrade ili jednog tijela: jedan drugog podupiru i pomažu, a ako se razboli jedan njegov dio, i ostali dijelovi zbog njega osjećaju groznicu i noć provode besano.**”²¹⁹

Na ovaj način ćeš postići i zaraditi nagradu sadake i ljubav tvoje braće muslimana, a pokazaćeš i svoju ljubav i naklonost prema njima.

F) Davanje poklona

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, priča da je Vjerovjesnik, sallallāhu 'alejhi ve sellem, rekao: „**Kada bih bio pozvan na cjevanicu ili koljenicu,**²²⁰ **ja bih se odazvao, a kada bi mi one bile poklonjene, primio bih.**”²²¹

Od sunneta (prakse) Poslanika, 'alejhis-selam, je primanje hedije (poklona), a nikako odbijanje, osim ako se za to ima opravdan razlog. Od Saba ibn Džessame el-Lejsija, radijallahu 'anhu, se prenosi da je on Božijem Poslaniku, 'alejhis-selam, dok se

²¹⁴ Buhari – poglavlje o kibli (450), Muslim – poglavlje o džamijama (533).

²¹⁵ Et-Teube, 18.

²¹⁶ En-Nur, 36-37.

²¹⁷ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu i održavanju rodbinskih veza (1970).

²¹⁸ Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu i održavanju rodbinskih veza (1956).

²¹⁹ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6011), Muslim – poglavlje o dobročinstvu, čuvanju rodbinskih veza i lijepom ponašanju (2586).

²²⁰ Tj. na gozbu makar bila od nečega beznačajnog, odazvao bih se kako bih unio sreću u srce onoga ko me je pozvao. (op.rev.)

²²¹ Buhari – poglavlje o poklonima (2568), en-Nesa'i – poglavlje o svadbenoj gozbi (6609).

nalazio u Ebvau (ili Veddanu), poklonio zebru, ali mu ju je Božiji Poslanik, ‘alejhisselam, vratio. Pa kad je (nakon toga) Božiji Poslanik, ‘alejhisselam, vidio izraz njegovog lica, rekao je: „**Vraćam ti je samo zato što sam u ihramu!**”²²²

Odavno je rečeno „**Dajte poklone jedni drugima – zavoljećete se**”, hedijom ćeš pridobiti srce tvoga brata (muslimana), pridobiti njegovu ljubav i odagnati mržnju i zlobu iz njegovih grudi. Poklon se može dati među braćom, komšijama, prijateljima kao što je Aiša, radijallahu ‘anha, željela da uruči hediju jednoj od svoje dvije komšinice, ali nije se mogla odlučiti kojoj. Od Aiše se prenosi da je rekla: „**O Allāhov Poslaniče, imam dvije komšinice pa kojoj od njih da uručim hediju? Poslanik, ‘alejhisselam, odgovori – Onoj čija su ti vrata bliža.**”²²³

G) Pravo muslimana kod svoga brata po vjeri

Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Musliman kod drugog muslimana ima pravo na sljedećih pet stvari: da mu uzvрати na selam, da ga obiđe kada se razboli, da mu klanja i isprati dženazu, da mu kaže jerhamukallāh kada ovaj kihne i kaže elhamdulillah i da mu se odazove kada bude pozvan.**”²²⁴

U drugom rivajetu (predaji) od istog ashaba stoji da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Musliman kod drugog muslimana ima šest prava: Kada ga sretne da mu selam nazove, kada ga pozove da mu se odazove, kada zatraži savjet da ga posavjetuje, kada kihne i kaže elhamdulillah da mu kaže jerhamukallāh, kada se razboli da ga obiđe a kada umre da mu klanja dženazu.**”²²⁵

1. Širenje selama i odgovor na njega

Es-Selam (mir, spas) je jedno od Allāhových lijepih imena. Rekao je Allāh Uzvišeni: **On je Allāh – nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostataka, Onaj Koji svakoga osigurava, Onaj koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi.**²²⁶

Selam je razlog širenja ljubavi među muslimanima i jedan od uzroka ulaska u Džennet. Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Nećete ući u Džennet dok ne budete vjerovali, a vjerovati nećete sve dok se međusobno ne budete voljeli. Zar ne biste da vas uputim na nešto što bi, ako biste ga činili, razvijalo ljubav među vama. Širite selam međusobno.**”²²⁷

Selam je pozdrav stanovnika dženneta. Rekao je Uzvišeni: **a na Dan kad oni pred Njega stanu, On će ih pozdravljati sa: “Mir vama!”**²²⁸

Meleci će vjernike dočekati ispred džennetskih kapija upravo sa selamom. Kaže Uzvišeni: **A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu – a kapije njegove već širom otvorene – čuvari njegovi**

²²² Muslim – poglavlje o hadždžu (1193), Ahmed (3417).

²²³ Buhari – poglavlje o poklonima (2295).

²²⁴ Buhari – poglavlje o dženazi (1240).

²²⁵ Muslim – poglavlje o selamu (2162).

²²⁶ El-Hašr 23.

²²⁷ Muslim – poglavlje o imanu (54), et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3602), Ibn Madže – poglavlje o zuhdu (4307).

²²⁸ El-Ahzab, 44.

*će im reći: “Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!”*²²⁹

Govoreći o melecima Uzvišeni nas obavještava da će oni ulaziti kod vjernika i govoriti: **Edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov – oni koji su bili čestiti – i meleki će im ulaziti na svaka vrata: “Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište!”**²³⁰

Naređeno nam je da na selam uzvratimo (odgovorimo) istim ili ljepšim (potpunijim) selamom jer Uzvišeni kaže: **Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite...**²³¹

2. Kako postupiti prilikom kihanja

Ebu Musa el-Ešari prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada neko od vas kihne i kaže *elhamdulillah* (hvala Allāhu) vi mu na to odgovorite sa *jerhamukallāh* (Allāh ti se smilovao), a ako ne kaže *elhamdulillah* onda mu ni vi nemojte reći *jerhamukallāh*.**“²³²

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada neko od vas kihne neka kaže *elhamdulillah*, a njegov brat (musliman) ili drug neka mu kažu *jerhamukallāh*, a nakon toga on neka odgovori sa *jehdikumullahu ve juslihu balekum* (Allāh vas upitio i popravio vaše stanje).**“²³³

Na Ovaj način svi će imati berićet dove. Od uputa Poslanika, ‘alejhisselam, je da prilikom kihanja prekrijemo lice rukama ili svojom odjećom i da utišamo glas.²³⁴

3. Posjeta bolesniku

Od Alije, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Kada neko posjeti svog bolesnog brata muslimana, krenuo je put džennetskog palminjaka. Ako ga posjeti izjutra, sedamdeset hiljada meleka donosi salavat na njega sve do noći, a ako ga posjeti noću, sedamdeset hiljada meleka uče mu salavate sve do sabaha.**“²³⁵

Od Sevbana, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko obiđe bolesnika kao da je u berbi džennetskog hurfeta (džennetski plodovi) sve dok se ne vrati.**“²³⁶ (U drugoj predaji kod Muslima stoji “ko obiđe brata muslimana”).

4. Klanjanje i praćenje dženaze

Ebu Hurejre prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko klanja i prati dženazu sve dok se umrli ne zakopa, čvrsto vjerujući i nadajući se nagradi, vratiće se sa nagradom od dva kirata, a svaki od kirata je poput brda Uhud. A**

²²⁹Ez-Zumar 73.

²³⁰Er-Ra'd 23-24.

²³¹²³¹ En-Nisa', 86.

²³²Muslim – poglavlje o zuhdu i osjećajnosti (2992).

²³³ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6224), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (5033), en-Nesa'i – „Djela u toku dana i noći“ (232).

²³⁴Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi – poglavlje o edebu (2745).

²³⁵Hadis je hasen, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dženazi (969).

²³⁶ Muslim – „Dobročinstvo i čuvanje rodbinskih veza“ (2568).

onaj ko samo klanja dženazu i vrati se prije nego se umrli zakopa imaće nagradu jednog kirata.²³⁷

Kada je Abdullāh ibn Omer čuo ovaj hadis rekao je: „**Propustili smo puno kirata.**”²³⁸

5. Pomoć bratu muslimanu na istini

Enes ibn Malik prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Pomozi svome bratu, bilo da čini nepravdu ili da je njemu učinjena nepravda!**” Upitan, kako će mu se pomoći ako čini nepravdu, Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, je odgovorio: „**Tako što ćeš ga uhvatiti za ruku.**” tj. **spriječiti da više ne čini nepravdu, jer je i to svojevrsan vid pomoći.**”²³⁹

Iz ovog hadisa je jasno da postoje dva načina pomoći

- **prvi:** pomoći onome kome je načinjena nepravda, da stanemo uz njega pred nasilnikom onoliko koliko smo u mogućnosti dok se ne vrati i uspostavi pravo ugroženog. Bilo da se radi o pomoći ličnim zalaganjem, imetkom ili dovom onaj ko pomaže imaće veliku nagradu jer je rekao Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Allāh je na pomoći svome robu sve dok je on na pomoći svome bratu.**”²⁴⁰

U drugom hadisu Poslanik, ‘alejhisselam, kaže: „**Ko od svoga brata (muslimana) otkloni neku od dunjalučkih nevolja, Allāh će od njega otkloniti nevolju na Sudnjem danu.**”²⁴¹

Pomoć bratu muslimanu ličnim zalaganjem može biti na taj način što ćemo upotrijebiti svoj visok položaj, posredovanjem ili zaštitom kako bi odbranili njegovu čast i dostojanstvo i od njega otklonili prijetnju (opasnost). Pomoć se može pružiti u vidu imetka udjeljivanjem sadake kako bi se na taj način osnažio u svojoj tegobi, ili dovom u tajnosti i molbom za pomoć kako bi nestala ta tegoba i briga. Posebno o dovi se kaže u hadisu kojeg prenosi Ebu Derda', radijallahu'anhu, da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Nema ni jednog muslimana koji u tajnosti dovi za svog brata po vjeri a da melek pritom ne kaže i tebi isto.**”²⁴²

- **drugi:** Pomoći onoga ko je nasilnik tako što ćemo ga spriječiti da čini nepravdu i odvratiti ga od nje suprostavljajući mu se i dovići za njegovu uputu i da se popravi. Ovaj vid pomoći je emanet i odgovornost cijele zajednice i društva kao i otklanjanje štete a ako stvar poprimi oblik borbe onda treba odvrćati od mržnje i neprijateljstva. Rekao je Uzvišeni: ***Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allāhovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allāh, zaista, pravedne voli.***²⁴³

Ovo zato da bi se suzbio i otklonio nered, a uspostavila i proširila pravda i jednakost među članovima društva i zavlada bezbijeđnost i spokoj među ljudima tako

²³⁷ Buhari – poglavlje o dženazi (1325), Muslim – poglavlje o dženazi (945).

²³⁸ Buhari – poglavlje o dženazi (1324), Muslim – poglavlje o dženazi (945)

²³⁹ Buhari – poglavlje o učinjenoj nepravdi (6952), et-Tirmizi – poglavlje o iskušenjima (2255).

²⁴⁰ Muslim – poglavlje o znanju (2699).

²⁴¹ Buhari – poglavlje o nepravdama (2442), Muslim – poglavlje o dobročinstvu, čuvanju rodbinskih veza i lijepom ponašanju (2580).

²⁴² Muslim – poglavlje o zikru i dovi (2732), Bejheki (6224).

²⁴³ El-Hudžurat 9.

da jači ne može ugroziti slabijeg od sebe. U svjetlu ovog islamskog principa naš predvodnik Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu‘anhu, napisao je sljedeće trasirajući put i pravac za pokoravanje vođi i potpomaganje i čuvanje podanika: „**Onaj ko je jak kod mene je slab sve dok od njega ne uzmem pravo koje je uzurpirao, a slabić je kod mene jak sve dok mu ne vratim pravo koje mu je oduzeto.**”

H) Otklanjanje štete i čistoća

Ebu Malik El-Eša’ri, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Čistoća je dio vjere.**”²⁴⁴

Čistoća u islamu ima veliko i značajno mjesto, a otklanjanje štete i smetnje sa puta je najmanji vid imana. Rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Iman ima sedamdeset i nekoliko dijelova, najvredniji dio su riječi: Lā ilāhe illellah, a najniži dio je otklanjanje neprijatnosti sa puta.**”²⁴⁵

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Uistinu sam vidio jednog čovjeka kako se šeta po Džennetu zbog jednog drveta koje je uklonio sa puta kako ne bi smetalo prolaznicima.**”²⁴⁶

Od njega se također prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Dok je čovjek šetao putem naišao je na neko trnje, uklonio ga je. Allāh mu se zbog toga zahvalio i oprostio mu.**”²⁴⁷

I) Odgađanje podmirenja duga čovjeku koji je u nevolji

Ebu Katade, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Koga raduje da bude sačuvan nevolja na Sudnjem danu neka nevoljniku produži rok isplate duga ili neka mu dug sasvim oprosti.**”²⁴⁸

Imamo i hadis koji govori o čovjeku koji je praštao ljudima dugove pa o njemu kaže Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Bio je jedan čovjek koji je ljudima davao u zajam pa bi govorio svom slugi ako dođe neki siromah koji duguje da ga oslobodi duga jer će i nama Allāh možda oprostiti pa mu je Allāh oprostio.**”²⁴⁹

Od Huzejfe, radijallahu ‘anhu, prenose riječi vjerovjesnika, ‘alejhisselam: Meleci su uzeli dušu nekog čovjeka prije vas i upitali ga: „**Da li su uradio nešto od dobra?**” On je rekao: „**Ne.**” Oni su mu rekli: „**Prisjeti se.**” On je rekao: „**Ljudima sam davao zajam i naređivao mome slugi neka pričeka onoga koji je u poteškoći i oprosti dug nevoljniku.**” On kaže: „**Allāh Uzvišeni je rekao: 'Neka predu preko njegovih loših djela.**”²⁵⁰

J) Pozivanje ka Allāhu

Rekao je Uzvišeni: *A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allāhu, koji dobra djela čini i koji govori: “Ja sam doista musliman!”*²⁵¹

²⁴⁴Muslim – poglavlje o čistoći (223).

²⁴⁵Buhari – poglavlje o vjerovanju (9), Muslim u istoimenom poglavlju (35).

²⁴⁶Muslim – poglavlje o otklanjanju smetnje s puta (1914).

²⁴⁷Buhari – poglavlje o učinjenjenu nepravdi (2472), Muslim – poglavlje o vlasti i položaju (1914), et-Tirmizi – poglavlje o dobročinstvu i čuvanju rodbinskih veza (1958).

²⁴⁸Muslim – poglavlje o kupoprodaji (1563).

²⁴⁹Muslim – poglavlje o kupoprodaji (1563).

²⁵⁰Muslim – poglavlje o kupoprodaji (1560).

²⁵¹Fussilat 33.

Pozivanje ka Allāhu, tj. da'va, velika je stvar, od ogromnog značaja. To je obaveza prema kojoj je većina muslimana danas nemarna. Da'va je poput velike kapije za uputu ljudi ka istinskoj vjeri i način dostavljanja svjetla islama u sve krajeve Zemlje. Da'va nije ograničena i ne odnosi se samo na nemuslimane, već obuhvata i podrazumijeva pozivanje muslimana ka ispravnom menhedžu (pravcu), kao i međusobno upućivanje kako bi se suzbile i odbacile novotarije, zablude, devijacije i razni oblici širka (mnogoboštva). Kada je riječ o da'vi – pozivanju ka Allāhu Uzvišenom, mi imamo najbolji primjer i uzor u Allāhovom poslaniku, 'alejhisselam, koji je pozivao svoj narod da ostavi širk i da samo Allāhu Jedinom čine ibadet. Zatim, primirje sa Kurejšijama na Hudejbiji sve dok mu nije propisano da poziva u islam vođe plemena i država koje okružuju Arabijski poluotok. Poslao je i svoje izaslanike da pozovu u istinsku vjeru kraljeve i poglavare plemena. Njegov način pozivanja je uvijek bila blagost i ljubaznost pokoravajući se Allāhovoju naredbi: ***Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj...***²⁵²

Zatim je svoje ashabe podučio načinu da've da nakon njega prošire islam u sve krajeve Zemlje i da njegovo svjetlo obasja čovječanstvo u budućim vijekovima u skladu sa riječima Uzvišenog: ***Reci: „Ovo je put moj, ja pozivam k Allāhu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allāh, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.***²⁵³

U današnje vrijeme neznanje je zavladao u većini muslimanskih zemalja, ne samo zbog nedovoljnog poznavanja islama već i zbog njegovog iskrivljivanja kod nemuslimana na istoku i zapadu. Zbog toga je svaki sposoban musliman obavezan da idejom ili materijalnom pomoći pomogne širenje islama i da da svoj doprinos na polju mabarek da've.

K) Uputa neke osobe u islam i lijepi običaj

Od direktnih rezultata da've – pozivanja ka Allāhu je uputa ljudi u islam. Koliko je samo srećan onaj ko bude sebebom (uzrokom) upute Allāhovitih stvorenja, jer kaže Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, Aliji, radijallahu'anhu, kako bi ga uputio na hajr (dobro): ***„Da Allāh preko tebe uputi jednog čovjeka bolje ti je od najvećeg bogatstva.***²⁵⁴

Dakle, nemoj da tvoja želja i briga budu bogatstva i prolazna uživanja ovoga svijeta, već nek tvoja briga i težnja neka bude uputa ljudi ka islamu.

Allāhu dragi, učini da budemo sebebom upućenih, a nikako da budemo od zabludjelih i onih koji vode u zabludu.

Uputa čovjeka, bilo da se radi o muslimanu kojeg treba uputiti na ispravan menhedž i način vjerovanja i pokornost Milostivom, ili se radi o nemuslimanu pa ga treba uputiti u islam, u oba slučaja ćeš imati veliku nagradu na Sudnjem danu. Moj plemeniti brate, ako ti nisi u stanju da direktno utičeš na uputu ljudi zato što nemaš dovoljno znanja, ili nemaš adekvatne prilike i načina za to, Allāh je olakšao pa u našim zemljama postoje specijalizirani da'vetski (misionarski) centri za pozivanje nemuslimana ili temeljno praćenje i podučavanje muslimana kao što su centri za informiranje zajednica i udruženja i organizacije za pomoć, pa daj svoj doprinos u njima i imaćeš veliku nagradu za uputu ljudi. I ne samo to, za tvoj trud ćeš imati višestruku nagradu zbog dobrih djela onih ljudi koji su tvojim sebebom krenuli pravim putem.

²⁵²En-Nahl, 125.

²⁵³Jusuf 108.

²⁵⁴Buhari – poglavlje o džihadu i putovanju (3009), Muslim – poglavlje o vrlinama ashaba (2406).

Džerir ibn Abdullāh prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko u islamu uvede lijepu praksu pa se po njoj radi poslije njega – imaće nagradu poput onih koji rade po njoj a da se njima od njihove nagrade neće ništa umanjiti.**”²⁵⁵

Od Ibn Mes’uda se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Onaj ko ukaže na neko dobro imaće nagradu kao i onaj koji uradi to djelo.**”²⁵⁶

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko poziva ka uputi imaće nagradu kao i onaj ko ga slijedi.**”²⁵⁷

Od sredstava koja služe za uputu je izdavanje knjiga i kaseta i ostalo što je već spomenuto u poglavlju o korisnom znanju, kao i obezbjeđivanje misionara koji pozivaju ka Allāhu u sve dijelove Zemlje, a ti ćeš imati nagradu zajedno sa njima zbog upute ljudi njihovim sebebom.

L) Pokornost žene svome mužu

Od Abdullāha ibn Ebi Evfa se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Žena neće ispuniti obavezu prema svome Gospodaru sve dok ne da pravo svome mužu koje mu pripada.**”²⁵⁸

Isto kaže ‘alejhisselam, u vezi prava žene: „**Kada žena klanja svih pet namaza, posti mjesec ramazan, bude moralna i pokori se čovjeku; biće joj rečeno: 'Uđi u Džennet kroz koja god džennetska vrata hoćeš.**”²⁵⁹

Pokornost mužu je garant sreće i stabilnosti porodice ukoliko je u skladu sa šerijatskim pravilima gdje nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju. Porodica je poput lađe, a muž je njen kapetan. Lađi neće biti spasa osim uz pokornost kapetanu u samostalnom naređivanju međusobno savjetovnječlanova porodice. Rekao je Uzvišeni: ***Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allāh dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju brigu voditi, jer i Allāh njih štiti.***²⁶⁰

U kontekstu pokornosti žene prema svome mužu Ummu Seleme prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Koja god žena preseli (umre), a njen muž je bio zadovoljan sa njom ući će u Džennet.**”²⁶¹

Čestitam svakoj dobroj i pokornoj ženi na džennetskim baščama i zadovoljstvu Njenog Gospodara.

LJ) Neke od dova koje koriste čovjeku i njegovoj porodici

1. Dova pri ulasku u kuću

²⁵⁵ Muslim – poglavlje o zekatu (1017), en-Nesa’i – poglavlje o zekatu (2554), Ibn Madže – poglavlje o sunnetu (203).

²⁵⁶ Muslim – poglavlje o džihadu (1893), et-Tirmizi – poglavlje o znanju (2671), Ebu Davud – poglavlje o lijepom ponašanju (5129).

²⁵⁷ Muslim – poglavlje o sudbini (2674), et-Tirmizi – poglavlje o znanju (2674), Ebu Davud – poglavlje o sunnetu (4609).

²⁵⁸ Hadis je hasen, bilježi ga Ibn Madže (1853).

²⁵⁹ Ahmed (1662), Šuajbga je ocijenio kao hasen na osnovu drugih predaja.

²⁶⁰ En-Nisa', 34.

²⁶¹ Hadis je hasen-garib, a bilježe ga et-Tirmizi u poglavlju o dojenju (1161) i Ibn Madže (1854).

Ebu Malik El-Eš'ari prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Allāhu, molim te za hajr prilikom ulaska i izlaska. S Allāhovim imenom ulaziimo, s Allāhovim imenom izlaziimo i na našeg Gospodara se oslanjamo.**”²⁶²

Džabir ibn Abdullāh prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Kad čovjek uđe u kuću izgovarajući Allāhovo ime kod ulaska i prije jela, šejtan kaže: 'Ovdje nema konačišta ni večere!' A kad uđe u kuću i ne spomene Allāhovo ime, šejtan kaže: 'Ovdje ima konačište!' A ako čovjek ne spomene Allāha prije jela, šejtan još kaže: 'Ovdje ima konačište i večera!'**”²⁶³

Braćo moja, čuvajmo svoje kuće od zla šejtanovog i njegovih pomagača spominjanjem Allāha i učenjem dove prilikom ulaska u naše kuće i stanove. Allāh da sačuva i nas i vas njihovoga zla zauvijek, amin.

2. Dova prije spolnog odnosa

Od Ibn Abbasa, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Kada bi neko od vas prije spolnog odnosa kazao: *Bismillāhi, Allāhumme dženibneš-šejtane ve dženibiš-šejtane ma razektena* - Bismillāhi, Gospodaru sačuvaj nas od šejtana, i sačuvaj od šejtana ono čime nas opskrbiš, pa ako se iz tog odnosa rodi dijete, nikada mu šejtan neće moći nauditi.**”²⁶⁴

Na ovaj način se od prvog dana posadi sjeme dobra, odrasta u dobru i tom djetetu ako se začne zapisano je dobro na ovom i budućem svijetu. Plodovi (začeto dijete) tog sjemena će biti dobri uz Allāhovu dozvolu i biće od dobrih Allāhových robova. Rekao je Uzvišeni: ***Osim među njima Tvojih robova iskrenih.***²⁶⁵

To su oni robovi koji su se sačuvali šejtanovih spletki i zla.

M) Posjećivanje i ljubav u ime Allāha

Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Sedmerica će biti u hladu Allāhovm kada drugog hlada osim Njegovog neće biti – pa su između ostalog spomenuta dva čovjeka koji se sastanu i rastanu Allāha radi.**”²⁶⁶

Od Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, se prenosi da je Vjerovjesnik, 'alejhisselam, rekao: „**Jedan čovjek je krenuo posjetiti svog brata, koji se nalazio u drugom mjestu pa mu je Allāh na putu postavio jednog meleka. Kad je naišao na njega, on ga je upitao: 'Gdje si pošao?' 'Idem kod jednog svog brata koji se nalazi u ovom mjestu.' - rekao je. 'Imaš li kod njega kakvu korist koju želiš dobiti?' - pitao ga je. 'Nemam.' - kazao je on. 'Zavolio sam ga samo zarad Allāha, dž.š.' 'Ja sam Allāhov izaslanik tebi da ti kažem da je i Allah tebe zavolio onako kako si ti zavolio ovoga, zarad Njega.**”²⁶⁷

Od Muaza, radijallahu'anhu, se prenosi da je čuo Allāhovog Poslanika, 'alejhisselam, da je rekao: „**Uzvišeni Allāh je rekao: 'Oni koji se budu voljeli u ime**

²⁶² Hadis je daif (slab), a Bilježi ga Ebu Davud u poglavlju o lijepom ponašanju (5096).

²⁶³ Muslim – poglavlje o piću (2018), Ibn Hibban (819), Ahmed (14788).

²⁶⁴ Bilježe ga autori šest najpoznatijih zbirki hadisa.

²⁶⁵ El-Hidžr 40.

²⁶⁶ Buhari – poglavlje o ezanu (660), Muslim – poglavlje o džamijama (640).

²⁶⁷ Muslim – poglavlje o dobročinstvu i čuvanju rodbinskih veza (2567).

Moje Uzvišenosti biće na minberima od svjetlosti i zavidjeće im i vjerovjesnici i šehidi.²⁶⁸

Ebu Idris Al-Haulani, Allāh mu se smilovao, pripovijeda: „**Otišao sam u Damask, Siriju, u veliku džamiju. U džamiji sam vidio grupu ljudi kako su se okupili oko jednog čovjeka, vedrog i nasmijanog, a kada su se ljudi razišli u mišljenju obratili su se njemu i uzimali njegovo mišljenje. Raspitivao sam se: ko je ovaj čovjek? Oni su mu odgovorili: ‘To je Muaz ibn Džebel, radijallahu‘anhu, jedan od ashaba Poslanika Muhammeda ‘alejhisselam.’** Sljedeći dan sam došao u džamiju rano, prije sabaha, misleći da sam među prvima koji su došli u džamiju, kada sam ušao u džamiju ugledao sam Muaza ibn Džebela kako klanja namaz. Došao sam do Muaza, radijallahu‘anhu, i sačekao ga da završi sa namazom. Kada je Muaz ibn Džebel završio sa namazom nazvao sam mu selam i rekao mu: ‘Muaze! Ja te volim u ime Allāha.’ Muaz ibn Džebel, radijallahu‘anhu, reče: ‘Voliš li me samo radi Allāha?’ To ponovi tri puta, a ja mu odgovorih: ‘Da, samo radi Allāha!’ Zatim me dohvati za krajeve moje odeće, povuče i reče: ‘Da ti kažem nešto što će te obradovati! Čuo sam Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kada je rekao: ‘Allāh dž. š. je rekao: ‘Moja ljubav pripada onima koji se vole radi Mene, sastaju se radi Mene, posjećuju se radi mene i koji se međusobno darivaju radi Mene.’”²⁶⁹

N) Socijalna solidarnost

1. Briga o jetimima (siročadima)

Siroče (jetim) je ono dijete koje izgubi jednog ili oba roditelja²⁷⁰, a još nije punoljetno. Shodno stanju u kojem se nalazi siročetu je najviše od svih drugih potrebna nježnost, blagost, samilost, suosjećajnost, a nekada i pomoć finansijske i druge prirode. Zato je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, stalno podsticao ljude da vode brigu o jetimima (siročadima). U tom smislu nam govori hadis kojeg prenosi Sehl ibn Sa’d, radijallahu‘anhu, u kojem je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ja i onaj koji se brine o jetimu ćemo biti u Džennetu zajedno.**” - pa je podigao i pokazao kažiprst i srednji prst.²⁷¹

Zbog ove velike nagrade o jetimu se brine zajednica, a onaj ko o njemu brine biće najpočastvovaniji komšija Allāhovom Poslaniku, ‘alejhisselam, u džennetskim blagodatima i baščama. Rekao je Ibn Bettal: „Onaj ko čuje za ovaj hadis najpreči je da po njemu radi kako bi bio drug Vjerovjesnika ‘alejhisselam, u Džennetu, a od toga nema većeg stepena na Ahiretu.”²⁷²

²⁶⁸ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o Zuhdu (2390).

²⁶⁹ Hadis je sahih, a Bilježi ga Malik u *El-Muvetta* (1711).

²⁷⁰ Jezičko značenje jetima je: „Dijete prije puberteta koje izgubi oca.“, dok se za dijete koje je izgubilo samo majku jezički ne kaže *jetim*. Vidjeti: *Lisanul-'areb*, 6/4948. Također, šerijatska definicija jetima je: „Dijete prije puberteta koje izgubi oca.“ Vidjeti: Ibn Abidin, *Reddul-muhtar*, 5/440., Ebu l-Hasen el-Maliki, *Kifajetu-talib*, 2/206., Zekerija el-Ensari, *Esnel-metalib*, 3/88.

²⁷¹ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6005), Ebu Davud u istoimenom poglavlju (5150), et-Tirmizi – poglavlje o dobročinstvu (1918).

²⁷² Spominje ga Ibn Hadžer u *Fethul-Bari* kada komentariše prethodni hadis.

Na blagost prema jetimima (siročadima) podstiču i sljedeće riječi Allāhovog poslanika, ‘alejhisselam: „**Onaj ko pomiluje siroče po glavi imaće dobro djelo za svaku dlaku preko koje je prošao svojom rukom.**”²⁷³

Allāhu, učini nas od onih koji su samilosni prema siročadima i uzmi ih u Svoju zaštitu i dobročinstvo.

2. Briga o udovicama i nevoljnicima

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**A onaj koji se brine o udovici i nevoljniku je kao borac na Allāhovom putu ili koji klanja i posti neprestano.**”²⁷⁴

NJ) Blagost prema životinjama

Od Ebu Hurejre se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Pješakeći, neki je čovjek silno ožednio pa je sišao u jedan bunar i napio se vode. Kada je izašao, ugledao je psa kako zbog silne žeđi jede zemlju. ‘Ovoga je stiglo isto ono što je bilo stiglo i mene.’ - pomislio je. Spustio se ponovo u bunar, napunio svoju obuću vodom i držeći je zubima, ispeo se i napojio psa. Allāh mu se za to zahvalio i oprostio mu grijehe.**’ ‘Allāhov Poslaniče, imamo li, zaista, nagradu i za životinje?’ - upitali su (prisutni). ‘**Za sve živo ima nagrada.**’, odgovorio je on.”²⁷⁵

Kako je samo veličanstven Allahov zakon, koji je propisao brigu i pažnju i prema životinjama. U tom kontekstu je i hadis kojeg prenosi Abdullāh ibn Mes’ud: „**Bili smo na putu sa Poslanikom, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, te smo ugledali pticu sličnu vrapcu i pored nje dva mala ptića. Uzeli smo ih, a zatim je došla ta ptica i počela da maše svojim krilima. Kada je došao Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi ve sellem, upitao je: ‘Ko ju je uplašio zbog njenih ptičića? Vratite joj njene ptičiće.’ Također, vidjevši mravinjak kojeg smo zapalili, upita: ‘Ko je zapalio ovo?’ Odgovorismo: ‘Mi smo.’, te nam reče: ‘Ne bi trebalo da kažnjava vatrom osim njen Gospodar.**’”²⁷⁶

Također, naređeno nam je da prilikom klanja ne mučimo životinju koju koljemo pa kaže Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Zaista je Allāh propisao dobročinstvo prema svemu. Zato kada ubijate, radite to na najljepši način, kada koljete, radite to na najmilostiviji način. Onaj koji od vas bude klao neka naoštri nož kako bi olakšao svojoj žrtvi.**”²⁷⁷

O) Borba i straža na Allāhovom putu

Sehl ibn Sa’d, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Čuvati stražu jedan dan na Allāhovom putu bolje je od cijeloga svijeta i onoga što je na njemu, a nečije mjesto u Džennetu dužine štapa vrednije je nego cio svijet i ono što je na njemu. Jedan odlazak uvečer ili ujutro na Allāhovom putu bolji je od cijeloga svijeta i onoga što je na njemu.**”²⁷⁸

²⁷³ Hadis je garib, a Bilježi ga Ebu Nuajm u *Hiljetul-Evlija* (191/8).

²⁷⁴ Bilježe ga autori šest najpoznatijih zbirki hadisa osim Ebu Davuda.

²⁷⁵ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6009).

²⁷⁶ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud – poglavlje o džihadu (2675) i Ahmed (3835).

²⁷⁷ Bilježe ga autori šest najpoznatijih zbirki hadisa Buharije.

²⁷⁸ Buhari – poglavlje o džihadu (2829), et-Tirmizi – poglavlje o džihadu (1664).

Selman El-Farisi, radijallahu‘anhu, pripovijeda kako je čuo Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, da je rekao: „**Dan i noć (borbe i) straže je vredniji od mjesec dana dobrovoljnog posta po danu, a klanjanja po noći. Ako stražara zadesi smrt, nagrada za to njegovo djelo će mu neprestano pristizati, imat će opskrbu, a bit će zaštićen od kaburskih iskušenja.**”²⁷⁹

Ebu Uname el-Bahili, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Četvorici teče nagrada i nakon njihove smrti: onome ko stražari na Allāhovom putu, onome ko nauči neko znanje pa prenese na druge – njemu teče nagrada sve dok se radi po tom znanju, čovjek koji dijeli sadaku ima nagradu za nju sve dok ta sadaka traje i čovjek koji iza sebe ostavi dobro odgojeno dijete koje dovi za njega.**”²⁸⁰

Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, prenosi da je Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ničije noge koje su se uprašile prašinom u borbi na Allāhovu putu, neće dohvatiti džehennemski dim.**”²⁸¹

Putem borbe na Božijem putu odbija se i otklanja neprijateljsko zlo, štiti se imetak muslimana, širi se misija islama i tako svjetlo islama zalazi u sve krajeve ovoga svijeta. Putem borbe i iskušenja Allāh razdvaja loše od dobrog. Rekao je Uzvišeni: **Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allāh ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?**²⁸²

Oni koji poginu u borbi na Allāhovom putu kod Allāha imaju visok stepen, živi su i opskrbljeni kod svoga Gospodara.

Rekao je Uzvišeni: **Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allāhovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allāh od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili.**²⁸³

Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, je pojasnio ono što je Allāh pripremio za šehide od počasti (kerameta) pa kaže: „**Neće niko od onih koji uđu u Džennet, željeti da se vrati na dunjaluk - pa makar bilo njegovo sve što je na zemlji - osim šehida. On će željeti da se vrati na dunjaluk, pa da pogine deset puta zbog počasti koju će vidjeti (u Džennetu).**”²⁸⁴

U borbu na Allahovom putu spada borba imetkom ili životom, a najbolja borba je borba i imetkom i životom. Borba imetkom se uvijek spominje prije borbe životom jer je čovjeku lakše da žrtvuje svoj imetak nego život i nije svaki čovjek u stanju da se bori žrtvujući svoj život jer fizički to nije u stanju činiti, ili ne može naći načina da stigne do zemlje neprijatelja, a što se tiče borbe imetkom ona je uvijek dostupna naročito u današnje vrijeme kada su muslimani ugroženi od velikog broja neprijatelja. Rekao je Uzvišeni: **Vjernici koji se ne bore – osim onih koji su za borbu nesposobni – nisu jednaki onima koji se na Allāhovu putu bore imecima svojim i životima svojim. One koji se budu borili ulažući imetke svoje i živote svoje Allāh će odlikovati čitavim stepenom nad onima koji se ne budu borili, i On svima obećava lijepu nagradu. Allāh će borcima, a ne onima koji se ne bore, dati veliku nagradu, počasti od Sebe i oprost i milost. – Allāh prašta i samilostan je.**²⁸⁵

Molim Allāha da pomogne našu braću borce na svakom mjestu i da islam i muslimane učini sigurnim. Amin.

²⁷⁹ Muslim – poglavlje o džihadu (1913), en-Nesa’i – poglavlje o džihadu (4375).

²⁸⁰ Hadis se hasen, a Bilježi ga Ahmed (22602).

²⁸¹ Hadis je sahih, a bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju vrijednosti džihada (1633).

²⁸² Alu Imran, 142.

²⁸³ Alu Imran, 169-170.

²⁸⁴ Buhari – poglavlje o džihadu (2817), Muslim – poglavlje o vlasti i vođstvu (1877).

²⁸⁵ En-Nisa’, 95-96.

Borba na Allahovom putu je jedna od uspješnih trgovina koju Allāh spominje u svojoj Knjizi kada kaže: **Allāh je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati – oni će se na Allāhovu putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu, i Indžilu, i Kur'anu – a ko od Allāha dosljednije ispunjava obećanje Svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh.**²⁸⁶

O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: u Allāha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allāhovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje.²⁸⁷

Borba na Allahovom putu je jedan od uzroka da Allāh uputi na pravi put Svoga roba. Rekao je Uzvišeni: **One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allāh je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine!**²⁸⁸

Borba na Allahovom putu je vrednija od dunjaluka i onoga što je na njemu. Kaže Allāhov Poslanik, 'alejhisselam: „Jutarnji (odlazak) i večernji (povratak) s Allāhovog puta vredniji su od cijelog svijeta i svega što je na njemu.”²⁸⁹

P) Osobine kojima se jedan musliman treba okтити

* Najprečiji je lijep ahlak (ponašanje)

Ebu Derda', radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „Ništa se teže neće staviti na tasove vage vjernika na Sudnjem danu od lijepog ahlaka. Allāh doista prezire onoga ko govori o razvratu i ružnim stvarima.”²⁹⁰

Također je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „Najbolji od vas je onaj ko je najljepšeg ahlaka.”²⁹¹

Lijep ahlak je jedan od uzroka ulaska u Džennet. Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, pripovijeda: „Upitan je Allāhov Poslanik šta je to zbog čega će najviše ljudi ulaziti u Džennet pa je rekao – Bogobojaznost i lijep ahlak.”²⁹²

Aiša, radijallahu 'anha, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „Doista će vjernik lijepim ahlakom doći nagrađeno postaća i onoga ko klanja.”²⁹³

Ljudi lijepog ahlaka će biti najbliži Allāhovom poslaniku 'alejhisselam, na Sudnjem danu. Od Džabira, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: 'Meni najdraži i najbliži ljudi na Sudnjem danu će biti oni koji su imali najljepši ahlak.”²⁹⁴

Allāh Uzvišeni je pohvalio Svoga Poslanika, 'alejhisselam, riječima: „Jer ti si, zaista, najljepše čudi.”²⁹⁵

²⁸⁶ Et-Teube, 111.

²⁸⁷ Es-Saff, 10-11.

²⁸⁸ El-Ankabut, 69.

²⁸⁹ Buhari – poglavlje o džihadu i putovanju (2793), Muslim – poglavlje o vlasti i vođstvu (1882).

²⁹⁰ Hadis je sahih, a bilježe ga et-Tirmizi – poglavlje o dobročinstvu (2003), Ebu Davud – poglavlje o lijepom ponašanju (4799),

²⁹¹ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (3559), Muslim – poglavlje o vrlinama (2321).

²⁹² Hadis je sahih, a bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu, 2004., i Ibn Madže u poglavlju o zuhdu, 4246.

²⁹³ Hadis je sahih, a bilježi ga Ebu Davud u poglavlju o lijepom ponašanju, 4798.

²⁹⁴ Hadis je hasen, a bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu (2018).

²⁹⁵ El-Kalem 4.

Ovo zato što kada je Aiša, radijallahu ‘anha, bila upitana o moralu i ahlaku Poslanika, ‘alejhissem, rekla je: „**Njegov ahlak bio je Kur’an.**”²⁹⁶

Od Abdullāha ibn Mes’uda se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, o sebi rekao: „**Moj Gospodar me je odgojio i moj odgoj uljepšao.**”²⁹⁷

Brate i sestro muslimanko, ugledaj se na ahlak (ponašanje) najuglednijeg poslanika kako bi postigao sreću na ovom i budućem svijetu.

Rekao je pesnik Ahmed Ševki, objašnjavajući utjecaj ahlaka na narode: „Opstali su narodi koji su imali lijep ahlak, a nestali su oni koji su izgubili lijep ahlak.”

U nastavku ćemo spomenuti neke od pohvalnih osobina kojima se musliman treba okriti:

1. Sabr (strpljivost)

Sabr je veličanstvena vrlina i njome su se odlikovali Allāhovi dobri robovi kako kaže Uzvišeni govoreći o Svome vjerovjesniku Ja’kubu ‘alejhissem, kada su mu sinovi njegovi rekli da je vuk pojeo Jusufa ‘alejhissem, Rekao je Uzvišeni: „**I ja se neću jadati, od Allāha ja tražim pomoć protiv ovoga što vi iznosite.**”²⁹⁸

Također, nakon što su se njegovi sinovi vratili iz Egipta bez svog mlađeg brata Ja’kub ‘alejhissem, je rekao: „**I ja se neću jadati, nadam se da će mi ih Allāh sve vratiti; uistinu On sve zna i mudar je.**”²⁹⁹

Strpljivost je od sunneta (prakse) našeg predvodnika Muhammeda ‘alejhissem, i njegovih ashaba, radijallahu‘anhū, koji su strpljivo podnosili sve neprijatnosti, mučenja i maltretiranja od strane kurejšija kako je to opisao njihov Gospodar u Svojoj knjizi: „**...naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allāha boje i ružnih postupaka klone.**”³⁰⁰

Strpljivo su podnosili sve nedaće pokoravajući se na taj način i Allāhovom Poslaniku ‘alejhissem, koji kaže: „**Čudno li je stanje vjernika! Njemu je uvijek dobro i takav slučaj nije ni s kim drugim osim sa vjernikom: ako ga snađe kakva blagodat, on je na njoj zahvalan, pa mu je u njoj dobro, a ako ga snađe kakva nevolja, on je na njoj strpljiv, pa mu i u njoj biva dobro.**”³⁰¹

Od Ubeja, radijallahu‘anhū, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Vjernika neće pogoditi neka nedaća, briga ili tuga, uznemirenost i zabrinutost, pa čak i ubod trna, a da mu Allāh time neće obrisati grijeh!**”³⁰²

□ Tri vrste sabura (strpljivosti)

1 - Strpljivost i izdržljivost na pokornosti Allāhu. Rekao je Uzvišeni: **Samo oni koji budu strpljivi biće bez računa nagrađeni.**³⁰³

²⁹⁶ Hadis je sahih, a bilježi ga en-Nesa’i u poglavlju o tefsiru, 11350., i Buharija u poglavlju o lijepom ponašanju, 308.

²⁹⁷ Šejh Albani ga smatra slabim u *Daiful-Džami’*, 249., a značenjehadisa je ispravno.

²⁹⁸ Jusuf, 18.

²⁹⁹ Jusuf, 83.

³⁰⁰ El-Bekara, 177.

³⁰¹ Muslim – poglavlje o zuhdu i blagost, 2999.

³⁰² Buhari – poglavlje o bolestima i medicine, 5641., Muslim – poglavlje o dobročinstvu, čuvanju rodbinskih veza i lijepom ponašanju, 2573.

³⁰³ Ez-Zumer, 5.

2 - Strpljivost u ostavljanju onoga što je Allāh zabranio. Rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam: „**Ko ostavi nešto (od harama – zabranjenih stvari) radi Allāha, Allāh će mu to zamijeniti boljim od toga.**”³⁰⁴

3 - Strpljivost na onome što je Allāh odredio. Rekao je Uzvišeni: **One koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: “Mi smo Allāhovi i mi ćemo se Njemu vratiti!” Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravome putu!**³⁰⁵

2. Ostavljanje rasprave

Ebu Umame, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ja jamčim kuću u podnožju Dženneta onome ko ostavi raspravu pa makar bio u pravu, i kuću u sredini Dženeta onome ko ostavi laž pa makar se šalio, i kuću u najvišem dijelu Dženneta onome ko usavrši svoj ahlak (moral).**”³⁰⁶

Zato je Allāh naredio Svome poslaniku ‘alejhisselam, da vodi raspravu na najljepši način pa kaže Uzvišeni: **I s njima na najljepši način raspravljaj!**³⁰⁷

Ovo važi za raspravu sa ehlul-kitabijama (kršćanima i jevrejima). Kaže Uzvišeni Musau ‘alejhisselam, i njegovom bratu Harunu ‘alejhisselam, kada im je naredio da pozivaju firauna u islam: **Pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojao!**³⁰⁸

3. Razboritost i blagost (smirenost)

Pripovijeda Ibn Abbas da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao Ešedždžu Abdul-Kajsu: „**Ti posjeduješ dvije osobine koje Allāh i Njegov poslanik vole.**” „**A koje su to Allāhov poslanice?**” – reče Abdul-Kajs. „**To su razboritost i staloženost (smirenost).**” – reče Poslanik, ‘alejhisselam.³⁰⁹

4. Ispunjavanje dogovora

Rekao je Uzvišeni: **I ispunjavajte obavezu, jer će se za obavezu, zaista, odgovarati!**³¹⁰

Jedna od osobina uspješnih vjernika u riječima Uzvišenog je ispunjavanje emaneta i ugovora: **Ono što žele – vjernici će postići.**³¹¹

...i koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu...³¹²

Oni su iskreni vjernici, i oni se Allāha boje i ružnih postupaka klone.³¹³

Zbog važnosti i značaja ugovora i obaveze njegovog ispunjenja Allāh je i izuzeo mušrike sa kojima je sklopljen ugovor koji važi četiri mjeseca a produžen je kod Mesdžidil-Harama riječima Uzvišenog: **Putujte po svijetu još četiri mjeseca...**³¹⁴

³⁰⁴ Bilježi imam Ahmed u verziji: „Nećeš nešto ostaviti radi Allaha a da ti Allah to neće zamijeniti boljim.“, a prenosioci su pouzdani. (op.rev.)

³⁰⁵ El-Bekara, 156-157.

³⁰⁶ Hadis je hasen, a bilježi ga Ebu Davud u poglavlju o lijepom ponašanju, 4800.

³⁰⁷ En-Nahl, 125.

³⁰⁸ Ta-Ha, 44.

³⁰⁹ Muslim – poglavlje o dobročinstvu 2011.

³¹⁰ El-Isra’, 34.

³¹¹ El-Mu’minun 1.

³¹² El-Mu’minun 8.

³¹³ El-Bekara 177.

³¹⁴ Et-Teube, 2.

Pa je uslijedio ugovor Uzvišenog: **Mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali, ispunite ugovore do ugovorenog roka.**³¹⁵

Ugovor je zapravo ugovor sa Allāhom i njegovo ispunjavanje je obaveza. Rekao je Uzvišeni: **I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allāhovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali.**³¹⁶

5. Iskrenost

Ibn Mes'ud, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Iskrenost vodi ka dobročinstvu, a dobročinstvo u Džennet. Čovjek će, govoreći istinu i pridržavajući se nje, biti upisan kod Allāha kao iskren.**”³¹⁷

Od koristi iskrenosti to što će čovjek zbog nje biti spašen na ovome i budućem svijetu. Primjer onoga koji je spašen zbog iskrenosti je slučaj trojice koji su izostali iz bitke na Tebuku, a primjer gdje će iskrenost koristiti na budućem svijetu je ono što Uzvišeni kaže o visokom položaju našeg predvodnika Isāa, 'alejhisselam, i Muhammeda 'alejhisselam: **Allāh će reći: „Ovo je Dan u kome će iskrenima od koristi iskrenost njihova biti; njima će džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, pripasti, vječno i zauvijek će u njima ostati. Allāh će zadovoljan njima biti, a i oni Njim. To će veliki uspjeh biti!”**³¹⁸

Iskrenost je razlog smirenosti duše kako se spominje u hadisu od Hasana ibn Alija koji prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Zaista je iskrenost smirenost, a laž je uznemirrenost.**”³¹⁹

6. Pozitivno-konstruktivna ljubomora³²⁰

Rekao je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam: „**Zar se čudite Sa'dovoj ljubomori? Doista sam ja ljubomorniji od njega, a Allāh je ljubomorniji od mene.**”³²¹

Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Zaista, Allāh je ljubomoran,**³²² **a ljubomora Allāhova se javlja kad vjernik čini ono što mu je Allāh zabranio.**”³²³

Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, bi se promijenio u licu od srdžbe kada bi se kršile Allāhove zabrane pa je obaveza svakog muslimana da u takvim situacijama osjeti ljubomoru radi Allāha i Njegova Poslanika, 'alejhisselam. Isto tako vjernik je obavezan biti ljubomoran kada se ugrožava Allāhova vjera, šerijat, učenjaci ummeta, a naročito njegova porodica, žena, djeca, kao i svetinje muslimana da se ne uprljaju od strane Allāhovih neprijatelja. Nema nikakvog hajra u onome u čijem srcu je umrla ljubomora

³¹⁵ Et-Teube, 4.

³¹⁶ En-Nahl, 91.

³¹⁷ Muslim – poglavlje o dobročinstvu, održavanju rodbinskih veza i lijepom ponašanju (6582), et-Tirmizi u istoimenom poglavlju (1971), Ebu Davud – poglavlje o lijepom ponašanju (4989).

³¹⁸ El-Ma'ida, 119.

³¹⁹ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi – poglavlje u zuhdu (2518), en-Nesa'i – poglavlje o piću (5711), Ahmed (1723).

³²⁰ Koja je suprotna zavisti i negativno-destruktivnoj ljubomori. (op.rev.)

³²¹ Buhari – poglavlje o braku (107).

³²² Uz napomenu da Allahova ljubomora nema veze sa osjećanjima koja čovjek osjeća u prsima i naziva ih ljubomorom, već je to Njegovo svojstvo onakvo kako Njemu dolikuje, i čiju kakvoću zna samo On. (op.rev.)

³²³ Buhari – poglavlje o braku (5223), Muslim – poglavlje o pokajanju (2761).

jer je on poput tijela u kojem su umrla osjećanja. Takav čovjek ne osjeća ni ubod iglica pa čak i da gazi po trnju.

7. Samilost i dobročinstvo prema roditeljima

Samilost je obavezna prema svima pa čak i rema životinjama. Od Ebu Hurejre, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Jedna žena je ušla u džehennemsku vatru samo zbog mačke koju je svezala. Nije je hranila niti pojila kada ju je zatvorila, a nije ju je pustila da sama jede druge životinje po zemlji.**”³²⁴ Ovo je kazna za onoga u čijem srcu nema milosti, Allāh da sačuva!

Od Usame ibn Zejda, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Doista će se Allāh smilovati onim Svojim robovima koji su milostivi.**”³²⁵

Allāh je opisao vjernike da su milostivi među sobom pa kaže: ***Muhammed je Allāhov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom...***³²⁶

Od Abdullāha ibn Amra ibn 'Asa, radijallahu'anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao u opisivanju muslimanskog društva: „**Nije od nas onaj koji nije milostiv prema našim najmlađim niti onaj koji ne poznaje ugled naših starijih.**”³²⁷

Doista je nagrada za blagost velika jer je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, rekao: „**Doista Allāh daje zbog blagosti ono što ne daje zbog grubosti, niti zbog bilo čega drugog.**”³²⁸

Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je bio milostivog srca, blag prema nevoljnicima, udovicama i siročadima i nikada nije odbio onoga ko pros i ima neku potrebu.

Ebu Hurejre pripovijeda da je 'Akrea' ibn Habis vidio Allāhovog Poslanika, 'alejhisselam, kako je poljubio Hasana pa je rekao: „Ja imam desetero djece i nijedno nikada nisam poljubio.” Na to reče Allāhov Poslanik, 'alejhisselam: „**Ko nije milostiv neće mu se milost ukazati.**”³²⁹

Aiša, radijallahu 'anha, pripovijeda da su Allāhovom poslaniku 'alejhisselam, dolazili ljudi beduini i govorili mu: „**Zar vi ljubite vašu djecu?**” Poslanik, 'alejhisselam, reče: „**Da!**” Rekoše ovi ljudi: „**Ali, tako nam Allāha mi to ne činimo.**” Na to Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, reče: „**A šta ću vam ja kada je Allāh iz vaših srca istrgao milost!**”³³⁰

Također, Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, je kazao: „**Onome ko nije milostiv prema ljudima neće se ni Allāh njemu smilovati.**”³³¹

Allāh Uzvišeni je usadio urođenu samilost u naša srca prema našoj djeci pa zato nećemo naći puno tekstova koji podstiču roditelje na blagost i suosjećajnost prema njihovoj djeci. Ali zato ćemo naći mnogo tekstova koji podstiču na dobročinstvo i samilost prema roditeljima, naročito kada oni ostare i postanu muftačni (potrebni)

³²⁴ Buhari – poglavlje o početku stvaranja (3318), Muslim – poglavlje o selamu (2242).

³²⁵ Buhari – poglavlje o dženazama (1284), Muslim – u istoimenom poglavlju (923).

³²⁶ El-Fath, 29.

³²⁷ Hadis je sahih, a Bilježi ga et-Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu (1920).

³²⁸ Muslim – poglavlje o dobročinstvu i rodbinskim vezama (2593).

³²⁹ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (5997), Muslim – poglavlje o vrlinama (2318).

³³⁰ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (5998), Muslim – poglavlje o vrlinama (2317).

³³¹ Muslim – poglavlje o vrlinama (2319).

blagosti, nježnosti i brige od strane svoje djece. Rekao je Uzvišen Allāh: **Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!"**³³²

Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti.³³³

Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci.³³⁴

- Lijepo odgojen čovjek moli (dovi Allāhu) za sebe, svoje roditelje i svoje potomstvo jer je u toj dovi moli za spas i opstanak ljudi od zavodjenja u zabludu koje je Allāh postavio kao namjesnike na Zemlji. Na ovaj način opstaje cijeli univerzum i sa ciljem i svrhom kako Allāh želi. Rekao je Uzvišeni: **A kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on rekne: "Gospodaru moj, dozvoli Mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomози mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje; ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi."**³³⁵

- Roditelji su od svih ljudi najpreči da se snjima družimo jer se prenosi da je Allāhov Poslanik, 'alejhisselam, bio upitan: „**Allāhov Poslaniče, ko je najpreči da se s njim lijepo družim?**” Poslanik, sallallāhu alejhi ve sellem, odgovorio je: „**Tvoja majka, zatim tvoja majka, zatim tvoja majka, a onda tvoj otac.**”³³⁶

Uzvišeni Allāh je zajedno spomenuo zahvalnost roditeljima i zahvalnost Njemu, neka je slavljen On, pa kaže: **Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti.**³³⁷

Šta god i koliko god učinili za naše roditelje nećemo uspjeti da im se odužimo ni jedan mali dio u odnosu na pravo koje imaju kod nas. Ibn Omer je vidio čovjeka kako nosi svoju majku na leđima dok je tavafio, taj čovjek upita: „**Zar joj se nisam odužio?**” Reče Ibn Omer: „**Ne, nisi joj se odužio ni za jedan njen uzdah kada te je rađala.**”

* Dobročinstvo prema roditeljima je jedno od dobrih dijela zbog kojeg čovjek biva spašen od nesreće uz Allāhovu dozvolu. U događaju o trojici koji su ostali zatvoreni u pećini (jer je veliki kamen pao na ulaz u pećinu) doveli su svojim dobrim djelima Allāhu da ih spasi, a jedan od njih je rekao: „**Bože moj, kod mene su bila moja dva ostarjela roditelja i žena, a imao sam i sitnu djecu za koju sam napasao stoku pa kad bih im dotjerao stoku sa pašnjaka, pomuzao bih je i mlijeko bih dao prvo svojim roditeljima pa onda svojoj djeci. Jednoga dana me je potraga za pašom odvela daleko tako da sam se vratio kasno navečer, te sam njih dvoje zatekao zaspale, no stoku sam pomuzao kao i ranije, pa sam donio to mlijeko i stao kod njihovih glava - nisam ih htio buditi iz sna, a nisam htio ni prije njih dati mlijeka sitnoj djeci. Djeca su od gladi vrištala kod mojih nogu i mi smo tako ostali sve do**

³³² El-Isra', 23-24.

³³³ Lukman, 14.

³³⁴ El-Ahkaf, 15.

³³⁵ El-Ahkaf, 15.

³³⁶ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (5971), Muslim – poglavlje o dobročinstvu, rodbinskim vezama i lijepom ponašanju (2548).

³³⁷ Lukman, 14.

zore. Kada su se oni probudili i popili mlijeko. Nakon toga ovaj čovjek je dovio svom Gospodaru pa se stijena pomjerila.³³⁸

Dobročinstvo prema roditeljima je direktan razlog ulaska u Džennet. Od Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je Vjerovjesnik ‘alejhissem, rekao: „**Jadan je on! I opet: Jadan je on! I opet: Jadan je on!**” „**Ko, Božiji Poslaniče?**” - upitali su ga i on je rekao: „**Ko dočeka da njegovi roditelji, jedan od njih ili oba, kod njega dožive starost a on ne uđe u Džennet!**”^{339,340}

U dobročinstvo prema roditeljima spade ispunjavanje njihovih ugovora i davanje sadake u njihovo ime. Od Aiše, radijallahu ‘anha, se prenosi da je neki čovjek došao Božijem Poslaniku, ‘alejhissem, i rekao: - Moja majka iznenada je preminula ne stigavši nešto oporučiti. Ja mislim da je stigla da bi naredila da se podijeli sadaka pa hoće li ona imati nagradu ako ja za nju podijelim? 'Hoće!' - reče Božiji Poslanik, ‘alejhissem³⁴¹

8. Čuvanje rodbinskih veza

Rekao je Allāhov Poslanik, ‘alejhissem: „**Uzvišeni Allāh je stvorio stvorenja, a kad je završio, ustala je rodbinska veza i rekla: ‘Ustala sam tražeći od Tebe zaštitu od kidanja rodbinskih veza.’ Uzvišeni Allāh joj reče: ‘Hoćeš li biti zadovoljna ako budem čuvao i pazio onoga ko tebe bude čuvao i pazio, a da odbacim onoga ko tebe ne pazi i ne održava?’ Rekla je: ‘Da, bit ću zadovoljna, Gospodaru moj.’ On reče: “To je za tebe.**”³⁴²

Od Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu, se prenosi da je jedan čovjek rekao: „**Božiji Poslaniče, ja imam neku rodbinu s kojom održavam vezu, ali je oni sa mnom ne održavaju, lijepo postupam prema njima, a oni prema meni ružno, i samilostan sam prema njima, ali oni to ne uzvraćaju.**” „**Ako si takav kao što veliš, onda kao da ih hraniš vrelinom, i sve dok budeš takav, Allāh će ti pružiti potporu u odnosu na njih!**”³⁴³

- Čuvanje rodbinskih veza olakšava put do nafake i produžava život. Od Enesa ibn Malika, r.a, se prenosi da je čuo Božijega Poslanika, ‘alejhissem, kad je rekao: „**Kome bi bilo drago da mu se poveća opskrba i produži život, neka održava rodbinske veze!**”³⁴⁴

9. Obaranje pogleda

Rekao je Uzvišeni: ***Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allāh, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim.***³⁴⁵

³³⁸ Buhari – poglavlje o kupoprodaji (2215), Muslim – poglavlje o zikru, dovi, pokajanju i traženju oprosta (2743).

³³⁹ Tj. ne iskoristi priliku da im čini dobročinstvo pa da zasluži Džennet, jer dobročinstvo prema roditeljima je jedno od najvećih dobrih djela. (op. rev.)

³⁴⁰ Muslim – poglavlje o dobročinstvu i rodbinskim vezama (2551).

³⁴¹ Muslim – poglavlje o zekatu (1004).

³⁴² Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (5987), Muslim – poglavlje o dobročinstvu, rodbinskim vezama i lijepom ponašanju (2554).

³⁴³ Muslim – poglavlje o dobročinstvu i rodbinskim vezama (2558).

³⁴⁴ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (5986), Muslim – poglavlje o dobročinstvu, rodbinskim vezama i lijepom ponašanju (2557).

³⁴⁵ En-Nur 30-31.

Allāhovo Poslanik, ‘alejhissem, je rekao: „**Alija, nemoj upućivati pogled za pogledom jer ti je prvi pogled koji se desi nenamjerno i slučajno dozvoljen, a drugi pogled ti je haram.**”³⁴⁶

10. Pokrivanje žena (hidžab)

Zbog obaranja pogleda Allāh Uzvišeni je ženi muslimanki propisao da nosi hidžab (da pokrije svoje ukrase) kako bi zaštitila svoju čast i dostojanstvo i kako društvo ne bi upalo u nekontrolisano udovoljavanje strastima i kako se ne bi iskvarilo. Rekao je Uzvišeni: **O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastvovane biti. A Allāh prašta i samilostan je.**³⁴⁷

11. Traženje dozvole za ulazak

Čuvanje (obaranje) pogleda i traženje dozvole za ulazak objezbeđuje čednost duše, čistoću srca i zadovoljstvo Gospodara. Pogled otvara vrata bludu. Koliko je samo nesreća za dušu zbog samovolje i lutanja pogleda. Rekao je pjesnik:

Početak svih nesreća je pogled, a velika vatra nastaje od varnica.

12. Stid

„**Stid je dio imana.**”³⁴⁸ Ovako je naš Poslanik, ‘alejhissem, opisao stid pa kao što iman odvraća čovjeka od činjenja harama tako i stid odvraća od ružnih, sramotnih i niskih stvari i osobina. Zato je stid jedan od stepeni imana (vjerovanja) i neodvojivi dio njega. Stid čovjeku uvijek donosi samo hajr (dobro) u njegovom ophođenju, razgovoru i postupcima prema porodici, i zajednici (društvu). Od Imrana ibn Husajna se prenosi da je Allāhovo Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Stid donosi samo dobro.**”³⁴⁹

Kako se prenosi od Ebu Mes’uda Ukbe ibn Amra, radijallahu’anhu, od prvih riječi vjerovjesništva je da je Allāhovo Poslanik, ‘alejhissem, rekao: „**Onaj ko se ne stidi neka čini šta hoće.**”³⁵⁰

Zbog toga su učenjaci objasnili suštinu stida pa kažu: „**Stid upućuje na ostavljanje onoga što je ružno i pokvareno i zabranju uskraćivanje tuđih prava.**”³⁵¹

Stid je jedna od osobina i vrlina našega Poslanika, ‘alejhissem, Ebu Seid El-Hudri kaže: „**Božiji Poslanik, ‘alejhissem, je bio stidniji od čedne djevojke u njenoj kopreni. Kad bi šta prezreo, mi bismo to prepoznali na njegovu licu.**”³⁵²

Stid je pohvalna osobina koja treba krasiti ahlak muškaraca u njihovom ponašanju, ophođenju i postupcima. a kod žena je nužnost koja čuva dostojanstvo, i čast žene. Stid je poput odjeće koja pokriva tijelo pa ukoliko bi je njen vlasnik ostavio ukazalo bi se ono što treba biti skriveno, a otkrivanje onoga što treba biti pokriveno je od ružnih osobina.

13. Traženje oprosta

³⁴⁶ Hadis je hasennaosnovudrugihpredaja, a bilježi ga Ahmed (1369).

³⁴⁷ El-Ahzab, 59.

³⁴⁸ Buhari – poglavlje o vjerovanju (9), Muslim – poglavlje o vjerovanju (35).

³⁴⁹ Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6117), Muslim – poglavlje o vjerovanju (37).

³⁵⁰ Buhari – poglavlje o vjerovjesnicima (3483),

³⁵¹ Iz knjige *Rijadu-s- Salihin*.

³⁵² Buhari – poglavlje o lijepom ponašanju (6119), Muslim – poglavlje o vrlinama (2320).

Zbog traženja oprostā Allāh briše grijehe. Rekao je Uzvišeni: ***I za one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allāha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allāh? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju.***³⁵³

Onaj ko kakvo zlo učini ili se prema sebi ogriješi pa poslije zamoli Allāha da mu oprostī – naći će da Allāh prašta i da je milostiv.³⁵⁴

Od Zejda, radijallahu‘anhu, sluge Poslanika, ‘alejhisselam, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko kaže: *Estagfirullaahellezii Lā ilāhe illā huvel-hajjul-kajjuumu ve etuubu ilejh* – Tražim oprostā od Allāha osim Koga drugog Boga nema, Živog i Vječnog i Njemu se kajem – grijesi će mu biti oprošteni, makar i da je pobjegao sa bojnog polja.**”³⁵⁵

Od Enesa, radijallahu‘anhu, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao da je Allāh Uzvišeni rekao: „**O sine Ademov! Kad god Me pozoveš i ponadaš Mi se, Ja ću ti sve oprostiti i na to se neću osvrutati. O sine Ademov, da tvoji grijesi budu toliki da dosegnu nebesa, a da Mi poslije toga dođeš tražeći oprost, oprostio bih ti i na to se ne bih osvrtao. O sine Ademov i da mi dođeš sa grijesima koji bi Zemlju ispunili, ali da Mi druga ne pripíšeš, Ja bih te dočekao sa Zemljom punom oprostā.**”³⁵⁶

Istigfar (traženje oprostā) čini dušu nesebičnom i čisti je, a iz srca uklanja prljavštinu. Odavno je rečeno da onaj ko traži oprost za grijeh kao da ga nije ni počinio. Gledano sa aspekta koristi za dušu istigfarom se zaslužuju blagodati i uvećava se nafaka. Uzvišeni govoreći o Nuhu ‘alejhisselam, kaže da je on svome narodu govorio i obećavao sljedeće: ***I govorio: 'Tražite od Gospodara svoga oprost jer On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanjima i sinovima, i daće vam bašče, i rijeke će vam dati.***³⁵⁷

Našem Poslaniku ‘alejhisselam, je naredeno da traži oprost za sebe i vjernike pa kaže Uzvišeni Allāh: ***Traži oprostā za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice!***³⁵⁸

El-Egar el-Muzeni, radijallahu‘anhu, prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Doista ja osjećam svoje srce (zbog zaborava i nemara činjenja zikra, koji treba biti neprekidan) pa zatražim oprost od Allāha i po sto puta dnevno.**”³⁵⁹

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhu, se prenosi da je čuo Allāhovog Poslanika, ‘alejhisselam, kako kaže: „**Tako mi Allāha, ja molim Allāha za oprost i kajem Mu se i više od sedamdeset puta na dan.**”³⁶⁰

Ibn Omer, radijallahu‘anhu, je rekao: „**Brojali smo da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, na jednom sijelu po sto puta govorio: ‘Gospodaru oprostī mi, ja ti se kajem, doista si Ti Onaj Koji prima i upućuje na pokajanje i Koji je Milostiv.**”³⁶¹

³⁵³ Alu Imran, 135.

³⁵⁴ En-Nisa’, 110.

³⁵⁵ Hadis je sahih, a bilježe ga Ebu Davud – poglavlje o namazu (1517) i et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3577).

³⁵⁶ Tirmizi – poglavlje o dovama (3540).

³⁵⁷ Nuh, 10-12.

³⁵⁸ Muhammad, 19.

³⁵⁹ Muslim – poglavlje o zikri i dovi (2702).

³⁶⁰ Buhari – poglavlje o dovama (6307).

³⁶¹ Bilježe ga Ebu Davud i et-Tirmizi.

Naređeno je Poslaniku ‘alejhisselam, da traži oprosta naročito prije smrti pa kaže Uzvišeni: ***Ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao.***³⁶²

U tom smislu se prenosi da je Aiša, radijallahu ‘anha, rekla: „**Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, je pred smrt najčešće izgovarao subhāneke ve bi hamdike, estagfiruke ve etubu ilejk – Slavljen neka s ii Hvaljen, molim Te za oprost i kajem Ti se Gospodaru.**”³⁶³

Istigfar (traženje oprost za grijehe) otklanja brigu i pribavlja opskrbu. Od Ibn Abbasa se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Ko stalno traži oprost Allāh će mu dati izlaz iz svake situacije i brige i opskrbiće ga odakle se i ne nada.**”³⁶⁴

Allāh voli one koji traže oprost za svoje grijehe pa kaže: ***I zamoli oprost od Allāha – Allāh, uistinu, prašta i samilostan je.***³⁶⁵

Od Ebu Hurejre, radijallahu‘anhū, se prenosi da je Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, rekao: „**Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kad vi ne biste grijeshili Allāh, dž.š., bi vas uklonio, a doveo neki drugi narod koji bi grijeshio pa se kajao, pa im On praštao.**”³⁶⁶

Allāh Uzvišeni je obećao vjernicima džennetske bašče i blagodati pa kaže: ***Oni koji se budu Allāha bojali i grijeha klonili imaće u Gospodara svoga džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u njima će vječno boraviti, i čiste žene, i Allāhovu naklonost.***³⁶⁷

Opisujući vjernike kaže Uzvišeni: ***I koji se budu u posljednjim satima noći za oprost molili.***³⁶⁸

Prethodne narode je Allāh kažnjavao još na dunjaluku ukoliko ne bi vjerovali u svoje poslanike, a kao milost prema našem ummetu (sljedbenicima Muhammeda ‘alejhisselam) Allāh nas neće kazniti sve dok je Muhammed ‘alejhisselam, među nama, a nakon njegove smrti Allāh će odgađati kazno sve dok Mu se iskreno kajemo i molimo za oprost. Rekao je Uzvišeni Allāh: ***Allāh ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allāh ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti.***³⁶⁹

Onaj ko redovno uči sejjidul-istigfar čvrsto vjerujući u njega pa umre tog dana ili noći biće od stanovnika Dženneta. Šeddad ibn Evs, radijallahu ‘anhū, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: „**Najbolji način traženja oprost za grijehe jeste da kažeš: Allāhumme ente Rabbii lā ilāhe illā ente, halekteni ve ene ‘abduke ve ene ‘alaa ‘ahdike ve va’dike mesteta’tu. E’uuzu bike min šerri maa sana’tu. Ebuu’u leke bi ni’metike ‘alejje ve ebuu’u bi zenbii fagfir lii, fe innehuu lā jagfiruz-zunuube illā ente – O moj Bože! Ti Si moj Gospodar Uzdržavatelj! Nema Boga osim Tebe. Ti Si me stvorio i ja sam Tvoj rob. Utječem se Tebi od zla kojeg sam počinio. Priznajem Tvoju blagodat prema meni, i priznajem grijehe svoje. Zato, samo od Tebe molim oprost grijeha, pa mi ih oprosti, jer niko, zaista, osim Tebe ne može grijehe oprostiti.**” On je još rekao: „**Onaj koji ovako moli u toku dana, s čvrstom vjerom u to, i umre prije nego što omrkne toga dana, on je jedan od stanovnika Dženneta. I onaj koji ovako moli u toku noći, s čvrstom vjerom u**

³⁶² En-Nasr, 3.

³⁶³ Buhari – poglavlje o tumačenju Kur’ana (4968), Muslim – poglavlje o namazu (484).

³⁶⁴ Šejh Albani ga smatra slabim – *et-Tergib*, 268/2.

³⁶⁵ En-Nisa’, 106.

³⁶⁶ Muslim – poglavlje o pokajanju (2749).

³⁶⁷ Alu Imran, 15.

³⁶⁸ Alu Imran, 17.

³⁶⁹ El-Anfal 33.

to, i umre prije nego što osvane naredni dan, on je jedan od stanovnika Dženneta.”³⁷⁰

Sevban, radijallahu‘anhu, kaže: „Kada bi Allāhov Poslanik, ‘alejhisselam, završio sa namazom tri puta bi tražio oprost. Pitali su Evzaija jednog od prenosilaca hadisa na koji način je Poslanik, ‘alejhisselam, to činio pa je on rekao: ‘Govorio bi estagfirullah, estagfirullah– Allāhu molim Te za oprost.’”³⁷¹ Ovo da bi se namaz očistio od nemara i krnjavosti.

Gospodaru naš, molimo Te za oprost i kajemo Ti se za naše manjkavosti, nemar, zaborav i greške.

Amin.

ZAKLJUČAK

Na kraju, molim Allāha da nas poduči onome što ne znamo i da se okoristimo onim čemu nas je podučio. Doista je On plemenit i velikodušan. Naša posljednja dova je HVALA ALLĀHU, GOSPODARU SVJETOVA. Neka je selam na poslanike. Allāhu smiluj se našem miljeniku Muhammedu i neka su na njega najpotpuniji salavati i salami, na njegovu porodicu i sve ashabe.

Ovim je knjiga završena, Allāhu pripada sva hvala...

³⁷⁰ Buhari – poglavlje o dovama (6306), et-Tirmizi – poglavlje o dovama (3393).

³⁷¹ Muslim – poglavlje o džamijama (591).

هذا الكتاب منشور في

شبكة الألوكة
www.alukah.net